

Merre tart az építőipar?

Ha 20-30 évvel ezelőtt — mondjuk az 50-es évek közepén — prognózist kellett volna készítenünk az építőipar és építőanyag-ipar 80-as évekre várható műszaki-fejlesztési tendenciáiról, bizony nem lettünk volna könnyű helyzetben. Számos — nem is lényegtelen — részletkérdésben a műszaki fejlődés akkor előre még csak nem is sejthető eredménye mára a mindennapok gyakorlatává vált. Másrészt a fő tendencia tulajdonképpen már akkor kezdett kirajzolódni: az időjárásról függő, rendkívül sok élmunkát lekötő, állandó vándorlással összekötött hagyományos építési tevékenység egyre nagyobb hányadát termelékeny, jól szervezett *előgyártó üzemekbe* kell telepíteni.

Az „iparosítás” kezdetén

E világtendencia hazánkban is érvényesült. Első példája az ipari építésben a nagy elemek helyszíni előre gyártása, ezt követte a nagyblokkos, később a házigyári paneles lakásépítés. Az előre gyártás mind nagyobb szerephez jutott nemcsak az építési, de épületgépészeti és szakipari munkáknál is. Mindennek velejárója volt a gépesítés: a felszabaduláskor a kivitelező építőiparban meglévő 2000 léőről a hetvenes évek végére több mint 2 millió léőrre nőtt a gépek összeteljesítménye.

A kapacitások és az élmunka termelékenységének növekedéséhez nagyarányú *fejlesztésre* volt szükség. Ez azonban a 70-es évek közepéig alapjában véve extenzív jellegű maradt, s ez a későbbiekben több szempontból is hátrányosan éreztette hatását.

Az energiaválság, az ennek nyomán ki-robbant világgazdasági recesszió véget vetett az extenzív fejlesztésnek. Az intenzív fejlesztés, a minőségi igények növekedése került előtérbe. Ennek természetes velejárója az összes erőforrások, tehát az élmunkával, az energiával, az anyaggal és a vízzel való fokozott takarékoság. Ez egyben meghatározza a jövőbeni műszaki fejlesztések irányát is.

E tendenciák mellett, a 2000-ig terjedő műszaki fejlesztési koncepció kialakításánál a hazai építőiparban további szempontokat is számításba kellett venni az OMF szakterületeinek: általában *lassul a fejlődés üteme*, s a beruházási építés csökkenése mellett növekvő súlyú lesz a *fenntartási* építés. Tehát a szűkös fejlesztési források is az *intenzív fejlesztés* irányába terelődnek.

Az ezredfordulóig terjedő időszak fejlesztési célja: a rendszerelvű építés általánossá tétele a beruházási és a fenntartási építésben, valamint a magas- és mélyépítésben (ez utóbbiba a közlekedési építést is beleértve).

Mit takar ez a meghatározás? Olyan műszaki és szervezési megoldásokat az

építés minden területén, amelyek az építést magas színvonalúan gépesített, tömegtermelési módszerekkel előállított, *katalógusba foglalt rendszerkomponensek szerelési technológiájává formálják át*. Ez oly módon történik, hogy a jelenlegi-nél jóval gazdagabb variációs lehetőségeket teremtünk nemcsak a nagy és kis építőszervezetek, de a magánérs építkezések számára is. Ha meggondoljuk, hogy az építés volumene a feltételezések szerint 1980—2000 között mintegy a felével nő, miközben a létszám tovább csökken, kézenfekvő, hogy a termelékenység növelését csak *intenzív* fejlesztéssel lehet megvalósítani.

A termelékenység tartalékai

A termelékenység növelésének jelentős tartalékai vannak:

— az építőiparon belüli szervezés, vezetés, irányítás és a termelési kooperáció színvonalának emelése;

— az építőipar élmunka-kapacitásának a mainál racionálisabb felhasználása, s ehhez a technikai felszereltség fejlesztése úgy, hogy a szervezetek megőrizték (megteremtették) rugalmasságukat;

— a műszaki fejlesztés és a gépesítés fokozása, az elektronizálás szerepének növelése a számítógépes műszaki tervezés, folyamatirányítás, rendszerkatalógus elterjesztés és karbantartás útján;

— az építőipart kiszolgáló háttér ipar olyan fejlesztése, amely a szerelőjellegű termékek készgyártottsági fokának emelésével segíti elő.

A rendszerelvű építés általános kiterjesztésének alapvető elve a *szellemi munka előtérbe helyezése*. Az ezredfordulóig feltételezett növekedést extenzív módszerrel, az ehhez szükséges beruházással a népgazdaság nem tudná elviselni. A rendszerépítés kiterjesztése nem elsősorban anyagi, hanem szellemi beruházásokkal érhető el: ez a fejlesztési irány igényli a legkisebb beruházási háttérrel, elsősorban a meglévő gyártóbázisokra, azok korszerűsítésére épít, de erőteljes szellemi fejlesztést igényel a rendszer elemeinek folyamatos fejlesztésénél és egységes rendszerbe integrálásánál.

Míg a beruházási építés csak kismértékben, a *fenntartási építés aránya jelentősen növekszik*. Közintézmények, ipari üzemek rekonstrukciója mellett kiemelt feladatot fog jelenteni a koncentrált, iparosított módon épített lakótelepek felújítása. E felújítással együtt kell végrehajtani az új hőtechnikai szabványok megfelelő utólagos *hőszigetelést* és egyéb, az üzemeltetés energia- és más költségeinek csökkentését lehetővé tevő fejlesztéseket.

Az energiatakarékosság mellett *prioritást élvez* az élmunkával, a költségekkel való fokozott takarékoság, s mind-

végig kiemelt feladat lesz a minőség határozott javítása, mely egyben megtakarítási forrás is.

A háttér iparban szükséges fejlesztések a következőkben foglalhatók össze:

— a *kohászatban és a gépiparban* a nagyobb szilárdságú, korrózióvédett és állandó minőségű acéltermékek, illetve méretpontos, energiatakarékos üzemeltetést garantáló gépipari termékek bevezetése;

— a *vegyipari és könnyűipari termékekből* a választék bővítése, ezek élettartamának növelése, a minőség lényeges javítása;

— az *anyagmozgatásban* az egységirányítás, a konténerizáció általánossá tétele a szükséges szállítási és rakodási gépkapacitás kiépítésével.

A *kereskedelemben* a készletezés jelenlegi egységételen arányának — az országos készletek lényeges csökkentését is jelentő — módosítása, aktív kereskedelmi tevékenység folytatása.

A *szellemi háttér* fejlesztésénél a szakemberképzés minden szintjén a jelenleginél lényegesen átfogóbb, műszaki és gazdasági ismereteket adó képzés általánossá tételére, s az alap- és alkalmazott kutatás ésszerű arányainak kialakítására is szükség van.

Ami a vállalati szervezeti rendszert illeti, vizsgálataink azt mutatják, hogy nem annyira a 20 főnél kevesebb embert foglalkoztató kisvállalkozások számában és arányában van eltérés a fejlett országok vállalati méretarányától, hanem inkább a „középméretűben”. Nálunk ugyanis aránytalanul magas az 1000 főnél nagyobb szervezetek aránya. (A hazánkban ötször nagyobb NSZK-ban például 41, míg nálunk 99 1000 főnél több nagyvállalat dolgozik, s ezek az összetételükben több felét foglalkoztatják, amely arányosan több mint tízszerese az NSZK-énak.) A középvállalatok — amelyek a fejlett országokban viszonylag jól tudják egyesíteni a fejlett technika és a piaci, szervezeti rugalmasság előnyeit — nálunk is nagyobb figyelmet érdemelnek. Kétségtelen azonban, hogy a hazai megrendelői struktúra sajátosságai bizonyos fokig eltérő építőipari struktúrát indokolnak, de a kérdés további figyelemmel kísérése a műszaki fejlődés szempontjából is fontos, hiszen a verseny ezen a területen is a korszerűsödés egyik motorjává válhat, ha ezt megfelelő ár- és szabályozórendszer segíti.

Az építőanyag-ipar helyzete

Az építőipar műszaki fejlődéséhez szorosan kapcsolódik az *építőanyag-ipar*. Az iparág, a szocialista ipar állóeszköz-állományának 6,9, termelési értékének 3,3 százalékát képviseli, miközben az országos energiafogyasztásból 6, a szocialista ipar energiafogyasztásából 12 százalék-

kal részesedik. A foglalkoztatottak száma a szocialista iparban foglalkoztatottak 4,7 százaléka.

Az építőanyag-ipar, a szakemberek többségének megítélése szerint, hosszú távon is alapvetően nem kompetitív jellegű ágazat marad. Egyes területeken azonban (üveg, finomkerámia, tűzállóanyag-ipar) ez a jellege a fokozódó nemzetközi árucserre hatására változni fog.

Építőanyag-iparunk az elmúlt 10 év fejlesztésének hatására megkezdte a felzárkózását a fejlett országok technológiai szintjéhez. Nőtt az új termelőberendezések egységjeltsítménye. Csökkent a fajlagosenergia-igény. Emelkedett viszont a szénhidrogén-felhasználás aránya. Jelentős termékszerkezet-váltás történt, elsősorban a finom-, a durvakerámia- és a szigetelőanyag-gyártásban. A kereslet egyes szakágazatok (pl. cementipar) termékei iránt csökken, más ágazatok (például üveg- és hőszigetelő-ipar) esetében nő.

A kereslet szerkezetének változása a jövőben is döntő szerepet fog játszani az építőanyag-ipar műszaki fejlődésében. Ezen túlmenően, az építőanyag-ipar hosszú távú fejlődését még a következő tényezők fogják meghatározni:

— a hagyományos felhasználási területek igényei lassúbb ütemben növekednek (pl. építőipar), míg a nem építési célú termékek iránt a kereslet növekedni fog;

— az építőiparban felhasznált szilikaipari termékeknek versenyteljesítésnek a fokozódó mértékben tört nyereséget helyettesítő anyagok (pl. műanyagok);

— a hosszú távú nyersanyagellátást elsősorban a hazai lelőhelyek bővítésével, kihasználásával, új lelőhelyek feltárással szükséges biztosítani;

— a munkaerő-kínálat csökkenni fog, de a korszerű technika által megkívánt összetételű, képzettségű munkaerő-gárdát tervszerű oktatási politikával ki lehet alakítani;

— csökkenteni kell a termelőfolyamatok energiaszükségletét és az előállított termékek energiaigényét;

— fejleszteni kell az építőanyag-ipart kiszolgáló háttér ipart (gépgyártás és -javítás).

A szocialista építőiparban 1980-ban foglalkoztatott 79 ezer fő létszám 2000-re várhatóan 65-66 ezer főre fog csökkenni. Ezt a folyamatot fokozott gépesítésnek és automatizálásnak kell ellensúlyoznia. A nehéz fizikai munkát igénylő és az egészségre ártalmas munkahelyek felszabadítása munkaerő hiányában mindenképpen napirendre kerül. Az egyre nagyobb értékű és egységjeltsítményű termelőberendezések egyébként a jelenleginél jóval kvalifikáltabb munkaerőt igényelnek.

A műszaki fejlődés szempontjából döntő fontosságú a háttér ipar s különösen a hazai alkatrészyártó bázisok fejlesztése, de az valószínű, hogy az új technológiai berendezések beszerzésénél a jövőben is importra kell támaszkodni, mivel a magyar gépipar ilyen berendezéseket nem gyárt. Elengedhetetlen viszont az ágazat hazai nyersanyagellátását szolgáló bányászati tevékenység fejlesztése.

Ertsey Attila—Kvassay Tibor

A jól működő vezetőség*

erős személyiségeket nagy szakmai gyakorlattal rendelkező, elismert munkatársak kollektívájába kapcsolja be. Ellenkező esetben az „erős emberek” energiáikat az egymás ellen folytatott küzdelemre fordítják, ahelyett, hogy a vállalati célok elérésére összpontosítanak a figyelmüket.

A jelek szerint jól bevált az a fogás, hogy néhány rámenős személyiséget „építenek be” a jól működő szakmai csoportokba. Ugyanakkor ügyelni kell arra is, hogy a megbízható szakemberek közreműködésével valóban a vállalati érdek kerüljön előtérbe és ne az említett erős személyiség személyes becsúgya.

Az igazán hatékony vezető mindenkor *fenn tudja tartani a siker képzetét* az általa vezetett szervezetben. A vezetőnek olyan légkört kell kialakítania, amelyben munkatársaiban jó vélemény keletkezik róla. Ilyen esetben a beosztottak úgy gondolják majd, hogy főnökük ki tudja csíholni munkatársaiból azokat a legfontosabb teljesítményeket, amelyek az általa vezetett szervezeti egység számára szavatolják a sikert.

A megbízhatóan működő vezetői testület kifejlészte során gondoskodni kell néhány *nagy képzettségű, képzelőerővel rendelkező, alkotókép vezető közreműködéséről* is, és e vezetőket megfelelően el kell látni munkával. Az alkotóképesség nélkülözhetetlen a felső vezetői munkában, mert csak így ismerhetők meg és eléghetők ki az új és új vállalati szükségletek.

Az alkotóképes emberek alkalmazása során azonban ügyelni kell arra is, hogy az illetők elképzeléseiket olyan ötletre összpontosítsák, amelyek a vállalat számára valóban üzleti sikert hoznak, és ne csupán álmaikat kívánják megvalósítani. Az alkotóképes, nagy képzelőerővel rendelkező vezetők esetében ugyanakkor az is előfordulhat, hogy nem tudják kellő színvonalon teljesíteni igazgatási, szervezési feladataikat. A vállalati felső vezetésnek ebben az esetben olyan kérdésekről is gondoskodniuk kell, akik viszont éppen az ilyen igazgatási-szervezési feladatok ellátásában jeleskednek, miközben jól együtt tudnak működni alkotókép vezetőitársaikkal a többi feladat megoldásában is.

A vezetési tevékenység a különböző felmérések tapasztalatai alapján a következőképpen bontható fel:

— műszaki kérdésekkel való foglalkozás (10 százalék),

— ügyvitel (20 százalék),

— útmutatás az alkalmazottaknak (30 százalék),

— az alkalmazottak ösztönzése (40 százalék).

A siker szempontjából az utóbbi két tényező a legfontosabb, éppen ezért a vállalati felső vezetőknek nagyon jól kell *ismerniük az emberekkel való foglalkozás követelményeit és törvényszerűségeit*.

A legképzettebb vezető sem tud sikert elérni, ha kizárólag műszaki ismereteire kíván építeni, ill. ha nem képes mozgósítani az embereket a vállalati célok elérésére. A hatékony vezetés feltétele: tudatosítani kell a szervezet tagjaiban, melyek a legfontosabb célok, és milyen eszközökkel kell a célokat elérni.

A japán vállalatokban a fiatal vezetők a legtöbb esetben *végigjárják a vállalatot belülről legfontosabb területeket, az értékesítéstől kezdve a gyártáson át, egészen a pénzügyekig és az egyéb funkciókig*. Ez az út költséges, de a költségek megtérülnek, mert az ily módon képzett és majdan felső vezetői beosztásba kerülő fiatal nagy áttekintéssel rendelkezik a vállalatról.

* A Management Review (USA) cikke alapján.

Cipő az asztalon

Érdeklentétek, kompromisszumok — Miben járunk majd telen?

Púderroszasin szandál, füstszürke körörcipő, pávakék csizma kis fonott pántokkal, finom díszítésekkel, intarziákkal, arany pantonett arany talpbéllel. Egő bordó velúr és nappa kombinációja, hűszín sötétkezzel, paradicsompiros hollófekete-fehérral. Tobzódnak a színek a BNV cipőpalettáján. Aztán az ember hazatér a vásárról, és másnap bemegy egy boltba. Mintha nem is ugyanazon ország cipőparáról kapna képet. Barna, fekete, jellegtelen, divatjamúlt színek, formák. Jó, a szakember tudomásul veszi (a nem laikus vásárlótogató annál kevésbé), hogy az az exportkínálat. De miért ekkora a különbség? Ennyire lebecsülnék a hazai vevőt? Ennyire konzervatív volna az ipar, a kereskedő?

Hiányhelyzetben

— Nem fájt a szíve, amikor hazament a BNV-ről? — kérdezem Sándor Sándort, a Cipőbolt Vállalat igazgatóhelyettesét.

— Dehogynem. Csak hát nagyobb gondjaim is vannak a színeknél. De erről később. Előjáróban le kell szögezni, hogy az utóbbi két évben — beleszámlálva a mostani kiállítását is — a BNV realisabb képet fest, mint mondjuk fél évtizede. Mára elérjük, hogy néhány cipőt, csizmát egy időben a vásárral árusítsunk, például a Felszabadulás téri boltunkban a rakamaziak termékeit, vagy az Alföldi lábbelijeit a Múzeum körúton.

— Ez csak töredéke a BNV-n látott ezernyi lábbelinek...

— Számunkra nem annyira a BNV a mérvadó — hiszen itt elsősorban a külföldre szóló kínálat látható —, hanem a nemrég zárult pécsi szakvásár, ahol 1500 féle cipőt mutattak be.

— Ennyit még soha, sehol egyetlen üzletben sem láttam.

— Én sem... Tán ennyiféle nem is tudna gyártani az ipar. Negyszáz mintát választunk ki. Ha ezt a számot lebontjuk nyári szandálra, férfi, női csizmára, papucsra, tornacipőre, színre, fazonra, jóval csökkent a modellek száma.

— És miért fakulnak meg a színek, mire az üzletekbe kerülnek?

— Nem minden bőrt lehet élni, vagy különleges pasztellszínre festeni... Szeretném például, ha megrendeléseink 80 százaléka pécsi bőrből készülné — de hát ez csak egy vágyalom. A gyár termelése véges... Érdeklentétek is vannak. A tervező megálmodja a legszebbet, a legdivatosabbat. A gyárban pedig minél egyszerűbb technológiával, a legtermelékenyebben akarnak dolgozni.

Még ma is itt tartanánk? A kivételek sajnos, erősítik a (régimódi) szabályt. Mert hogy kényes-szerűségéből elkél a durva kivétel, a fantáziátlan. A kopott színekbe a kereskedői konzervatívizmussal is belejátszik. Hiányhelyzet van, a gyárak diktálnak, nem a vásárló. A mennyiségi szemlélet ma is uralkodik, amit kiválóan bizonyít, hogy az újságíró is arra volt kíváncsi (mit tehet ezután?), hogyan alakul az őszi-téli ellátás?

— Férficipőkből jelenleg 80 százalékosnak ítélem meg az üzletek áruigazgatóságát. A hétköznapi, a nem túl drága, strapacipő hiányzik. Férficsizmából az elmúlt évek legjobb választékát ígérjük.

A kirakatok most elég szegényesek. Nemrég múlt el a nyár, a hó sem esik még — az átme-

neti jelleg nem tesz jót a választéknak. A női átmeneti zártabb cipők hiányoznak, még három évvel ezelőtti maradvékot is látam a polcokon. Az is igaz, leszoktunk az úgynevezett kosztümcipőkről. Ezek nem illenek a farmerhez, a pufajkához, de a romantikusabb téli holmikhoz sem. A szandál és a sportcipő után egyből belebújunk a csizmába. De ez nem vonatkozik a középkorúakra.



— Amióta a hidegtől függetlenül hordott csizma elterjedt, valóban nincs átmenet. Ennek ellenére, főleg az idősebbek, keresik a kosztümcipőket, fűzős trottorokat, vagy a zártabb, elegáns modelleket. Mennyiségben talán igen, de választékban nem túl sokat tudunk ajánlani.

— Nem volna ésszerűbb szakosítani a boltokat, hogy ne kelljen lejárnunk a lábunkat, mire sajátos kívánságunk teljesül?

— Szakosítottunk is. A fiatalabb, a divatra azonnal reagáló korosztálynak szóló cipők a Szent István körút 28. szám alatti üzletben, a fájósabb lábú, idősebbek által is hordható lábbelik a József Attila utcai boltban található. Az átlagosnál kisebb és nagyobb lábúak a Ferenc körút 5. szám alatti boltban kereshetnek.

— Biztos vagyok benne, hogy erről kevesen tudnak. Miért nem hirdetik eme üzleteiket?

— Felelőtlenség volna, hiszen nem kapunk folyamatosan annyi árut, amivel állandóan feltölthetnénk az említett boltokat.

(Úgy vélem, maga a vállalat sem veszi komolyan a szakosítást, mégpedig a többi bolt várható ellenállása miatt, mert akkor az ő üzleteik elszűrkülnének és sok vevőnek kellene nemet mondanunk.)

— A női csizmák tavaly bizony, elég későn érkeztek az üzletekbe. Igaz, most még csak szeptembert frunk, de máris fogytak. A nők úgy gondolkoznak: később talán még ilyen sem lesz...

— Máris eladtunk 25 ezer párat. A szigetváriaknak, a Dunánál több hetes szállítási lemaradása van. A Mino, az endrődi és a rakamazi cipőszövetkezet pontosan teljesített.

Berkovits Miklósnak, a Corso Cipő Nagykereskedelmi Vállalat fiatal kereskedelmi igazgatójának irodájába belépv, rögtön kitalálhatja az ember, milyen céghez kopogtatott be. Az asztalon egy fekete, meg egy bordó, zárt, női cipő. Hát bizony, elég szomorúan néznek ki. A fekete — rakott sarkal kombinálva — nem elég izlées. Amelvik, korosztálynak szól, ahhoz képest nagyon kes-

keny a lábfeje. Mino-cipők — de bizony, messze esnek az amerikai kollektiótól...

Kompromisszum születik: a rakott sarkú kell, de bordó felsőrészel. Aztán egy ódimódi pántos lánycipőt (milyen ósdi hangzik ez a megfogalmazás a mai tinikre gondolva) ajánl a gyártó, de drapp velúrban.

— En nem rendelnék belőle. A drapp velúr nem strapára, iskolába való, könnyen koszolódik, és szinte lehetetlen tisztítani. Nem is illik ez a szín a fazonhoz.

Berkovits Miklós mégis kér ezer párat — a lánycipő hiánycikk.

— Ha nem rendelék belőle, elviszi más... Egyébként ez még a jobbik eset, mármint, hogy a gyártó ajánl és azonnali szállításra képes — így legalább választhatok, kell-e nekem, vagy sem. Sok esetben, ha nagyobb tételekről van szó és olyan cipőkről, amelyet csak egy vagy két üzem állít elő, nincs választási lehetőségünk, különösen ma, amikor nincs elég anyag, ember, kellek és talp.

— Milyen talp? Műanyag forma, vagy bőr?

— Mindegyikből kevés van — ez a legszűkebb keresztmetszet.

— Csak az iparban keresendők a hibák okai? A kereskedelem bizonyítványa jeles?

— A kereskedelem is sok mindenben hibás. A rendelések sokszor megalapozatlanok. Az elv: kicsivel többet, mint tavaly. Ráadásul ez a kereskedelmi ág van legjobban kitéve az időjárás szélsőségeinek. — Kinéz az ablakon. — Remélem, jó hideg telünk lesz. Ötven százalékkal több csizmát rendeltünk, mint tavaly...

Nehéz a korrigálás

— Önök képtelenek figyelemmel kísérni a demográfiai hullámzásokat? Azt, hogy mondjuk az idén hány gyermekcipőre volna szükség?

— Nem vagyunk demográfiai statisztikusok, és nem egyedül vagyunk a piacon. A keresletet nehéz felmérni. Sajnos, korrigálni is; valamelyik méretből, vagy modellből az utánpótlás-rendelés szinte lehetetlen, három-négy hónap múlva tudunk csak újból hozzájutni a keresett lábbeléhez. Szabad kapacitása alig van a gyáraknak, egyrészt a létszámihiány, másrészt az akadozó anyagellátás miatt mindegyik igyekszik jó előre fedezni magát. A téli modelleket nyolc hónappal előbb rendeltük meg.

— A dolog tehát úgy fest, hogy a szakvásárokon a termelők ajánlataiból választanak. Nem lehetne némiképp megfordítani a helyzetet: néhány cipőtípus vagy modell gyártására önök vennék rá a termelőt?

— Ez ma már gyakorlat nálunk, ha kevésbé is elterjedt. Jó néhány monopolicikkünk ilyen, például a füzesabonyiak mokaszinja, vagy az új, formatalpas férficipapucs. Több esetben pénzben is beszállunk a fejlesztésekbe.

Ez csak csepp a tengerben. A cipőkínálat évek óta — finoman szólva — stagnál. Berkovits Miklós említi: a magyar férfiak egy évben fejnek két másfél-két cipőt vásárolnak. Persze lehet, hogy vennének hármát is, ha rákadenának olyanra, amit keresnek. Nem tudni, mi az ok, mi az okozat. Ebben maradunk.

Valóban; ennyiben kell maradnunk?

Elek Lenke

Szaúd-Arábia gazdasága

Fogyókúrás recept

A költségek határai

A sivatagi királyság szakemberei az idén áprilisban kezdődött új pénzügyi évben szigorú „diétára” fogták a nemzetgazdaságot. Az immár tartósan stagnáló olajkereslet erősen megcsappantotta az ország bevételeit, s noha gazdasági nehézségektől Rijádnak nem kell tartania, a gazdaság irányítói igyekeznek mederbe terelni az eddig partatlan pénzköltségek-folyamot.

A nyár végén az OPEC első számú olajhatalma naponta 5,3 millió hordó olajat hozott a felszínre, éppen a felét a két évvel ezelőtti csúcsteljesítménynek. Ugyanakkor ez a mennyiség is eredménynek könyvelhető el, hiszen márciusban a napi felszínrehozatal mindössze 3—3,5 millió hordó volt. Az ország szinte kizárólagos exportcikke, az olaj iránti kereslet meredek zuhanása komoly változásokat hozott a gazdasági mutatók és természetesen a gazdasági helyzet alakulásában. 1981-ben az olajeladásokból még 115 milliárd dollár folyt be a kincstárba, idén viszont a bevételek — az előrejelzések szerint — nem haladják meg a 44 milliárd dollárt. A költségvetési kiadásokat ugyanakkor nem lehetett olyan mértékben lefaragni, mint azt az bevételecsökkenés megkívánta volna. A túlzottan drasztikus kiadáscsökkentés ugyanis súlyos zavarokat idézhet elő a kétségtelesen gyors fejlődésben levő, de mégiscsak fejlődő világbi Szaúd-Arábiában.

Tíz év után csökken a GDP

Az előző pénzügyi év kiadási előirányzata 91 milliárd dollár volt, ezt az összeget „menet közben” 72 milliárdra csökkentették. Az új büdzsé kiadási rovata már csak 67,5 milliárd dollárral számol. Az olajeladások 44, az egyéb kivétel, s az úgynevezett láthatatlan export 13 milliárd dollárt eredményez a tervek szerint. Mindezek eredményeként a jövő tavasszal záruló pénzügyi évben Szaúd-Arábia költségvetése mintegy 10,5 milliárd dolláros hiányt mutat majd! Néhány esztendővel ezelőtt kevesen gondolták volna, hogy a deficit fedezésére az ország kénytelen lesz mesés tartalékaihoz nyúlni. Szaúd-Arábia jól kamatozó devizatartalékait 100—150 milliárd dollárra becsülik, tehát nem jelent különösebb megrázkódtatást a hiány pótlása. Ez azonban mit sem változtat azon a tényen, hogy az ország kénytelen megismerkedni a veszteséggel, s ezen keresztül a takarékosság, az ésszerű alkalmazkodás fogalmával és gyakorlatával.

Idén — tíz év óta először — 17 százalékkal csökken a bruttó hazai termék (GDP). Egyelőre nem túlságosan biztató a külkereskedelmi mérleg alakulása: a pénzügyi év első három hónapja 300 millió dolláros hiánnyal zárult. A gazdasági mutatók kedvezőtlenre fordulása arra kényszerítette a rijádi vezetést, hogy késlekedés nélkül hozzájárasson a nemzetgazdaság „áromvonalasításához”, a megváltozott körülményekhez való azonnali alkalmazkodáshoz.

A gyakorlatilag olajmonokultúrás országban az olajjövendelmek kiesését egyelőre más ágazatok nem képesek pótolni. Ebben a helyzetben a gazdaságirányítás számára csak egyetlen lehetőség kínálkozott, a kiadások visszafogása. Mindenekelőtt átvizgálták a beruházási programokat. (Érdemes megjegyezni, hogy Szaúd-Arábia az elmúlt tíz évben 300 milliárd dollárt fordított fejlesztésre.)

Diétára fogott beruházások

Először az úgynevezett presztízsbetűhöz kötötték, illetve késleltetik azok megvalósítását. Többek között nem bővítik

a Dammam—Jubail vasútvonalat, lekerült a napirendről a tervezett repülőterek és sportkomplexumok megépítése, s egyelőre nem cserélik le a városi tömegközlekedés járműveit. A következő lépcsőben az infrastrukturális és az ipari beruházási tevékenység került nagytól alá.

Lelassultak az építkezések Jubailban és Janbuban, a jövő olajvárosaiban. Mindkét város több tízmilliárd dolláros beruházások helyszínre, elsősorban olajfinomítókat és vegyi üzemeket építenek. A korábbi nagy beruházási kedvet az indokolta, hogy Szaúd-Arábia az évtized végére kőolajának minél nagyobb részét kívánta feldolgozott formában exportálni. A beruházások visszafogását a viszonylagos pénzsűke mellett az is indokolja, hogy a tőkés világ szerves vegyipara jelentős kapacitásfelesleggel rendelkezik, miközben a kereslet is visszaesett.

Növekedés helyett: szintentartás

A vegyipari fejlesztéseket nem fagyaszthatják teljesen be, csak erőteljesen lelassították az ütemet. Ugyanez a folyamat tapasztalható a szociális kiadások területén. A költségvetési kiadásokon belül az előző évhez képest csaknem 15 százalékkal csökkent a szociális célú infrastrukturális beruházások részesedése. Fokozatosan csökkentik az ártámogatási rendszert, amely elsősorban a mezőgazdasági cikkeknek jelent számottevő tételt a költségvetés számára.

Az 1985—90. közötti időszak fejlesztési tervének részletei még nem ismeretesek, annyit azonban bejelentettek Rijádnak, hogy az új tervperiódusra az óriás beruházások helyett a meglévő létesítmények szintentartása, a minőségi változások véghezvitele lesz a jellemző. Mindez persze kihat az importra is. Szaúd-Arábia importja továbbra is igen magas szinten marad, de a behozatalnak most jobban korlátot szabnak a pénzügyi lehetőségek, mint korábban. Augusztusban két hét alatt kétszer is leértékelték a dollárhoz képest a rijáit azzal a nem is titkolt szándékkal, hogy árfolyampolitikai eszközökkel is csökkenték a behozatalt. Az import szűkülése ellenére a szaúdi piac továbbra is nagy üzleteket kínál a szállítóknak. A verseny éleződésére lehet számítani a jövőben, s csak azok pályázhatnak sikerrel az exportmegrendelések elnyerésére, akik kifogástalan minőségben, pontosan, megfelelő áron és jó marketingmunkával képesek szállítani.

A szaúdi gazdaság „fogyókúrája” természetesen hatással van a nemzetközi pénzpiacokra is, elsősorban a kölcsönnyújtási tevékenységre. Az ország a korábbinál kevesebb anyagi eszközt tud a fejlődő országok segélyezésére fordítani; a Nemzetközi Valuta Alap pedig attól tart, hogy 1,5—2 milliárd dollárral kevesebb számíthat legjelentősebb külföldi hitelforrásától. (Szaúd-Arábia több éve 4 milliárd dollárt bocsát esztendőnként az IMF rendelkezésére.) Az elmúlt években megvalósított jelentős fejlesztések ellenére Szaúd-Arábia gazdasági helyzete továbbra is döntően az olaj keresletétől függ. Egyelőre nem várható, hogy az évtized közepéig jelentősen élénkíteni fog a „fekete arany” világgiaici kereslete. Rijád tehát kénytelen ösztönözni a nadrágszíjat, s olajbevételeivel optimálisan sáfárkodni. A felhalmozott tartalékok ugyan még jó ideig garantálják a gondtalan fejlődést, de a jelek szerint Rijádnak meg kell tanulnia a negatív statisztikákkal való együttélést...

G. Gy. — Sz. P.

Amerikai igazgató tanács Kinában

A Hewlett Packard amerikai elektronikai és számítógépipari óriás vállalat Pekingben tartja igazgató tanácsának legközelebbi ülését. Ez lesz az első alkalom, hogy amerikai vállalat igazgató tanácsi ülést tart a Kínai Népköztársaságban, hogy „közelről” vegye szemügyre a kínai eladási lehetőségeket.

HORIZONT

Az EKG pénzügyi stratégiája

Az Európai Gazdasági Közösség pénzügyeinek rendbetételéről és a versenytársak ipari kihívására adandó válaszlól tanácskoznak Brüsszelben az EKG külügyi és pénzügyminiszterei. A találkozó célja, hogy közelítsék a tagorszá-

goknak a pénzügyi gondok megoldását célzó álláspontjait.

Az OPEC-termelés mélypontja

Az idei év első felében az OPEC történetében az eddigi legalacsonyabb szintre; 31 százalékkal csökkent a szervezet tagországaik részeseése a világ olajtermelésében. Az OPEC fenállása óta először fordult elő, hogy a napi termelés 16 millió hordó.

MAI MŰSOROK

RADIO

KOSSUTH
 8.00: Hírek — Műsorismertetés — Kulturális programok
 8.27: Van-e hítelek Bolyai-képünk?
 8.56: Beszélni nehez
 9.08: Kamarazene
 9.48: Kis magyar néprajz
 9.53: Vackor az iskolában — Mese
 10.03: Erdei szakmák, erdei emberek
 10.33: Valaszolunk hallgatóinknak
 10.50: Purcell: Dido és Aeneas
 12.00: Deli krónika
 12.30: Ki nyer ma?
 12.45: Hazunk tája
 13.00: Operasínek
 13.30: Dzsesszmelódia
 14.29: Kágyolozne — Beszélgetés a barátságról
 15.05: Népdalkörutak
 15.28: Az MR 10-14 különkiadása
 16.05: Magyar szerzők triómuzsikájából
 16.35: Daloló, muzsikáló tájak
 16.50: Maróti István írása
 17.05: Ki mit ér? — Enőd Pál riportja
 17.30: Klasszikus operettek
 18.15: Az okos lány — Mese
 18.30: Esti magazin
 19.33: Gondolat — A Rádió irodalmi lapja
 20.18: Nagy mesterek — világhírű előadóművészek
 21.03: Tamási Áron: Szirm és boly
 22.20: Tíz perc külpolitika
 22.30: A Bécsi Akadémia kamarakórusa énekel
 22.37: Kubai kulturális koktél
 22.52: Lemez-65bemutató
 0.10: Virágénekek

PETOFI
 8.05: Türogtómuzsika (sztereo-monó)
 8.20: Tíz perc külpolitika
 9.30: Magyar fúvószena (sztereo-monó)
 10.00: Zenedelelőtt
 11.35: A Szabó család
 12.05: Népdalcsokor (sztereo)
 12.35: Táncczenei koktél (sztereo)
 13.25: Nefejeles — Népzenei műsor a Zobor-vidékről
 14.00: Zenés délután
 17.45: Ötödik sebesség
 18.35: Nóták (sztereo)
 19.25: Prizma
 19.45: Az Electric Light Orchestra felvételeiből (sztereo)
 20.35: 139-600 — Az MR automata közönségszolgálat
 22.30: Tamásy Zdenko szövegéből (sztereo-monó)
 23.20: A syracusai fiúk — Részletek Rodgers zenés játékból

3. műsor
 8.00: Jeanne d'Arc — Részletek Verdi operájából (sztereo)
 9.54: Zenekari muzsika (sztereo)
 11.05: Dzsessz (sztereo)
 12.00: Legszebb kamarazenelemezeinkből (sztereo)
 13.07: A Pittsburgi Szimfonikus Zenekar hangversenye
 14.29: Operariák (sztereo)
 15.00: Kamarazene (sztereo)
 15.00: Moszkvai Csajkovszkij-verseny 1982. (sztereo)
 16.55: Öt földrészen zenéje (sztereo)
 17.00: Bardos Lajos kórusából (sztereo)
 17.17: Bach-művek (sztereo)
 18.15: Magnórol magnóra (sztereo)
 19.05: Romantikus muzsika (sztereo)
 20.00: Magyarországi 1983.
 20.35: Pierre Moerlen Gong együttesének 1979-es koncertlemeze (sztereo)
 21.18: Fúvós muzsika (sztereo)
 22.20: Operariák (sztereo)
 23.00: Századunk zenéjéből (sztereo)

TELEVÍZIO
BUDAPEST, 1. műsor
 8.05: Iskolatévé
 9.40: Delta
 10.05: A tengerpart hőlyei — Francia filmsorozat
 15.15: Iskolatévé
 16.30: Hírek
 16.35: Szibériai dalok
 17.05: Leopard és társai — Angol sorozat
 18.20: BNV, 1983. ősz
 18.55: Reklám — Torna — Mese
 19.30: Híradó
 20.00: A Nemzeti Színház — Madách: Az ember tragédiája című színműve bemutatásának századik évfordulójára emlékezik Kócepi Béla művelődési miniszter
 20.55: Népzene zerekarra
 21.00: Kék fény (FF)
 22.15: Híradó

2. műsor
 20.01: Magyarország—Svédország Szuper Liga-asztalitenisz-mérkőzés
 21.10: Híradó
 21.40: Visszatérés Oberndorfba — Amerikai film
 22.30: Robert Palmer a dortmundi Westphalenhalle-ban
 23.00: Képujság

SZÍNHÁZAK
 Madách Színház: Jutalomjáték (7). — Thália Színház: Akárki (7). — Erkel Színház: Spartacus (7). — Nemzeti Színház: Az ember tragédiája (7). — Várszínház: Szemfényvesztők (8). — Játékszin (Kaposvár): Csiky Gergely Színház előadása. — Maróti és a varázsló (7). — Operettszínház: Fírlin (7). — Vidám Színpad: Elvámolt éjszaka (7). — Vígyszínház: Lovamotívó GT (8). — Pesti Színház: Léda (7). — József Attila Színház: A régi nyár (7). — Állami Bábszínház (Népköztársaság útja): Szarvasleírás (8). — (Tócai tér): Tánccsokor (10). — Kisvárdai Művelődési Központ: Kőnémesék (10, 2, 4). — Budapesti Gyermekszínház: Feri világa megy (3). — Nagycirkusz: Ruszlán és Ludmilla (10).
 Részletes programozás és mozműsor a Pesti Műsorban!

Feladatok a mezőgazdaságban, a műszaki fejlesztésben

Ülésezett a KISZ központi bizottsága

Fejti György első titkár elnökletével ülést tartott a KISZ központi bizottsága. Az ülésen részt vett és felszólalt Havasi Ferenc, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, Vánca Jenő mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter és Székér Gyula, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnöke.

A központi bizottság Juhász Andrásnak, a KB titkárának előterjesztésében megtárgyalta és meghatározta a KISZ feladatait a mezőgazdaságban dolgozó fiatalok körében.

A központi bizottság a mezőgazdaságban dolgozó fiatalok fontos feladataiként jelölte meg az

agrártermékek világpiaci versenyképességének fokozásához való hozzájárulást, az előállított áruk minőségének javítását és a termelés fájlagos költségeinek csökkentését.

A testület a továbbiakban megtárgyalta a KISZ-nek a műszaki fejlesztésben, valamint a fiatal műszaki-gazdasági értelmiség körében végzett munkája tapasztalatait, és meghatározta a további feladatokat. Megállapította, hogy a KISZ a 70-es években termelési mozgalmával, akcióival a lehetőséghez mérten segítette a műszaki fejlesztést.

A fiatal kutatóknak, műszakinak és közgazdászoknak csaknem fele tagja a KISZ-nek. A

központi bizottság — abból kiindulva, hogy a műszaki fejlesztés meggyorsítása egyik alapvető feltétele társadalmi céljaink megvalósításának — kötelességének tartja szervezésüket és mozgósításukat az e téren jelentkező feladatok megoldására. A testület meggyőződése, hogy a fiatal műszaki-gazdasági szakemberek tudása, alkotókedve fejlődésünk fontos lendítőereje lehet.

A központi bizottság végül más, fontos állami megbízatásra való tekintettel, érdemei elismerése mellett felmentette Szabó Jánost a Magyar Ifjúság főszervezői tisztségéből, valamint központi bizottsági, intéző bizottsági és titkári tagsága alól.

JIRI KUBKA, a nemzetközi újságíró-szervezet főtitkára Budapesten megbeszélést folytatott a Magyar Újságírók Országos Szövetségének vezetőivel, a két szervezet együttműködésének továbbfejlesztéséről. Jiri Kubkát fogadta Lakatos Ernő, az MSZMP KB agitációs és propagandaosztályának vezetője.

MAGYAR FILMSIKER. Portugáliában, Figueira da Fozban a tizenkettőszerezes megrendezett nemzetközi filmfesztiválon Gazdag Gyula Elvesztett illúziók című filmje nyerte el a Cidacl — oktató és kulturális filmek nemzetközi bizottsága — nagydíját.

A GELLI-ÜGYBEN eljárást folytató genfi vizsgálóbíró hétfőn közölte, hogy az a letartoztatott börtönőr, aki segédkezett Licio Gellinek, az olasz P-2 titkos szervezet vezetőjének megszökésében, beismerte: a „követők” 2 millió svájci frankot ígérték szolgáltatásáért.

AZ INTERPOL főtitkára hazánkban. A Belügyminisztérium Országos Rendőr-főkapitányság meghívására kedden hazánkba érkezett André Bossard, az Interpol főtitkára. A nemzetközi szervezet vezetője Magyarországot és az Interpol együttműködéséről tárgyalt vendégként.

MAGYAR SIKER született a hamburgi nemzetközi Brahms-verseny trió kategóriájában: az első díjat Zempléni Tamás kürtművésznek, a Magyar Állami Operaház tagjának és az öt kisérő bécsi Mozart-duónak ítelték.

KOKAIN. A kanadai rendőrség szombaton Montrealban 162 kilogramm kokaint foglalt le és hat személyt letartoztatott — közölte hétfőn Québec tartomány rendőrsége. A 7,5 millió kanadai dollár értékű kábítószert egy gépkocsi ülésébe rejtették a csempészek, akiket már New Yorkból követtek a nyomozók. A letartoztatottak közül négy személy kolumbiai származású montreali lakos, míg ketten New York-i illetőségűek. A csempészek az amerikai, kolumbiai és kanadai hatóságok együttműködése révén kerültek horogra.

KÖNYVKIALLÍTÁS. A prágai Academia és a pozsonyi Veda tudományos könyvkiadók termékből nyílt kiállítás tegnap Budapesten, a Váci utca 22. szám alatti Akadémiai könyvesboltban. A hét végéig nyitva tartó tárlaton több mint 300 kötet reprezentálja a tudományos könyvműhelyek tevékenységét.

FELJUTTATTAK a Földi-emlékház Hajdúhadházi Pöldi János — Csokonai és Fazekas Mihály tudós barátja és mestere — tíz esztendőre működött itt a hajdúkerület orvosaként.

IRMGARD KARWATZKI, a Német Szövetségi Köztársaság ifjúsági, családvédelmi és egészségügyi minisztériumának parlamenti államtitkára dr. Nagy Sándornak, az Állami Ifjúsági Bizottság titkárának meghívására kedden Budapestre érkezett.

SZÁZADIK ÉVADJÁT nyitotta meg tegnap az Erkel Színházban tartott társulati ülésén a Magyar Állami Operaház. Szirtes György igazgatóhelyettes bevezetője után Mihály András igazgató ismertette az Operaház programját.

RAKKUTATÁSI KONGRESSZUS. Monacóban hétfőn megnyílt a hormonokkal és a rákkutatással foglalkozó második nemzetközi kongresszus, amelyen harminchárom országból mintegy ezer orvos és kutató vett részt. A kongresszusra beérkezett 160 tudományos dolgozat a hormonális eredetű rákbetegségekkel foglalkozik.

ÚJ SZOLGÁLTATÁS!
FELVÁSÁRLÁSI AKCIÓ!
 1983. szeptember 19-től
KÉSZPÉNZERT
 vásároljuk meg
 használt,
 forgalomképes
 — SPORTESSZÖVEIT,
 — SPORTRUHÁZATÁT,
 — HORGÁSZ-FELSZERELÉST
 a Használtteik Szövetkezet
 Bp. VII., Majakovszkij u. 9.
 szám alatti felvevőhelyén

SZOVJET EXPORTRA. A Komplex Kúlkereskedelmi Vállalat csaknem húszmillió rubel értékű szerződést írt alá szovjet partnerével kétszintes, ketreces baromfikeltető-házak exportjára. Az újabb 110 komplett berendezést a jövő évben szállítják partnereiknek. A berendezéseket a Rába mosonmagyaróvári gyára készíti.

A sérültek látogatására
Különbusz Grazba
 Kedden különautóbusz indult Debrecenből Grazba. A Medicor Művek debreceni gyárának közreműködésével szervezett különjáraton az autóbalesetet sérültjeinek a családtagjai utaztak Ausztriába, a kórházban fekvők meglátogatására.

Őszi idő
 Várható időjárás ma estig: az északi megyékben lesz több a felhő, de számottevő eső ott sem valószínű. Délen folytatódik a túlnyomóan napos idő. Az északi, északi szél megelénkül, helyenként megerősödik.
 A hőmérséklet általában 20—25 fok körül alakul.
 A Duna vizállása tegnap Budapestenél 167 centiméter volt.

Félideő a BNV-n

Félidejéhez érkezett az őszi BNV. A kiállításon ma is több vállalat mutatta be újdonságait, és bejelentették az Ergotext gazdasági társulás megalakulását. Tagjai a minőségi vedőruhák összehangolt gyártására vállalkoznak.

Kedden felkereste a kiállítást Maróthy László, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a budapesti pártbizottság első titkára is.

HALÁLOZÁS
 TÓKE IMRE, a Szocialista Hazáért Erdemrend kitüntetettje, aki 1930 óta volt a párt tagja. 74 éves korában elhunyt. Temetése szeptember 21-én, 16 órakor lesz a dobozi községi temetőben — közli az MSZMP gyulai járási bizottsága.

PÉTERVÁRI ISTVÁN Jászai-díjas rendező, a győri Kisfaludy Színház igazgatója súlyos betegség következtében, 54 éves korában kedden elhunyt. 1964—1966 között a kecskeméti színház rendezője volt, majd 1966-tól 1981-ig a veszprémi színház igazgató-főrendezője.

TEMETÉS
 NADASY LÁSZLO író, filmrendező, filmeslétetá temetése szeptember 23-án, 14 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

Koszorúzási ünnepek

Házi Árpád szabómunkás, a magyar munkásmozgalom kiemelkedő személyisége születésének 75. évfordulója alkalmából koszorúzási ünnepeket rendeztek urnájánál, kedden a Mező Imre úti temető munkásmozgalmi panteonjában.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága nevében Szűcs Istvánné, az V. kerületi pártbizottság első titkára és Dabronaki Gyula, a Központi Bizottság tagja helyezte el a megemlékezés virágait. Az MSZMP Pest megyei bizottsága képviselőiben Arató András titkár és Gerencsér Árpádné, a pártbizottság tagja, a Belügyminisztérium nevében Pál Antal és Kovács György rendőr vezérőrnagyok koszorúztak. A Magyar Ellenőrök, Antifasiszták Szövetsége részéről Kerekes Imre titkár és Fazekas József, az országos bizottság tagja hozta el a tisztelet virágait. Házi Árpád urnáját családtagjai, volt munkatársai, tisztelői is megkoszorúzták.

Kőolajtermékekről, biofizikáról

A szocialista országok kőolajtermék-ellátásának kérdéseiről kedden nemzetközi tanácskozás kezdődött a budapesti Volga-szállóban. A tanácskozás résztvevőit Zsengeller István, az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt vezérigazgatója köszöntötte, majd megkezdődtek a delegációk előadásai.

Kedden Balatonfüreden is KGST-tanácskozás kezdődött: a biofizikai együttműködés membrán szekciójának ülése. A négy napos szakmai tanácskozáson összegezik az együttműködés eddigi tapasztalatait, és szó lesz a biofizikai kutatások további koordinálásáról.

Magyar—szovjet járműipari megállapodás

Kedden a Mogürt külkereskedelmi vállalat székházában mintegy nyolcszázmillió rubel értékű szerződést kötött a Mogürt és szovjet partnere, az Avtoexport. A megállapodás alapján jövőre hazánk 670 millió rubel értékben, a szovjet cég pedig 127 millió rubelért szállít járműipari termékeket.

Levélzámlálás
 Egyhetes levélzámlálás kezdődik kedden az ország valamennyi postahivatalában.
 Hosszú idő óta minden évben sor kerül erre a nagyszabású feladatra, melynek legfőbb célja megállapítani: ténylegesen mennyi levelet, expressz- és légipostai küldeményt, totó-lottó szelvényt kézbesítenek a postások, valójában mekkora a postahivatalok forgalma. A felméréssel választ kapnak arra is, az elmúlt időszakban változott-e és hogyan a levélforgalom nagysága, milyen eltérések tapasztalhatók a küldemények heti megoszlásában, összetételében. A teljes körű felmérés adatainak birtokában pontosabban tervezhetik a postások munkáját, s időről időre hozzáigazíthatják az élet diktálta igényekhez a postai szolgáltatásokat.



SZERVESTRÁGYA-KISZÓRÓ
 gépet állítottak munkába a hajdúsági Agrárpari Egyesülés taggazdaságaiban. A berendezések öt perc alatt tizenháromezer liter higrágyát szippantanak át tárolójukba, majd a földekre szállítják és a földbe juttatják az értékes szerves anyagot.

Kooperáció a Philip Morrisal
Új, könnyű cigaretta

Ötéves sikeres együttműködést tud a háta mögött az Egri Dohánygyár és az amerikai Philip Morris. A két cég közös sajtótájékoztatóján arról számolt be, hogy ezen a héten forgalomba hozzák újdonságukat, az Egerben gyártott LM cigarettát. Ennek a világszerte elterjedt márkának a magyar változata rendkívül könnyű, kátrány- és nikotintartalma alacsony. Speciális füstszűrőjének papírját lézersugárral perforálják, az apró lyukak lehetővé teszik a határos ventilációt, s így az egészségre káros anyagok egy része a szűrőn lecsapódhat.
 Természetesen ez a cigaretta sem használ senkinek, de a két cég szakemberei remélik: a dohányzásról lemondani nem tudók megkedvelik az egészséget talán kevésbé károsító új cigarettát. Mint beszámoltak róla, a Philip Morris licence alapján 1978 óta Magyarországon gyártott Marl-

boro tisztes karriert futott be: az első évben 50 millió darabot adtak el belőle és idén már a sorozatos áremelés ellenére is 330 milliónál tartanak. „A minőséget meg kell fizetni” — hangoztatta többször is az Egri Dohánygyár igazgatója és hozzáfűzte: nemcsak a fogyasztónak, hanem a gyárnak, a külkereskedelemnek is. A Philip Morrístól átvett licencekért ugyanis áruval fizetnek. Elsősorban Magyarországon amerikai technológiával termelt virginia dohánynyal, valamint nuomodatermékekkel, műanyag reklámtárgyakkal. Vagyis olyan cikkekkel, amelyeket a licencvásárlás nélkül aligha tudnánk az Egyesült Államokba exportálni. A két cég kölcsönösen elégedett egymás tevékenységével és olyan új cigaretták magyarországi gyártásáról tárgyalnak, amelyek exportja lehetséges volna az arab és az afrikai piacokra.
 —gádor—

Alapalapozás

Bank és minisztérium gazdasági társulása - Kedvező hitelek, innovációhoz

Kisbank alakult Budapesten, a nyár közepén. Jóllehet, a 300 millió forintost alapítóikéből aligha telne arra, hogy önmaga finanszírozzon egy nagyberuházást — mégis érdemi segítséget nyújthat a **műszaki fejlesztésre vállalkozó** építőknél. Két létrehozója az Állami Fejlesztési Bank és az Építési és Városfejlesztési Minisztérium, a cégszerű neve pedig: Építőipari Innovációs Alap. A második ama kis pénzintézetek sorában, amelyek — gazdasági társulásként — a műszaki újdonságok, szakbaldalmak és gyártási eljárások bevezetésének meggyorsítását szolgálják.

Bemutakoztak

Két és fél hónap jószerivel csak arra elég, hogy szervezni kezdjék életüket, s felmérjék a közreműködésük iránti **tényleges igényt**, ám az első tapasztalatok a „hogyan tovább?” módozatait is befolyásolhatják. S a ma még meglehetősen kis létszámú, négytagú — szándékaik szerint 12 emberrel többet a későbbiekben sem foglalkoztató — gárda igyekezett mihamarább feltérképezni a területet. Az alap igazgatója, **Varga Tamás** és munkatársai eddig harminc vállalatot kerestek föl, hogy bemutatkozzanak és tájékoztassák majdani partnereiket az általuk kínált lehetőségekről, az ÉVM 150 vállalatához-gyáregységéhez pedig írásban juttattak el tájékoztatót.

— Gyakran előadódik — mondja Varga Tamás —, hogy egy vállalat a kutatásban már elérte addig a pontig, valószínű a műszakilag kedvező eredmény... **csak nincs elég pénze a megvalósításhoz**. Kivált, ha a megvalósításhoz **beruházásra is** szükség van. Az innovációs alap előnyben részesíti finanszírozáskor a devizabevételt növelő, a gazdaságos importmegtakarítást célzó, az anyag- és energiamegtakarítást segítő, s a termékszerkezetet gazdaságosabbá alakító folyamatokat.

— **Mennyiben különbözik ez más pénzintézetek ténykedésétől?** — Hazai bank eddig nem adott hitelt kutatás-fejlesztésre, az alap viszont igen kedvező feltételekkel kölcsönöz — feleli **Szántó Ist-**

vánné osztályvezető. — A műszaki fejlesztéshez, a beruházásoknál szokványos, évi tizennégy százalékos kamattal szemben **hat-hét százalékos kamattal** kölcsönözünk, öt-hat esztendő időtartamra. Beruházáshoz viszont a **hitelpolitikai irányelveknek megfelelő, legalacsonyabb kamattal** adhatunk pénzt.

— **Mekkora összegre számíthat egy-egy vállalat, vagy egy-egy innovációs kezdeményezés?**

— Általában egymilliótól 25 millió forintig kölcsönözhetünk, de pénzigényesebb, s **feltehetőleg jó ügy** esetén, más gazdálkodó szervezetekkel, illetve bankokkal közösen is finanszírozhatunk.

Tegyük mindjárt hozzá: **szándékaik szerint nemcsak hitelt adnak, hanem megosztják a kockázatot** ügyfeleikkel. Eszerint — **tőkearányosan** — részesednének a nyereségből, ám az esetleges veszteség rájuk jutó részét is vállalják. Ily módon, ha néhány millió forinttal **nem hitelezőként, hanem részvevőként** járulnak hozzá egy-egy innovációs folyamat ki-munkálásához, mindaddig, amíg az hasznot hajt, ők is részesednek a nyereségből. Hogy ezt könnyebben megtehessek, **építőipari innovációs kötvények** kibocsátását fontolgatják. Noha még csupán a piacot kutatják, azt vizsgálva, lenne-e vevő a mintegy 50 millió forint értékű kötvényre, néhány építőipari vállalat **már igent mondott**: 30 millió forintért szívesen vásárolnának a kötvényekből. (Az alap hét évre venné át a pénzt: a törlesztést az ötödik évben kezdené meg — a 11,25 százalékos kamatot viszont már az első esztendőben is fizetné.)

Tizen jelentkeztek

— Bemutakozó látogatásainkat követően eddig húsz javaslat, ötlet, vagy nyers pályázattervezet érkezett az alaphoz — mondja az igazgató —, **tíz vállalat** érdeklődött, van olyan cég is, amely **egy-maga négy ötlettel** állt elő. Az idén hozzáfutottól százmillió forintot helyezhetünk ki, a 300 millió forintost alapítókat ugyanis három esztendő alatt adja össze az Állami Fejlesztési Bank és az ÉVM. Már számolunk azzal, hogy

a végleges pályázatok benyújtása után **néhány szerződést még ebben az évben** megkötünk. E néhány szerződés, illetve a hitelekért kapható kamat bőven elég ahhoz, hogy az 1983 végére már hattagú gárda **működési költségeit fedezze... csakhogy nem azért alakultunk, hogy csupán megéljünk**. Mihamarabb **produktívni szeretnénk**, várjuk az építő- és építőanyag-ipari, valamint a háttérparhoz tartozó vállalatok, a szövetkezetek és az állami gazdaságok ostromát. Az eddigi érdeklődés viszont **gyűrebb** a feltételezettnél.

Pezsgésre várva

— **Elképzelté, hogy jó néhány azért nem jelentkezik, mert pénzügyileg nem eléggé kidolgozott az ötletük.**

— Ha ez így van, **készséggel segítünk** a gazdasági rész kidolgozásában. Sokszor nagy pénzügyi szakértelemet kíván — még önmaguk számára is — annak bebizonyítása, hogy az **ötlet mennyire gazdaságos**. Mind pénzügyileg, mind műszakilag, **mögöttünk áll a két alapító, a bank és a minisztérium szakértőgárdája**, aiktól kölcsönkérelmeknél **szakvéleményt** kérünk... Az sem kizárt, hogy eddig több elképzelést azért nem munkáltak ki, mert úgy vélték: **úgy sincs elég pénz a megvalósításhoz**. Meglehet, e két és fél hónap alatt nem váltunk eléggé ismertté, vagy a vállalatok **nem tartják elég kedvezőnek** üzleti feltételeinket.

— **A feltételeken még módosíthatnak?**

— A beruházási kamat mértékén kívül, amelyet a hitelpolitikai irányelvek szabályoznak, **indokolt esetben szinte minden üzleti feltételünkön változtathatunk**. A már megismert ötletek-javaslatok arra utalnak, hogy **érdemes felpezsdíteni az építőipari innovációt**. Feltételezzük, hogy a már birtokunkban levőknél **jobb elképzelések is** kallódnak a vállalatoknál. Az építőipar, a népgazdaság számára az volna előnyös, ha **több pályázat közül** választhatnánk ki a legjobbakat; azokat, amelyeknek finanszírozásához **elég a pénzünk**.

Földes Tamás

Mai kommentárunk

Vigaszdíj

Örökzöld téma, de nem állja meg az ember, hogy ne pendítse meg ismét, hátha már egyszer nemcsak „zöldül”, hanem „terem” is.

A vásárdíjakról van szó. Feltehetően, akik átvették, megérdemelték, bizzunk a zsűri szakszerű ítéletében. Csak-hogy a budapesti vásár **nemzetközi**, ugyanakkor szinte az egyetlen, amelyik külföldi kiállítói számára nem tűz ki érmeiket. Érthetetlen ez a szűkmarkúság. Pedig a kiadás bőven megtérülne. Az aranyérmes cég máskor is szívesen eljönne, csak azért is, nehogy azt higgyék, nem állja a versenyt. Az eszmei érték sem utolsó, gondoljuk csak meg, milyen jó érzés olvasni a hírt, miszerint valamelyik magyar termék aranyérmet nyert, például Lipcsében... De akkor a zsűrinek is illene nemzetközinek lenni...

Tanakodjék ezen már a vásárbizottság jó ideje, és úgy látszik, nem jutnak az ügyben dűlőre. Az ember hajlamos azt hinni, nem is rajtuk mú-

lik a dolog. **Szégynélne tán a magyar ipar az összevetést külföldi vetélytársaival?** A világpiacon úgyis rákényszerül! Vagy akkor a hazaiaknak kevesebb dicsőség jutna?

Meg kellene szüntetni a **nagydíjat és a vásárdíjat** — legyen csak **egyféle!** Az utóbbi úgyis többnyire vigaszdíjnak tekintik a szakmai berkekben. De a díjazott termékek igazán legyenek kiválóak, hordozzanak komoly szellemi, műszaki értéket.

Igenám, de meddig? Hacsak az ember feje nem káptalan, egy hónap vagy akár néhány nap múlva elfelejti, melyik termék bizonyult a legjobbnak. **Miért nem tüntetik fel a portékán később is a vásárdíjat?** Grafikus sem kellene hívni, adott a vásári emléma. Amely nagyszerű reklámeszköz is lehetne, és felelőssé tenné a gyártókat is, talán nem engednék, hogy termékük minőségi színvonala csökkenjen vagy maga az áru oly hamar eltűnjön a kirakatokból. — **elek** —

Egy hét a világgazdaságban

Fellendülés az USA-ban

Annak, hogy a Nemzetközi Valutaalap legutolsó éves jelentése **optimista** hangot üthetett meg a fejlett tőkésországok gazdasági fellendülésének esélyeiről, az volt alapvető oka, hogy az Egyesült Államok növekedése az idén **meglehetősen felgyorsult**. Míg az amerikai gazdaság 1980-82 között végeredményben stagnált — s tavaly 1,7 százalékkal csökkent teljesítménye —, addig most, a bruttó nemzeti termék, éves szinten **nyolc-tíz százalékkal** bővült. A legtöbb előrejelzés abban is egyetért, hogy ez a sebesség az idén valószínűleg **fennmarad**, a jövő évre viszont — remélhetőleg — lassulni fog: egy „normális”, négy-öt százalékos körüli ütem mellett biztosítható ugyanis az, hogy az infláció **nem éled újra**. A republikánus kormányzat érdemei e téren pedig szembeötlőek. A kormányváltás idején az ár-emelkedés mértéke közel volt a 10 százalékhoz, most viszont öt százalék körül van.

A reagani gazdaságpolitika a felszínen abban jelentkezett, hogy a republikánusok **meggyorsították** például a belső energiá-
árak „felszabadítását”, faragtak a szociális kiadásokból, mérsékeltek a különféle (jóléti programokhoz adandó) költségvetési támogatásokat. A lényeg azonban a következő: az **adminisztráció radikálisan csökkenteni kívánta az állam gazdasági szerepét**, elsősorban a **jövedelmek újraelosztásában a költségvetés súlyát**. Ezt az elhatározást feltehetően a praktikum is alátámasztotta: a recesszió körülményei között, amikor az elosztható források mennyisége **szűkül, célszerűnek tűnt csökkenteni azon kérdések körét, melyekért a kormány közvetlenül felelőssé tehető**. Márpedig ha valamire nincs „központi” program, úgy azt a programot kritizálni sem lehet például azért, mert mérete nem elegendő...

Viszatekintve, körülbelül két év volt szükséges ahhoz, hogy az Egyesült Államokban az **újbielli fellendülés** feltételei megteremtődjenek. Az 1982 novemberi mélypont után azonban 1983 júniusáig már az ipari termelés **összesen 8,1 százalékkal** nőtt. Az üzleti köröket, a vállalkozókat tömörítő **Conference Board** felmérése szerint pedig a jövő évben ismét emelkedhetnek az ipari beruházások. Annak ellenére vallja ezt a nézetet a szervezet, hogy jelenleg még a befektetésektől való tartózkodás jellemző inkább a vállalati szféra hangulatára. Ilyen jel például az, hogy 1983

második negyedévében az ezer legnagyobb amerikai vállalat — a megelőző időszakhoz képest — **3,9 százalékkal** kívánta beruházásait növelni.

A **beruházások tartós megélénkülése** minden bizonnyal kulcskérdés. Az elemzők többsége ugyanis **egyetért** abban, hogy a mostani gyors növekedési ütem azért még elsősorban a fogyasztói kereslet megerősödésének tudható be, tükrözve, hogy 1982 végétől kezdve a reálbérek (miután három éven keresztül összesen mintegy 10 százalékkal visszaestek), **lassan javulni** kezdtek. A boom ennél fogva érthető módon a legszembetűnőbben az autópálya és az építőipar értékesítési lehetőségeit javította. A termelő felhasználására gyártók rendelésállományának növekedéséhez viszont **elengedhetetlen** a kapacitásbővítő **beruházások** megjelenése.

A reálbérek alakulását mutató statisztika jellemzi, hogy a nyolcvanas évek elejének korrekciós folyamata az USA-gazdaságban sem könnyű, sem fájdalommentes nem volt. A munkanélküliségi ráta — úgy tűnik, tartósan — 10 százalék körül ingadozik, a recesszióból kilábaló vállalatok munkáslétszáma alaposan megfogycokozott. (A most példaként dicsért Chrysler a racionalizálási program során foglalkoztatottjainak felétől megvált.) Úgy tűnik, a nyolcvanas évek elején **erőteljesen polarizálódk az amerikai társadalom**. Egyes rétegek, régiók, etnikai csoportok az állami támogatás elvesztése vagy csökkenése után **nyilvánvalóan többszörösen kerültek hátrányos helyzetbe**, sokszor az **önerőből való kilábalás minden reménye nélkül**. A kép másik oldala viszont, hogy a **munkával rendelkezők helyzete lassanként javul és a technikai haladás élvonalába tartozó ágazatokban a kapitalizmus hőskorához hasonlóan lehet gyorsan vállalatokat „gründolni”**. És természetesen tönkre is menni. Reagan gazdaságpolitikájáról hosszú ideig azt hozgatták a kommentátorok, hogy a fellendülés és a magas kamatszint együttese **lehetetlen**. Ma már látjuk, hogy — rövid ideig legalábbis — ez a szimbiózis **létezik**. A republikánus pártnak azonban nem „rövid távra” van egy fellendülésre szüksége, az elnökválasztás időpontja 1984 novemberre. Ha a gyorsulás még addigra sem fullad ki, a választási harcban Reagan **jól hangzó érvet szerzett**.

Gonda György — Szentgáli Péter

Csatlakoztunk a SWIFT-hez

Átutalás nagyban

A szervezet elnökhelyettesének budapesti nyilatkozata

Az első ezer üzenet már eljuttott a nemzetközi bankokhoz azon a nemzetközi telekommunikációs rendszeren, amelynek tegnap óta tagja három magyar pénzintézet is; a Magyar Nemzeti Bank, a Magyar Külkereskedelmi Bank és az Országos Takarékpénztár. A SWIFT-tel — teljes nevén a Nemzetközi Bankközi Pénzügyi Telekommunikációs Társasággal létrejött kapcsolat lehetőséget teremt arra, hogy a magyar és a külföldi bankok között jelentősen meggyorsuljon az üzenetek közvetítése és az ügyintézés. Eddig a bankok üzleti, fizetési megbízásait a hagyományos úton, telexen, táviratban, vagy levélben küldték el. S ez nemcsak sokba került, hanem hosszú idő után érkezett csak meg a címzetthez. Ezen túl a SWIFT-rendszer keretében a megbízásokat a bankok **elektronikus úton** kapják meg.

Magyarország belépésének alkalmából a SWIFT elnökhelyettesének, **Bessel Koknak** a vezetésével delegáció érkezett Budapestre. Az elnökhelyettesről érdeklődtünk magáról a társaságról és a rendszer előnyeiről.

— **Miért hoztak létre egy ilyen nemzetközi telekommunikációs rendszert?**

— Már a hatvanas években egyre inkább felismerték a nem-

zetközi bankműveletekkel foglalkozó szakemberek, hogy a hagyományos kommunikációs rendszerek **nem tesznek eleget** a pénzügyi szféra speciális igényeinek. Olyan közvetlen összeköttetés kellett, amely gyorsabb, megbízhatóbb, s nem túl drága az üzenetek, megbízások továbbítására. Több éves előkészítő munka eredményeként jött létre 1973-ban ez a társaság. Számítógépek segítségével három regionális központon keresztül közvetlenül továbbítjuk az üzeneteket a tagjaink közé tartozó bankoknak. Tíz éve még csak 15 ország — köztük Csehszlovákia — 239 bankja csatlakozott hozzánk, most már ezret is meghaladja a tagok száma.

— **A pénzügyi információk és üzenetek általában titkosak. Hogyan garantálja a SWIFT, hogy illetéktelenek ne juthassanak az üzenetekhez?**

— Már kezdetben úgy alkoták meg a rendszert, hogy minden bank kidolgozott a saját üzeneti számára egy kódot, amit rajta kívül csak a címzett ismert. Rejtjeles szöveggé válik az üzenet, elolvasni nem lehet. Maga a tár-

saság is kódolja a továbbítás során a kapott szöveget. Azt hiszem, ez kettős biztonsági garanciát jelent.

— **A telex és a levél egyik hátránya, a már említetteken túl az is, hogy esetleg elvesz. Az önkormányzatok tárolja is az üzeneteket?**

— Természetesen. Három hétig vissza lehet hívni, s hat hónapig megőrizzük a szöveget. Külön kéreésre megkaphatják az érdekeltek. Eppen ez a megoldás rendszerünk egyik nagy előnye a hagyományos kommunikációs szisztémákkal szemben; gyakorlatilag **abszolút biztonság**gal továbbítja a megbízásokat.

— **A SWIFT nem profit szerzésre orientált társaság. Hogyan fedezik a költségeiket? Talán valamelyik kormány finanszírozza a működésüket?**

— Semmifajta kormány nem támogat minket. A társaság létrejöttekor kettős célt tartottunk szem előtt: a lehető legjobb szolgáltatást nyújtjuk a tagjainknak, elfogadható díjakért. A díjak természetesen fedezik költségeinket, de olyan haszonkulccsal dolgozunk, amely a társaság működését rentábilissá teszi, ám nem hoznak extra hasznot.

L. M.

Az amerikai alelnök Magyarországon

További lehetőségek az együttműködésre

(Folytatás az 1. oldalról)

A nyílt, őszinte légkörű megbeszélést az álláspontok kölcsönös megismerésére való törekvés jellemezte. A felek áttekintették a magyar-amerikai kapcsolatok helyzetét. Megállapították, hogy — különösen a kereskedelmi egyezmény megkötése óta — fejlődött az együttműködés, s a már meglévő keretek további lehetőséget adnak az előrelépésre, elsősorban a gazdaság és a kereskedelem területén. Ugyanakkor felvetődött: a magyar és az amerikai vállalatok együttműködését hátráltatja, hogy a legnagyobb kedvezmény megújításáról évenként dönt az amerikai törvényhozás. Mindkét fél egyetértett abban, hogy ez csökkenti az üzleti biztonságot, s nehezíti a kapcsolatok továbbfejlesztését, kiterjesztését.

Szó esett a kulturális és a tudományos együttműködés eredményeiről, s a tárgyalópartnerek kölcsönös véleménye szerint kívánatos lenne, ha a kapcsolatok alakulásában az eddiginél jelentősebb szerepet kapna a turizmus.

A tárgyalások végeztével George Bush és kísérete rövid kórsétát tett az Országház épületében. Marjai József mutatta be a Parlament díszes termeit, amelyekhez a magyar történelem számos emléke fűződik. Az amerikai alelnök az országgyűlés üléstermét megtekintve érdeklődött a magyar törvényhozó testület munkájáról is.

Este a Parlament vadásztermében Lázár György és felesége diszvacsorát adott George Bush alelnök és felesége tiszteletére. A diszvacsorán Lázár György és George Bush pohárköszöntőt mondott.

Aranyérem az EMG-nek

Tudósítónktól:

Hétfőn a patinás brnói városháza lovagtermében ünnepélyesen kiosztották a 25. brnói gépipari vásár aranyérmeit. A szocialista országok által benevezett cikkek közül 9 termék kapott ilyen elismerést. Közük a Metrimex által bemutatott EMG-777 grafikus programozható asztali számítógép. A műszaki-tudományos számításonkra és mérésrendszer-szervezés vezérlésére alkalmas korszerű berendezést az idén ősztől az Elektronikus Mérőkészülékek Gyára sorozatban gyártja.

Bár még javában tartanak az üzleti megbeszélések, már eddig a brnói gépipari vásáron Csehszlovákia és Magyarország között több mint 80 millió rubel értékben írtak alá szerződést, amelyből 24 millió rubel a magyar export és 56,5 millió rubel értékben vásárolt Skoda és Avia tehergépkocsikat, köztisztasági autókat, Skoda mikrobuszokat és személygépkocsikat.

Nemzetközi polgári védelmi bemutató

Szeptember 24—30. között Hajdúszoboszlón tartják az európai szocialista országok polgári védelmi elsősegélynyújtó szakaszainak bemutatóját, amelyet két évenként rendeznek a vöröskereszt szervezetek. Miként dr. Alföldi Árpád, a Magyar Vöröskereszt főtitkárhelyettese és Perger Imre ezredes a polgári védelem országos törzsparancsnokának első helyettese a Vöröskereszt székházában hétfőn a sajtó képviselőinek elmondták: a polgári védelmi országos parancsnoksága erkölcsi, szakmai és anyagi támogatásával bonyolítják le a közös gyakorlatokat. Hét szakasz — köztük a magyarok képviselőit — a Győri Keksz- és Ostyagyár elsősegélynyújtói — demonstrálják: felkészültek a sérültek gyors és szakszerű ellátására. A gyakorlat első részében feltételezett tűz, földrengés, közúti-vasúti baleset miatt, illetve hagyományos, vegyi fegyver által sérülteket részesítenek elsősegélyben. A gyakorlat második felében mindegyik szakasz feltételezett atomcsapás sérültjeinek segítségére siet.

Szeptember 24—30. között Hajdúszoboszlón tartják az európai szocialista országok polgári védelmi elsősegélynyújtó szakaszainak bemutatóját, amelyet két évenként rendeznek a vöröskereszt szervezetek. Miként dr. Alföldi Árpád, a Magyar Vöröskereszt főtitkárhelyettese és Perger Imre ezredes a polgári védelem országos törzsparancsnokának első helyettese a Vöröskereszt székházában hétfőn a sajtó képviselőinek elmondták: a polgári védelmi országos parancsnoksága erkölcsi, szakmai és anyagi támogatásával bonyolítják le a közös gyakorlatokat. Hét szakasz — köztük a magyarok képviselőit — a Győri Keksz- és Ostyagyár elsősegélynyújtói — demonstrálják: felkészültek a sérültek gyors és szakszerű ellátására. A gyakorlat első részében feltételezett tűz, földrengés, közúti-vasúti baleset miatt, illetve hagyományos, vegyi fegyver által sérülteket részesítenek elsősegélyben. A gyakorlat második felében mindegyik szakasz feltételezett atomcsapás sérültjeinek segítségére siet.

Magyar—NDK barátsági hét

Magyar—NDK barátsági hét kezdődött hétfőn Baranyában, ahol több mint negyvenezer német ajkú ember él. A hét programját a pécsi 508-as számú szakmunkásképző intézetben tartott barátsági gyűlés nyitotta meg, amelyen Erwin Skeib, a Német Demokratikus Köztársaság buda-

pesti kulturális és tájékoztató központjának igazgatója hazája oktatásügyéről beszélt a hallgatóknak. A rendezvénysorozat keretében Baranya több nemzetiségi településén rendeznek baráti találkozókat, amelyeken a két ország népének kapcsolatairól szóló előadások hangzanak el.

Szovjet—magyar kollokvium

Az MTA Irodalomtudományi Intézete és a Szovjet Tudományos Akadémia Gorkij Világirodalmi Intézete kedden egész napos irodalomtudományi kollokviumot rendez, amelynek tárgya: a nemzeti irodalmak történelmi megközelítése a világirodalom rendszerében. A kollokvium vendégelőadó Jurij Vipper, a Szovjet Tudományos Akadémia levelező

tagja és Nyina Vorobjova kandidátus. Magyar részről Sötér István akadémikus, Bata Imre, Béldi Miklós, Bodnár György és Illés László tart előadást. A tanácskozáson részt vesz Klaniczay Tibor akadémikus és Vajda György Mihály egyetemi tanár, a Nemzetközi Összehasonlító Irodalomtörténeti Társaság elnöke is.

Yerres-i

Rákóczi-ünnepség

A Párizs környéki Yerres városában, ahol II. Rákóczi Ferenc franciaországi száműzetésének egy részét töltötte, vasárnap megemlékeztek a fejedelem születésének 307. évfordulójáról. A Párizsi Kölcsönösen Segélyező Magyar Egylet és a városi tanács tartott ünnepséget Franciaországban élő magyaroknak és a város számos lakosának részvételével.

Jelen voltak a városi tanács vezetői és a párizsi magyar nagykövetség képviselői. Az ünnepségen Michel Prats polgármester, dr. Bényi József párizsi magyar nagykövet és Zádor György, a Párizsi Kölcsönösen Segélyező Magyar Egylet elnöke mondott beszédet, majd koszorút helyeztek a Rákóczi-emlékmű talapzatán.

Vizsgálják a népi ellenőrök

Üzemegészségügyi ellátás

Fejlődött-e az elmúlt években Budapesten az üzemi egészségügyi ellátás? Mennyire határos a gyógyító és a megelőző munka? — Elsősorban ezekre a kérdésekre keresnek választ a fővárosi népi ellenőrök a napokban megkezdett vizsgálat során.

A kórház-rendelőintézeteknél és a Fővárosi Tanács egészségügyi főosztályánál elsősorban az

üzemegészségügyi ellátás irányításáról tájékoznak. Választ várnak egyebek között arra: milyen gyakran végeznek helyszíni ellenőrzést, kérnek tájékoztatást.

A vizsgálat tapasztalatai alapján a budapesti üzemi egészségügyi ellátás helyzetéről előreláthatólag az év végén foglal állást a Fővárosi Népi Ellenőrzési Bizottság.

Békenagygyűlés

Az őszi szolidaritási akciósorozat keretében nagygyűlést tartottak hétfőn a SZOT központi iskolán. Palotai Károly, a SZOT alelnöke beszédében felidézte a békeszerető emberiség, a szakszervezeti mozgalom törekvéseit, követeléseit, az atomfegyverek csökkentését, a fegyverkezési verseny megszüntetését, atomfegyvermentes övezetek kialakítását, általános és teljes leszerelést — hangsúlyozva, hogy ez a békeprogram összhangban van a Magyar Népköztársaság békeszerető külpolitikájával, a magyar társadalom békeakarataival. A SZOT alelnöke kiemelte, hogy a békéért és a biztonságért a szakszervezetek gazdasági építő érdekvédelmi munkájuk hatékonyságának növelésével, hazafiságra és internacionalizmusra neveléssel tehetnek a legbiztosabb és hétfői nagygyűlésre ennek szellemében került sor.

Szolidaritási nagygyűlést rendeztek hétfőn Lenjnvárosban is, a Tiszai Kőolajipari Vállalatnál. A gyűlés szónoka Sebestyén Nándorné, az Országos Béketanács elnöke volt.

KÖZÉLET—DIPLOMACIA

Magyar küldöttség utazott Szófiába

Hétfőn delegáció utazott Szófiába Bulgária antifasiszta felkelésének 60. évfordulója alkalmából. A Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetségének küldöttee — Ispánovits Márton főtitkár vezetésével — részt vesznek az ellenállók nemzetközi szövetsége végrehajtó bizottságának ülésén.

Finn szakszervezeti küldöttség látogatása Magyarországon

A SZOT meghívására vasárnap Budapestre érkezett a Finn Szakszervezetek Központi Szövetsége (SAK) küldöttsége Pertti Viinanen elnök vezetésével. A küldöttség megbeszéléseket folytat magyar szakszervezeti vezetőkkel a finn és a magyar szakszervezetek munkájáról, a nemzetközi szakszervezeti mozgalom időszerű kérdéseiről.

A küldöttséget Gáspár Sándor főtitkár, és a SZOT-titkárság tagjai fogadták a Feriegyi repülőtéren.

Nyitrai Ferencné Madridba utazott

Vasárnap Madridba utazott Nyitrai Ferencné államtitkár, a Központi Statisztikai Hivatal elnöke, hogy részt vegyen a nemzetközi statisztikai intézet kongresszusán. Ezt követően Genfben elnököl az ENSZ statisztikai bizottsága munkacsoportjának ülésén, amely a nemzetközi statisztikai programokkal és azok összehangolásával foglalkozik.

Borbély Sándor az NDK-ba utazott

Borbély Sándor, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának tagja, a munkásörsg országos parancsnoka a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottsága meghívására hétfőn a Német Demokratikus Köztársaságba utazott. Egyhetes programja során vezető pártmunkásokkal a két testvérszervezet együttműködésének eddigi tapasztalatairól tárgyal, s áttekintik a kapcsolatok továbbfejlesztésének lehetőségeit.

Borbély Sándor részt vesz az NDK munkásörsg megalakulásának 30. évfordulója alkalmából rendezett berlini ünnepségeken is.

Lengyel árhivatali küldöttség Budapesten

Csikós-Nagy Béla államtitkárnak, az Országos Anyag- és Árhivatal elnökének meghívására hétfőn lengyel delegáció érkezett Budapestre Zdzislaw Krasinski áruügyi miniszternek, a Lengyel Népköztársaság Árhivatala elnökének vezetésével. Véleményt cserélnek az árpolitika időszerű kérdéseiről, különös tekintettel a mezőgazdasági felvásárlási árakra, a mezőgazdaság által felhasznált ipari termékek áraira és a fogyasztóiár-képzésre.

Szabó István látogatása Izraelben

Az Izraeli Kommunista Párt meghívására szeptember 11—18. között látogatást tett Izraelben az MSZMP küldöttsége Szabó István, az MSZMP KB tagjának, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa elnökének vezetésével. A küldöttség, amelyet fogadott Taufik Toubi, az Izraeli Kommunista Párt főtitkárhelyettese, tárgyal David Khenin, a párt politikai bizottságának tagjával, a központi bizottság titkárával, George Toubival, a központi bizottság titkárával, a KB külügyi osztályának vezetőjével, ismerkedett vidéki pártszervezetek munkájával és találkozott az izraeli békemozgalom képviselőivel.

A szívélyes, elvtársi légkörben, az egyetértés szellemében folytatott megbeszélések a két párt képviselői véleményt cseréltek a nemzetközi helyzetről, különös tekintettel a közel-keleti válságra, továbbá a nemzetközi kommunista mozgalom néhány kérdéséről, s kölcsönösen tájékoztatták egymást országuk és pártjuk helyzetéről.

Kitüntetés

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa Bernhardt Györgynek, a SZOT Munkavédelmi Továbbképző Intézet igazgatóhelyettesének, nyugállományba vonulása alkalmából a szakszervezeti mozgalomban végzett több évtizedes kiemelkedő munkája elismeréséül a Munka Érdemrend arany fokozatát adományozta. A kitüntetést Gál László, a SZOT főtitkárhelyettese hétfőn adta át.

KEMENES '83

Munkásör-harcgyakorlat

A riadó igazi riadó volt az elmúlt hét végén Vas megyében. A szombatira virradó hajnalon közel kétezer munkásör ébredt arra a városokban, falvakban, hogy menni kell.

Az eső zuhogott. Már a gyülekezőhelyeken csurogvizek lettek. A harcgyakorlatra kijelölt terepen pedig helyül-közöl bokaig ért a sár.

A felmérő jellegű szemlegyakorlat tehát „jól” indult. Csakugyan fel lehetett mérni ilyen körülmények között, hogy mit tudnak Vas, Veszprém és Zala megye munkásörrei...

Sokat tudtak és sokfélék. Volt gázriadó, sugármentesítés; óriási, mintegy 24 négyzetkilométernyi területen ejtőernyővel ledobott „diverzánok” felkutatása, üldözése, bekerítése és harcban történő megsemmisítése, illetve elfogása. Eközben közrendvédelmi gyakorlat zajlott Szombathelyen, Sárváron és Körmenten. Néhány faluban a feltételezett árvízveszély közepette a lakók kitelepülését és biztonságos helyre befogadását intézkészítették a munkásörök.

Vagyis sokféle esetleges veszélyhelyzet lebirását kipróbálták ezen a hétvégén.

A sokféle dinamikus mozgás közepében csöppent néző-kronikásknak a „harcolókkal” szót váltani nem sok alkalma adódik. A lesben (és sárban) hasaló biztosító tűzszakasz helyzete azonban megenged egy rövid kérdést:

— Önnek mi a „polgári” foglalkozása?

A géppuskás a bokorra állcázott sisak alól fölpillant:

— Tehenész volnék Sitkéről.

— És ön?

— Belgyógyász vagyok...

Csapda. Elmondják, hogy a várható ejtőernyősök földi segítőinek állították. A kamionból alakított tribünön parancsnokok, döntnökök, vendégek nézelődnek: ugyan hol? Körülöttünk a rét, a gyér bozót teljesen üres, kihalt. A „narrátor” elmosolyodik:

— Amíg jönnek, megmutatjuk. Rajta!

És kinő a földből innen is, onnan is vagy harminc munkásör. Nincs öt méterre tőlem a magas fű, ahonnan három marcona géppisztolyos pattant ki.

Olyan ez, jut eszembe, mint valami monumentális bűvészirtatvány. Vagy mint egy filmtrükk.

A lötéren példás engedelmességgel dőlnek a célfigurák vissza a domb mögé a rövid sorozatok hatására. „Ajtót” csinál a páncélos maketten a kumulatív puskagránát. Egy másik lyukat lö a vasbeton falba. Jön visszafelé a löállításból három egyforma-sáros gránátos:

— No — sóhajtja az egyik —, ez most jobban ment, mint a „rendes”, sima lövészetem...

✱

Borbély Sándor, a munkásörsg országos parancsnoka válasza a Magyar Hírlap kérdésére:

— Értékelés? A tényszerű eredményeken túl a legfontosabbnak azt a nagyon értékes és magas szintű emberi helytállást tartom, amit itt ma, a nehéz körülmények között is tapasztalhattunk. És azt, hogy ezt a testület munkájában mindenütt megtalálni, más tevékenység közben és ország-szerte. Munkában, közéleti tevékenységben egyaránt. Nehéz évet zárunk mi is, de elmondhatjuk: amit vállaltunk azt megtettük az idén is. S ennek ez a sikeres gyakorlat csak egyik példája volt...

(sztankay)

Egy hét a világgazdaságban

Adósságállomány és következményei

Nem lehet megkerülni a kérdéseket

A venezuelai fővárosban az elmúlt héten szakértői szintű értekezletet tartottak az eladósodott latin-amerikai országok és a legnagyobb hitelezőjüknek számító Egyesült Államok pénzügyi szerveinek képviselői.

A tanácskozáson az adósság és a kölcsönt nyújtó természetesen nem képviseltek azonos nézeteket. A visszafizetésre kötelezettek értelemszerűen a kamatfeltételek enyhítését, könnyebb feltételeket és gálansabb futamidőket tartottak szükségesnek. A „másik oldal” persze nyilvánvalóan inkább az adós országok kormányainak „kötve” intézkedéseit üdvözölte volna. Az értekezlet résztvevői azonban egy kérdést nem tudtak megkerülni: a latin-amerikai gazdasági helyzet ma olyan, hogy külső erőforrások nélkül — a venezuelai pénzügyminisztériumtól — „számos kockázatot rejt magában”. Es nem csupán a gazdasági, hanem a politikai stabilitás tekintetében is.

Dél-amerikai válságzóna

Röviddel a caracasi találkozó előtt jelent meg az Amerika-közi Fejlesztési Bank átfogó elemzése a kontinens országainak gazdasági helyzetéről. A pénzintézet statisztikája szerint 1982-ben — először azóta, hogy a kontinensen megbízható adatszolgáltatás van — Latin-Amerika bruttó hazai összterméke 1,2 százalékkal esett. Figyelembe véve, hogy tavaly a kontinens népessége 2,5 százalékkal nőtt, az egy főre számított mutató még nagyobb mértékben — 3,4 százalékkal zuhant. A bank közgazdaszainak aggodalmát még fokozza, hogy az egy főre számított GDP 1981-ben is egy százalékkal csökkent és ugyanilyen mértékű lemorzsolódás várható az idénre is. Latin-Amerikában az egy főre jutó GDP általában három százalékkal „szokott” évente emelkedni. Ehhez viszont nem csupán egy mérsékelt népességbővülés lenne szükséges, hanem a bruttó hazai termék évente átlagosan 4,5 százalékos emelkedése is. Ennek viszont a jelentős irói nem adnak sok esélyt. Így az életszínvonalban 1980 óta végbenromlás sem átmeneti jelenség csupán.

Az Amerika-közi Fejlesztési Bank jelentése több olyan országot jelöl, ahol az egy főre jutó jövedelem több, mint 10 százalékkal elmaradt a két évvel azelőtti szinttől. Ilyen a helyzet például Argentínában, Bolíviában, Costa

Ricában, Chilében és Uruguayban, míg Brazília és Guatemala adatai az életszínvonal 5–10 százalékos közötti mérséklődését mutatják. A banki elemzés szerint az elmúlt években jelentősen nőtt a munkanélküliség, napjainkban a kontinens munkaképes lakosságának 20 százaléka állás nélküli vagy alulfoglalkoztatott. Ez 36 millió embert jelent! A legélesebb a helyzet nyilvánvalóan Chilében, ahol a munkanélküliségi ráta 20 százalék felett jár, de „kétszámjegyű kategóriába” léptek be az olyan országok is, mint Costa Rica, Peru és Uruguay.

A kontinens — az eladósodott országokban életbe léptetett kifizetések nyomán — tavaly kereskedelmi mérlegét sok év hiánya után 7,7 milliárd dolláros többlettel zárta. A deflációs intézkedések azonban a jelek szerint az import mérséklését eredményezték, a tavalyi behozatal mintegy 20 százalékkal elmaradt az egy évvel korábbi szinttől. A kivitelt viszont a múlt évben nem sikerült növelni, sőt, a belgazdasági intézkedések és a kedvezőtlen világgazdasági környezet együttes hatására az export 10 százalékkal mérséklődött. A kereskedelmi mérleg javulásával szemben 1982-ben olyan magas volt az adósságszolgálat, hogy a térség országainak monetáris tartalékai végeredményben mintegy 30 százalékkal csökkentek.

A bajok felhalmozódnak

A bank elemzését kiegészíti az Amerikai Államok Szervezetének a caracasi konferencia előtt közzétett dokumentuma. E szerint a latin-amerikai és karib-tengeri országoknak az elkövetkezendő öt évben nemcsak arra lesz szükségük, hogy a mintegy 330 milliárd dolláros adósságállományukat visszafizessék, hanem éves átlagban még további 20 milliárd dollár kell ahhoz, hogy a régió minimális mértékű gazdasági növekedést elérhessen. Más szóval külső források nélkül az egy főre jutó jövedelem további csökkenése elkerülhetetlen.

Az Amerika-közi Fejlesztési Bank éves jelentésének végkövetkeztetése: a romló gazdasági helyzet „előreveti a társadalmi és politikai feszültségek fokozódásának árnyékát. Mindez szükségessé teszi, hogy a kormányok a jelenleginél egyenletesebben osszák meg a gazdasági alkalmazkodás költségeit”.

Gonda György—Szentgáli Péter

Európai színvonalon

Új bútorcsalád, a BÜROTEKA

Dr. Schmidt Ernő, a Nyugat-magyarországi Fagazdasági Kombinát vezérigazgatója a hétfőn tartott sajtóértekezleten bemutatta a kombinát BÜROTEKA nevű új bútorcsaládját. A korszerű, európai színvonalú, formavédett bútorcsaládot elsősorban irodabútorok tervezte a Bútoripari Fejlesztési Intézet, de magánlakások könyvtár- és dolgozószobáiban is jól használható — mondta a vezérigazgató. Tavaly rendelték el a költségvetési intézményekben a bútorstoppot, ennek ellenére hazánkban évente mintegy 400 millió forintért vásárolnak közületek irodabútorát, s ennek több mint felét a kombi-

nát szállítja. Az új családot a régebbi típusok felváltására szánják, hiszen áruk megegyezik azokkal, viszont jobban alkalmazkodik a korszerű irodatechnikához.

A munkahelyi közérzet és teljesítményfokozás egyik fontos eleme az irodai környezet, s ha az intézmények egyéb tényezőket is ezek szolgálatába tudnak állítani, akkor nyilván még kelendőbb lesz a BÜROTEKA, s feltehetően még több lesz a magánlakásokban is a könyvtár és dolgozószoba, ami ma még azért nem általános tartozéka azok-

Versenytagozás

Gyereen ajánlkozó építők — Inkább az árak mozognak — Jogsabály és érdekelttség

A Minisztertanács és a Pénzügyminisztérium tavaly hozott jogszabályai szerint 1983. január 1. óta minden, állami pénzből épülő létesítményt — ha kétféle forrásból többé kerül — versenytárgyalást követően kell megrendelni. Kétféle forrás: manapság három-négy lakás ára...

Ketten versengenek. A tét: melyikük építheti meg Budapest egyik új negyedének egészségügyi létesítményét — az e munkában már jártas állami építőipari vállalat, vagy a nemrég alakult gazdasági munkaközösség. Pályázatuk, lezárt borítékban, a versenytárgyalás asztalán.

Kemény Péter, a Fővárosi Építőipari Beruházási Vállalat (a FÖBER) fősztályvezetője felmutatja, majd mindenki szeme láttára bontja föl a borítékot. S elhangzik a versenytárgyalás: a gmk 18,3 millió forintért hozná tét alá ugyanazt, amiért az állami cég 28,2 milliót kér. Azaz csak kért, irásban. Most, szóban — hallván a konkurrenciát — menten mérséklődik az ajánlati ár, nem is kismértékben: az állami vállalat képviselője immár csaknem hétfélmillióval olcsóbban, 21,7 millióért is hajlandó a kivitelezésre. A gmk is beszáll e sajátos licitbe: 17,8 millióra módosít. A nagyvállalat újabb engedménye: a pályázatban megjelölt határidőnél fél évvel hamarabb végez... ám a munkaközösség sem adja alább, sőt: még egy hónapot rátesz. De nincs vége: az ÁEV a 21,7 millió forintért, a korábbiakkal ellentétben, a közművek megépítését is vállalja — és nyer. Nyer, mert bár többet kér, mint a gmk, végül is javára szól a gyakorlat: a cég már bebizonyította, hogy mire képes.

A felét elfogadták

Happy end — vélhetnénk —, ám Romhányi Máttyás, a FÖBER műszaki igazgatóhelyettese eltűnik a történetekből. — Mennyire lehetett megalapozott az állami vállalat ajánlata — kérdezi —, ha már a licit első menetében majdnem egygyedével hajlandó volt csökkenteni? Ráadásul e kisebb összeg is magasabb, mint amennyivel a beruházó eredetileg számolt...

S menten felemlítődnek a versenytárgyalás eddigi tapasztalatai: a már érzelhető és várható eredmények, majd az ugyancsak jelen és jövő idejű hátrányok. A versenytárgyalási rendszer — nyilvánvalóan — akkor lesz eredményes, ha a piaci egyensúly megteremtéséhez vezet. Ha minden építőipari vállalat érdekelté válik, hogy munkához jusson. Ám amíg a beruházási piacot — változatlanul — a kereslet határozza meg, jobbra a kedvezőtlen hatás érvényesül: mivel a versenytárgyalás korábbi maximált árformát helyett a szabad árformába tartozik, emelkednek az építési kiadásai. A kivitelező akkor haszonnal dolgozhat, amely nem lép túl ugyan a még tisztességes haszon határát, de lényegesen meghaladhatja a maximált árformában képzett, korábbi hasznot. Ez nemcsak a FÖBER tapasztalata.

— A jogsabály el ugyan, de a végrehajtási utasítás még nem jelent meg. Ez, ha hátrányos is, annyi előnyt kínál, hogy a jogsabályok alkotói figyelembe vehetik a kezdeti tanulságokat. Ezért sem közömbös, miként vélekednek az ország egyik legnagyobb beruházási vállalatánál, a FÖBER-nél.

— Augusztus végéig ötvenhét versenytárgyalást zártunk le — számolja össze Kemény Péter —, s ebből, megbízónk egyetértésével, huszonkilenc nyertes ajánlatot fogadtuk el. Tizennyet elutasítottunk a magas ár miatt. A többire vagy nem érkezett ajánlat vagy csak egy pályázat jelentkezett. Nem minden feladat vonzó, és nem mindegyik vállalat lép be a ringbe. Például az 1984-ben és '85-ben épülő laká-

sok közül mintegy 2500 kivitelezésére hirdettünk versenyt... s csupán háromszázra érkezett ajánlat. Kizárólag a foghíjak beépítésére és a tömbrehabilitációra.

— Három évtized alatt a kijelölési rendszer elfeledtette a versenyszellemet — jegyzi meg Romhányi Máttyás. — Most viszont úgy tűnik: a kétféle forintos alsó határ a másik véglet. Szinte mindent versenytárgyalás kell. S ez kivált most, a kezdeti időszakban rejt sok buktatót. A jogsabály lehetővé teszi, hogy „egyéb és műszaki okok alapján” eltekintsünk a versenytárgyalástól, ám hogy mi az „egyéb ok”, azt, bár nincs leírva, a beruházónak kell eldöntenie — a jogsabály szellemében. Csak-hogy: a bank, szerződésalkötéskor, a végrehajtási utasítás hiányában felülbíráhatja a döntésünket, sőt szankciókat alkalmazhat. Revíziót követően kimondhatja, hogy a beruházó nem kellően hajtja végre a jogsabályt.

Eladhatatlan lett volna

Az aggály nem oktalan. A FÖBER az elmúlt években — a folyamatos lakás- és kommunális építést ezt megkivánja — jó előre elkészítette az építőipari vállalatok technológiáját figyelembe vevő kivitelezési terveket. Azokat tehát csak az eleve számfésba vett vállalat vagy házgyár képes épületté formálni. A honi áfutasági idők ismeretében — egy 24 tantermes általános iskola kivitelezési ideje 16–18 hónap — tetemes forrásokért készítették műszaki terveket, ám ha 1982-ben nem kötötték szerződést, január óta már versenytárgyalni kell az építőket. Vélhetnénk, ez olyan „egyéb ok”, amely arra ösztönzi a FÖBER-t, hogy az eredetileg kiszemelt céggel építtessen, de tény, ami tény: e vállalati döntés már kavart vihart...

Ráadásul a beruházó is tapasztalatlan ma még. A műszaki igazgatóhelyettes nem titkolja:

— Ma már másként fogalmazzunk meg egy-egy versenytárgyalást, mint márciusban tettük. Kezdetben megannyi részletkérdés kimaradt, s az sem volt szerencsés, hogy nem vontuk be a generáltervezőt a pályázati kiírás elkészítésébe. Így, azt hiszem, mi is okozói voltunk annak, hogy egy belvárosi foghíjra a jelentkezők eladhatatlanul drága lakásokat építettek volna: nem határoztuk meg a lakások igény szintjét, berendezését, burkolatát. Megjegyzem: a már precízebb, második kiírásra, a szeptember 1-i versenytárgyalásra sem volt megfelelő ajánlat.

— Tizennygy olyan versenypályázatot említettek, amelyek a magas kínálati ár miatt zárultak eredmény nélkül. Gyakori a kivívóan magas ár?

— Nem ritka. Például meghirdettünk egy iskola-óvoda-bölcsőde együttest, amely véleményünk szerint 130–140 millió forintért megépíthető. A két pályázó 182, illetve 250 millió forintért vállalta volna... Egyelőre nem kérjük. Nem kérhetjük, hiszen az Országos Tervhivatal által meghatározott, városenként különböző területi átlagárak nem léphetjük át. Kivéve, ha a beruházónak — vagyis a tanácsnak — saját forrásból erre több fedezet van. De honnan lenne? Ráadásul ugyancsak a tervhivatal határozta meg azokat a műszaki-gazdasági normatívákat, amelyek még a maximált árformában léptek életbe, s ma is é-

aras. Magyarán: egymással ellentétes jogsabályok hatályosak.

— A versenytárgyaláson azt láttuk: a licit csökkentheti az ajánlati árat...

— Ha mindent összesítünk, valóban; több tízmillió forinttal csökkentett eddig a kivitelezési költség. Csak hogy nem az előirányzathoz, hanem az irásban ajánlatokhoz képest. Az elfogadott pályázatok — néhány kivételtől eltekintve — meghaladták a műszaki-gazdasági normatívák költséghatárát és a beruházási program forintossságát. A következők? Módosítani kell a program előirányzatát, a pénzügyi engedély-okiratot, s a tanácsnak valahonnan több pénz kell szereznie. Időlegesen le is mondhat persze egy-egy létesítményről, de lemondhat-e egy lakótelepi iskoláról, ha a lakások már állnak? Így kerül kényszerhelyzetbe az építető, s végül csak-csak előteremt a nélkülözhetetlen forrásokat... Nyilvánvalóan valami egyéb rovására.

Vállalva a kockázatot

— Utalt néhány kivételre is...

— A versenypályázati rendszer előnyeinek egyike, hogy eddig ismeretlen kivételezők is jelentkeznek. Olyan gazdasági munkaközösségek, építőipari szövetkezetek, áfészek és mások, amelyek lényegesen kedvezőbb árat és rövidebb határidőt ajánlanak, mint az állami vállalatok. E kis szervezetek nem lakást, hanem az új negyedek kommunális létesítményeinek építését pályázzák meg. A beruházónak nem kis kockázatot velük dolgoztatni, mert nem tudjuk, hogy voltaképpen mire képesek, mennyire megbízhatóak, milyen a műszaki színvonaluk. Ennek ellenére, jó néhány esetben vállaltuk a kockázatot... Hozzáteszem: egyesek rosszallására.

Még márciusban, Pécsen, tanácskozássra gyűlték össze a beruházási vállalatok. Megbeszélésükön ott voltak a főhatóságok képviselői és a jogsabályalkotók is. A versenytárgyalás átmenetileg várható, árfelhajtó hatásáról már ott is szó esett — s ezt a tényt senki nem vonta kétségbe. A résztvevők figyelemmel hallgattak viszont az egyik jogoszláv kivitelező vállalat vendégként jelenlévő főmérnökének felszólalását. Déli szomszédunknál ok, ha hírül veszik a verseny lehetőségét, négy-öt napon belül elutaznak a helyszínre, számot vetnek a műszaki és a gazdasági lehetőségekkel, s ha érdemes, menten jelentkeznek. Amennyiben elvesztik a versenytárgyalást, mindig elemzik az okokat, hogy legközelebb elkerüljék a fiaskót.

— A magyar kivitelezők mennyire fűrgők? — kérdezem a FÖBER igazgatóhelyettesétől.

— Lényegesen kevésbé, ám ez nemcsak rajtuk múlik. A pályázatok az Árszabályozás és Termékforgalmazás című közlönyben kell megjelentetnünk, s e lap átfutási ideje, olykor késése ismeretes. De a megjelentést követő három-négy hét is általában kevés a vállalatoknak, hogy pályázzanak. Előfordul, hogy szabályellenesen — határidő után jelentkeznek. Pedig jó lenne, ha az építőipari nagyvállalatok is érdekeltébbé válnának a munkák megszerzésében. A jogsabályból még nem lesz verseny, az igazi érdekelttséghez piaci egyensúlyra van szükség. Mégis: a versenytárgyalásos rendszer elvezethető hozzá, ha a már említett végrehajtási utasítás szabályozza a nyitott kérdéseket. Mindez olyan lehetőség, amivel beruházónak-kivitelezőnek — tervezőnek egyaránt meg kell tanulnia élni. Most tanulgatjuk...

FÜLDES TAMÁS

A választójogi törvénytervezet társadalmi vitája

Hétfőn országos szinten megkezdődött a választójogi törvénytervezet társadalmi vitája. A szervezésben meghatározó szerepet betöltő Hazafias Népfőnt arra törekszik, hogy az állampolgárok minél szélesebb köre mondhasa el véleményét, álláspontját a törvényjavaslatról. Ennek jegyében — a települések lakóinak részvételével sorra kerülő gyűlések mellett — rétegtanácskozásokat is tartanak, ahol a különböző korosztályok, foglalkozási ágak képviselői fejthetik ki nézetüket, jobbító szándékú észrevételeiket.

A nap folyamán a Hazafias Népfőnt Budapesti Bizottsága munkacsoportot alakított, amelynek feladata, hogy elősegítse a választójogi törvénytervezet vitafórumainak munkáját, szervezze és irányítsa a tennivalókat. E munkacsoport a viták lezárultával összegzi majd a tapasztalatokat, és gondoskodik arról, hogy a vitában elhangzottak hiányta-

lanul eljussanak a törvénytervezet megalkotóihoz.

Amint azt a Hazafias Népfőnt Országos Tanácsánál elmondták: minden megyében elkészült a társadalmi viták menetrendje. A közeli napokban például a bajai posztógyárban, a romhányi kerámiaiparban gyűlések és nagyüzemi munkások; Salgótarjánban és Szűgyön a fiatalok, a Bács-Kiskun megyei Szalántán és a Baranya megyei Kiskun és a nemzetségi képviselőinek részvételére számítanak. Az országos tanácsnál ismételt felhívták a figyelmet: azok is elmondhatják a törvényjavaslathoz vonatkozó véleményüket, akik ebben az időszakban nem tudnak személyesen részt venni a fórumok valamelyikén. Őket arra kéri, hogy írásban keressék meg a városi, megyei népfőntbizottságokat. A központi és a megyei napilapok is várják az írásban beküldött állampolgári észrevételeket.

Ügyvédek országos értekezlete

Budapesten hétfőre összehívták az ügyvédi kar vezetőinek országos értekezletét, hogy az elmúlt öt év tapasztalatai alapján értékeljék az ügyvédségnek az igazságszolgáltatásban — a bírakkal és az ügyészséggel együtt — végzett munkáját, s részvételét a jogalkalmazásban. Az eseményt az utóbbi időben időszerűvé, hogy szeptember elsejétől hatályba lépett az ügyvédi tevékenységről szóló új törvényerejű rendelet.

Dr. Kárpáti László, az Országos Ügyvédi Tanács elnöke tartott vitaindító referátumot a tanácskozásán, amelyen részt vettek az igazságügyi, a belügyi tárca vezetői, s a Közalkalmazottak Szakszervezetének illetékesei is. A beszámolóban hangsúlyozta, hogy az ügyvédi munka alapvetően pozitívan értékelhető az elmúlt időszakban. Az új szabályok azonban — az ügyvédi törvényerejű rendelet és a végrehajtásai szabályozó miniszteri rendelkezések — további, az eddiginél is felelősségteljesebb feladatok elé állítják az ügyvédséget. Ami a közvéleményt is érinti: a friss jogszabályi előírások lényege — törkévése — az, hogy a megválto-

zott társadalmi igényekhez igazították az ügyvédi tevékenységről szóló paragrafusokat.

Dr. Markója Imre igazságügy-miniszter időszerű jogpolitikai kérdésekről szólva kifejtette, hogy az igazságügyi apparátusban dolgozóknak — s ilyenek az ügyvédek is — a magánéletükben is az átlagosnál magasabb politikai, ideológiai és erkölcsi követelményeknek kell megfelelniük. Az ügyvéd — mondta — a maga hivatását teljesítve, a védői feladatokat ellátva nemcsak egyik fontos letéteményese a törvényességnek, hanem nevelő, tudatformáló, jogi felvilágosító szerepkört is betölt. Ennek megfelelően joggal megilleti az ügyvédséget a társadalom megbecsülése.

Az értekezlet után — a program folytatásaként — teljes ülést tartott az Országos Ügyvédi Tanács: az új törvényerejű rendelethez kapcsolódóan megvitatották és elfogadták az ügyvédek belső szakmai szabályzatait — az ügyvédek választásáról, a fegyelmi eljárásról, az ügyvédi munkaközösségek működéséről és gazdálkodásáról.

Sarlós István a KNDK-ban

(Folytatás az 1. oldalról)

tett meg a felszabadulás után a népi hatalom az ország északi részén. A KNDK történelmének nehéz időszakában, a koreai háború idején meggyőző erővel mutatkozott meg a szocialista országok internacionalista együttműködésének, kölcsönös szolidaritásának jelentősége, hangsúlyozta Sarlós István. A koreai nép hősi küzdelme mellett a szocialista országok közvetlen támogatása, sokoldalú segítségnyújtása, a nemzetközi demokratikus erők szolidaritása is számottevően hozzájárult az imperialista agresszió vereségéhez. A magyar nép ugyancsak kivette részét a küzdelem támogatásából.

A magyar belpolitikáról szólva Sarlós István kiemelte, hogy politikánkat a marxista-leninista elvek alapján dolgoztuk és dolgozzuk ki, s minden lényeges kérdés megoldásában egyidejűleg figyelembe vesszük a szocialista forradalom nemzetközileg közös törvényszerűségeit, valamint nemzetközi sajátosságainkat. Az MSZMP a vezető szerepét a nép ügye becsületese, felelős szolgáltatásának tekintti. Legfőbb módszereink a meggyőzés. A hatalom birtokában is azt valljuk, anynyian vagyunk, ahány embert igazunkról és tennivalóinkról képesek vagyunk emberi szóval meggyőzni. Ebben van a mi igazi erőnk, húzta alá a szónok.

Sarlós István a továbbiakban arról beszélt, hogy országaink, népeink kapcsolatai a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság megalakulása óta szüntelenül bővülnek, fejlődnek. A kölcsönös

előnyök és érdekek figyelembevételével mindenkor keszek vagyunk gazdasági-kereskedelmi kapcsolataink sokoldalú fejlesztésére, műszaki-tudományos együttműködésünk, kulturális kapcsolataink további bővítésére. Különös jelentőséget tulajdonítunk a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Koreai Munkáspárt jó kapcsolatainak, amelyek elvi alapja a marxizmus-leninizmus és a proletár internacionalizmus. A magyar párt, kormány és nép töretlenül szolidáris azzal a küzdelemmel, amelyet a Koreai Munkáspárt, a KNDK kormánya, a szocialista Korea népe folytat a haza békés, demokratikus úton történő egyesítéséért. Miként eddig is tettük, úgy a jövőben is pártunk elvi politikájából következően kiállunk a koreai kommunisták, a koreai nép igaz ügye mellett.

Nemzetközi kérdésekről szólva Sarlós István rámutatott arra, hogy a feszültséget tovább élezik azok az imperialista törekvések, amelyek a katonai fölény megteremtésére, s ennek elérése érdekében a fegyverkezési verseny fokozására irányulnak. Hazánk a Varsói Szerződés szervezetén belül szövetségeseivel együtt változatlanul azt az álláspontot képviseli, hogy a tartós béke és biztonság a nukleáris és hagyományos fegyverzetek kiegyensúlyozott, a felek egyenlő biztonságát szavatoló csökkentésével teremthető meg. Ezzel összefüggésben nagyra értékeljük a Szovjetunió-nak a közép-határtávolságú rakéták csökkentése érdekében tett legújabb kezdeményezéseit.

KÖZÉLET-DIPLOMÁCIA • KÖZÉLET-DIPLOMÁCIA • KÖZÉLET-DIPLOMÁCIA

Üdvözlő távirat

Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke táviratban üdvözölte Mengisztu Haile Mariamot, a Szocialista Etiópia ideiglenes katonai kormányzó tanácsa elnökét, az etióp forradalom győzelmének 9. évfordulója alkalmából.

Katonai küldöttség utazott a Szovjetunióba

Kárpáti Ferenc altábornagy, a magyar néphadsereg politikai főcsoportfőnöke, honvédelmi miniszterhelyettes vezetésével hétfőn katonai delegáció utazott hivatalos, baráti látogatásra a Szovjetunióba. A küldöttséget Alekszej Japisev hadseregtábornok, a szovjet hadsereg és haditengerészeti flotta politikai főcsoportfőnöke hívta meg.

Befejeződött a Magyar-Japán Gazdasági Klub 11. ülészaka

A Magyar-Japán Gazdasági Klub 11. ülészakaának befejeztével a társelnökök: Székács Imre, a TESCO vezérigazgatója és Iwata Kazuo, a Toshiba Corporation elnöke közös okmányt írtak alá a kétoldalú kereskedelmi kapcsolatok, az ipari együttműködés bővítéséről, a harmadik piaci közös vállalkozások számának növeléséről. Tervezik, hogy még az idén japán kis- és középvállalatok vezetőiből álló küldöttség látogat Magyarországra, elősegítve az üzleti kapcsolatok további szélesítését.

Iwata Kazuót fogadta Marjai József, miniszterelnök-helyettes, Juhász Ádám ipari államtitkár, Melega Tibor külkereskedelmi miniszterhelyettes és Timár Má-

tyás, a Magyar Nemzeti Bank elnöke.

A japán küldöttség az ülés munkájának befejeztével elutazott Magyarországról.

Hazaérkezett az Egyesült Államokból az MTESZ küldöttsége

Hazaérkezett az Egyesült Államokból a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének küldöttsége, amelyet Tóth János, az MTESZ főtitkára vezetett.

A küldöttséget a 281 tudományos egyesületet tömörítő Amerikai Tudományfejlesztési Szövetség látta vendégül. Tóth János és William Carey, az Amerikai Tudományfejlesztési Szövetség főtitkára megállapodást kötött a két tudományos szervezet együttműködése továbbfejlesztésének legfontosabb feladatairól, többek között szakemberek és publikációk cseréjéről. A magyar küldöttség találkozott a csaknem egymillió mérnököt képviselő Amerikai Mérnöki Karok Szövetségének elnökével, Eugen Zwoyerrel és vezető munkatársaival. A megbeszélések eredményeként megállapodást kötöttek a két szervezet együttműködéséről.

A magyar szakemberek ellátogattak a Vermont állambeli Brattleboróba, a holstein-friz tehénészeti társulás központjába, látogatást tettek az Országos Szerszámipari Társulás virginiai központjában, a pennsylvaniai Landis kőszőrugógyárban, valamint a New York-i vilamos és elektronikai mérnökök intézetében.

A rák kemoterápiája

Bárdos professzor előadása

A Magyar Tudományos Akadémia kémiai tudományok osztályának hétfői ülésén Bárdos Tamás professzor, az MTA tiszteleti tagja a rák kemoterápiája területén végzett kutatásairól tartott előadást az Akadémián. Ezt követően Szentágothai János, az MTA elnöke átadta az Egyesült Államokban élő Bárdos Tamás professornak a tiszteleti tagságot tanúsító oklevelet.

Az anyagtakarékossági sajtópályázat nyertesei

Hétfőn az Országos Tervhivatalban kiosztották a gazdaságos anyagfelhasználás és technológiai korszerűsítése programjának népszerűsítésére kiírt országos sajtópályázat díjait.

A pályázatot 1982 szeptemberében hirdette meg az Országos Tervhivatal. A pályamunkákat értékelve, az Országos Tervhivatal, az Ipari Minisztérium, az Országos Anyag- és Árhivatal, az Építészeti és Városfejlesztési Minisztérium, valamint a Mezőgazdasági és Élelmezéstudományi Minisztérium képviselőiből álló bizottság az első díjjal Breitner Miklósnak, a Figyelő munkatársának Jobb minőségét — kevesebb anyagból című könyvét jutalmazta. Második díjat kapott az Őlet folyóirat szerkesztőségének kollégistája és Szamek Tamás, a Pénzügyi Szemle szerkesztője. Harmadik díjjal jutalmazták Molnár Erzsébetnek, a Csepel Újságban, Faludi Andrásnak, a Magyar Nemzetben és Kovács Jánosnak, a Magyar Mezőgazdaságban megjelent cikkeit. A díjakat Pulai Miklós, az Országos Tervhivatal elnökhelyettese adta át.

Köpeczi Béla felszólalása

Szakszervezeti ülés a FÉSZEK-ben

Hétfőn ülést tartott a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének központi vezetősége a FÉSZEK Művészklubban. A tanácskozásán egyebek között a művészeti szakszervezetek IX. kongresszusán hozott határozatok végrehajtását tekintették át.

Mint arról Simó Tibor, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének főtitkára beszámolt: a kongresszus óta eltelt mintegy három esztendőben a művészeti szakszervezetek elősegítették új, értékes művészeti alkotások megszületését és terjesztését, jelentős eredményeket értek el az érdekvédelmi munkában, a művészek és a művészetek élet- és munkakörülményeinek javításában. Jelentős előrelépésnek tekinthető az impresszási rendelet kiadása: az új szabályozás szerint — egyebek között — egyes tartós szerepléseknél csökkent a kötelező deviza-hazautalás mértéke, az artistáknál lehetővé vált, hogy elszámolják a saját tulajdonú lakókecski használatának költségeit. Kedvezően változtak a munkaviszonyban nem álló előadóművészek társadalombiztosításának feltételei: ma már táppénzt terheségi-betegügyi segélyt, családi pótlékot is kapnak

Chilei szolidaritási nagygyűlés Székesfehérváron

Chilei szolidaritási nagygyűlést rendeztek hétfőn a székesfehérvári egészségügyi szakközépiskola aulájában. A demonstráción a székesfehérvári nagyüzemek dolgozóinak és tanulóifjúságának képviselői emelték fel szavukat a Pinochet-rezsim népiért, antide-mokratikus politikájá ellen, szabadságot követelve a latin-amerikai népeknek. A nagygyűlésen felszólalt Tomas Solis, a Chilei Kommunista Párt magyarországi képviselője, aki drámai hangon számolt be a chilei szervezett dolgozók, parasztok és a fiatalok tiltakozó megmozdulásairól, s a fasiszta diktatúra brutális ellenintézkedéseiről.

A nagygyűlés résztvevői a Magyar Szolidaritási Bizottsághoz intézett táviratukban kifejezték a magyar dolgozók együtterzését a szabadságért harcoló chilei néppel, majd megkoszorúzták az egészségügyi szakközépiskola aulájában Salvador Allende mellszobrát. Ezen a napon tiltakozó röpgyűléseket tartottak a Székesfehérvári Könnyűféműben és az Ikarus székesfehérvári gyárában nyolcvan munkahelyen is.

Egy hét a világgazdaságban

Van kiút

A héten Washingtonba gyűlt miniszterek, bankkormányzók és más elismert gazdasági szakemberek felszólalásaikban nyilvánvalóan meglepéssel szölköztek arról, hogy a fejlett tőkés országokban az inflációt sikerült megfékezni. Míg — mondjuk — másfél évvel ezelőtt ritkaságszámba ment, hogy egy ország az áremelkedés ütemét tartósan 10 százalék alatt tudja tartani, addig ma a Közös Piac országaiban már csak hárman (Olaszország, Írország és Görögország) vannak a készpénzjegyű tartományban. A nyilatkozatok és állásfoglalások többsége inkább a növekedést sürgeti, azt hiányolja, hogy a megtermelt — és ennél fogva elosztható — javak mennyisége globálisan elégtelen. (A közgyűlésre részletesen csak jövő héten térhetünk vissza, most viszont egy olyan kérdéstről szeretnénk írni, mely feltételezésünk szerint nem is annyira a felszólalásokban, inkább a folyósó beszélgetésekben kapott helyet. Ez pedig a világgazdaság túróképessége iránti csodálatt.)

Manapság hatalmas gondokkal kénytelen a nemzetközi gazdasági kapcsolatok rendszere szembenézni. Van azonban ennek az éremnek más oldala is, az, hogy a világgazdaság végső soron mennyi mindent kibír.

A harmadik arab—izraeli háború 1973-ban váltotta ki az első olajárrobbanást, 1978-ban az iráni forradalom a másodikat. Napjainkban viszont a piac nyugodt annak ellenére, hogy az arab—izraeli konfliktus lezáratlan, hogy Izrael tavaly újabb agressziót követett el Líbanon ellen, hogy Irak és Irán között háború folyik, hogy Líbanban polgárháború van. Mindenek ellenére az olajszállítások folynak, nincs ellátási feszültség. Miért? A hetvenes évek két szomorú leckéje rákényszerítette a felhasználó országokat arra, hogy az olajtól való függésüket mérsékeljék és drasztikus erőfeszítéseik nyomán bekövetkezett a korábban lehetetlennek tartott: az olajpiac az eladók diktatóriának helyettesítette a vevők piaca lett.

Vegyük a pénzügyi szférát. Az ember már szinte össze sem tudja számolni, hány ország jelentett be minden térségben fizetésképtelenséget, kért moratóriumot, átütemezést. Ezen államok nagy része azonban (gondoljunk Brazíliára) továbbra is tud importálni, a nemzetközi munkamegosztásból nem záródott ki. A jelek szerint itt is végbemegy egy váltás. Míg a hetvenes években a nemzetközi kereskedelemre az volt jellemző, hogy a bilaterális viszonyok visszaszorult, addig napjainkban ismét előkerülnek a korábban alkalmazott árucserereformok. Megjelent tehát ismét a kúring, a barter, a számlamegállapodás, a vállalatok közötti két-

dalú kompenzáció. De az évtizeddel korábbitól eltérő tartalommal. Akkoriban a bilaterális viszonyok a nemzetközi árucserére fejlődését általában fékezte, hisz a forgalom nagyságát a gyengébb partner szállítóképessége által határozta meg. Ma viszont sokszor a kapcsolatok fenntartásának, a piac teremtésének eszköze. Lehet egyébként távlatilag is pozitív hatása. Több — elsősorban fejlődő — országban kialakultak a hetvenes évek folyamán olyan termelő kapacitások, melyek — gépekben, feldolgozott termékekben — igazság szerint versenyképesek lennének a világpiacra, azonban a bevezetésük, a hagyományok hiánya, nemléte a piacra jutást megnehezíti. Az „új bilaterális” körülményei között viszont ezek a termékek az első lépéseket a nemzetközi versenyben könnyebben tehetik meg. Mindenesetre vitathatatlan tény, hogy a nemzetközi kereskedelem volumene ezen kereskedelmi formák újraéledése nélkül sokkal nagyobb mértékben esett volna vissza.

Nemcsak csődök vannak azonban, léteznek sikertörténetek is. 1980-ban Törökországot a legtöbb megfigyelő már szinte „eltemette”. Ma az ország ott tart, hogy a három évvel korábbi 100 százalékos inflációval szemben jövőre „már csak” 25 százalékos tervehet és a gazdasági növekedés idejei — bár a tervezett 4,8 százalékos mezőgazdasági termelési kiesés miatt nem tudja elérni — 3,2 százalékosra prognosztizálható. De itt van Mexikó. Az ország egy évvel ezelőtt jelentette be, hogy 83 milliárd dolláros adósságállományát kezelni nem tudja. Tizenkét hónappal később viszont a legtöbb gazdasági mutató javulást mutat. A folyó fizetési mérleg hiánya 1981-ben 12 milliárd dollár volt, az idei év első hat hónapja viszont 2,6 milliárdos többletet hozott. A Nemzetközi Valutaalap a hivatalos tartalmak 2 milliárd dolláros növeledését írta elő 1983-ra, Mexikó valószínűleg egymilliárd dollárral túl is teljesíti. Az állami szektor deficitje tavaly a bruttó hazai össztermék 17 százalékára rúgott, ebben az évben valószínűleg sikerül a felére csökkenteni. A haladásnak persze komoly volt az ára: a szakszervezeteknek tudomásul kellett venniük a reálbérek 22 százalékos zuhanását, igaz, hogy ez a munkanélküliség emelkedésének megállását kapta. Mind a két kormányzat — a török és mexikói egyaránt — elég erős bázissal rendelkezett ahhoz, hogy a keserű orvosságot elfogadtassa.

A példák azt mutatják, hogy a világgazdaságban van vitalitás, rugalmasság és reakcióképesség is. Az egyes országokban, vállalatokban múlik viszont, hogyan lehet ezt tovább növelni. Hisz a világgazdaság belőlük áll.

Gonda György — Szentgál Péter

A Triumph diadala?

Cégtábla helyett is kiakaszthatták volna — Egy bér munkatörténet árnyékos oldalai

Ha egyszer valaki arra vállalkozik, hogy megírja a konfekció-bérmunkában dolgozó magyar vállalatok, szövetségek fordulatokban gazdag történetét, első állomásul Kőszeget válassza. Az itteni ruhaipari szövetkezet úttörő volt az úttörők között, bár évekig nem saját nevével szerepelt a piacon. De mielőtt elhajolnánk a krimi irányába, siesztünk leszögezni: a kőszegi bér munkatörténet mindig híven tükrözte a valóságos piaci, kereskedelmi viszonyokat. Most is, amikor halk fogcsikorgatással, de büszke — jogos — öntudattal gyártják a nyugatnémet Triumph cégnek a női fehérneműt.

Szégyenkezni nem, most már csak büszkélkedni lehet a vendégek előtt: az üzemszarnok új, hatalmas, jól megvilágított; a bejáratnál dobozokban állnak a németül megcímzett alkatrészcsomagok. A futószalagon boszorkányos gyorsasággal készül a melltartó, nem egészen 10 perc alatt.

Megtanultak...

Gáspár Józsefné három éve ül a szövetkezet elnöki székében, de messzire nyúlnak munkásként szerzett tapasztalatai is a kezdetekről, akárcsak Tóth Zoltán főkönyvelőnek. Szavaik nyomán meglevenedik a megírásra váró történet.

— A hatvanas évek elején felsőruhát varrtunk, kis üzemenk számítottunk a 40—50 dolgozónkkal. Kevés volt a belföldi megrendelés, ezért valami jó kis exportüzletet akartunk kötni. A Hungarocoop sietett a segítségünkre, összehozott a Triumph-fal, azóta is eredményesen bonyolítja külkereskedelmünket.

Nem véletlenül jött létre 1965-ben a találgatás: a már akkor is híres nyugatnémet cégnek magyar származású ember volt a vezérigazgatója, és azokban az időkben munkaerőgondjaik fordított előjelűek voltak a mostaniaknak. A jó üzleti érzékkel rendelkező direktor nemcsak azt tudta, hogyan kell egy közeli, apró üzemet felvirágoztatni — nem önzetlenül —, hanem azt is, hogy aki elsőnek lódul neki a „keleti kereskedelemben”, az nagy eséllyel be is fut a célba.

— Eleinte nem tudtuk, mit vállaltunk — mondják a szövetkezet vezetői. — A szoros nyugatnémet normaidőt, az idegen technológiát. De bele kellett vágunk, ha fent akartunk maradni.

Kőszegen akkoriban megindult a szobeszed, de az ország közepé táján is mesés dolgokra gondol-

tak azok, akik a bérmunka szót idegenül forgatták a szájukban. Ezért sok fővárosi autó keresgélte a Szombathelyre vezető úton, a fák közül akkor még alig kilátszó üzemet...

— Elég lett volna egy melltartót kiakasztani — vélekedik a portás, de ez sem kellett, a vendégek így is idetaláltak.

Elromlott a piac

Az első időszak, így utólag szemlélve az eseményeket, olyan volt, mint egy ámokfutás. Fél év alatt kellett új üzemet tervezni és építeni, a létszámot pedig a — Triumph úgy gondolta — 500-ra növelni. Ehhez két dolog hiányzott: nem volt hol, és nem volt kikkel.

— A tanács ugyan jóindulatúan kiutalt nekünk egy épületet, de rájöttünk, jobb, ha újat húzunk fel. Megindult a toborzás a vidéki falvakban, ahol akkoriban még szokatlan volt, hogy a nők ipari munkásokká váljanak. A nyilvántartásokban szerepelt ugyan összesen 500 nő, de csak névleg. Mire sorra vettük őket — 130 maradt... Velük kezdtük el a munkát 1966-ban, a Triumph gépein. Csak kóstolgattuk a bérmunkát, akkoriban 25 normaperc alatt készült el egy melltartó — a magas minőségi követelményeket is át kellett vennünk, és olyan emberekkel kellett kifogástalanul dolgoztatnunk, akiknek ismeretlen fogalom a szalag munkamórája. De, mert nagyon magasan volt a lécz, olyan dolgokat is begyakoroltunk, amikre önéből sohasem lettünk volna képesek: a szervezetséget.

A Kőszegen 75 százalékos készütségi fehérnemű egy nagy kanyarral ért rendeltetési helyére. Görögországban varrták fel a csattot, hogy ne kelet-európai országból érkezzen az áru... A vevők nem csalódtak, a szövetkezet dolgozóit igen. A naivabbak azért, mert nem dollárban kapták meg a fizetést, az ambíciózusabbak pedig azért, mert a forint is kevesebb volt a remélténél. Öt év után, amikor teljesítményük elérte a nyugatnémet gyártókét, akkor sem csapkodta az eget a bérlista.

— Rossz időben született ez a vállalkozás. A bázisszemlélet miatt hiába értünk el kiváló eredményeket, nem tudtuk megfizetni a dolgozóinkat. Mihamarabb el akartuk érni a 100 százalékos teljesítést, hogy tartani tudjuk bennük a lelket, ez azonban a minőség romlásához vezetett. Két év alatt ezért „beálltunk” a szigorúbb rendbe — s közben 1967-ben az NSZK fel-

szabadította a kereskedelmi korlátokat. Fedőnevünket levettük, és már „készen” varrtuk az árut. A történetben itt megfordult a helyzetünk, sajnos csak átmenetileg. Évtizedek alatt bebizonyítottuk a képességeinket de 1980-ra elromlott a piac. Most a termelékenység növelésének küzdelme a miénk, haszna nem — a bérmunka díja nem követi a normapercet csökkenését. Azt a munkát kapjuk kintről, amit rosszabb, nehezebb csinálni, a rövid szériákat, a gyorsan változó fazonokat: már 1981 végén pénzben érződött a gond: a több munkának kevesebb volt az eredménye. A devizasorzók változása tovább növelte kiszolgáltatottságunkat.

Ma évente másfél millió normaperc az átlagteljesítmény —, ha ezzel, vagy a minőséggel túlságosan „szóróznak” a Triumph átvévei, Kőszegen tudják, rosszul megy a bolt odakint. Ha simán átjut az áru — s ez nem véletlen, mert a 2 millió daraból mindössze 60(!) az osztályos áru, bár 1,5 százalék a megengedett —, akkor megfelelő a kereslet.

Vita percekért

A vita nem is a minőség van, hanem a normapercen: a nyugatnémeteknek akkor éri meg, ha olcsón tarthatják az árut, a kőszegieket nyilván emelni szeretnék. Kötélhúzásra és szakításra ugyan semmi jel sem utal, de érthetően — a szövetkezetiek is meg akarják keresni a nyereségüket.

Kőszegen bíznak ebben. A régi csarnokban izléses munkaruhák sorakoznak — más, de szintén nyugati partnereknek.

— Nincsen félnyalónk. Amit megtanultunk, abból a rosszabb körülmények között is meg tudunk élni. Ami pedig nehéz volt a számunkra — a frottír áru gyártás — azt abbahagytuk.

Az együttműködésnek volnának további lehetőségei, például a saját anyagok termelése. Ez azonban reménytelennek tetszik, a hazai fehérneműanyagok drágák, minőségük sem olyan, mint kellene és mindez a Triumph-márka hitelét veszélyeztetné. Marad tehát a bérmunka.

De a kőszegieket biztosak akarnak lenni a dclgukban. Új üzemet hoztak létre Sopronhorpácon. A kezdet és a második szakasz itt összeér: felsőruházati konfekciót gyártanak majd. Itt, ahol 1965-ben elkezdődött a magyar Triumph története.

Szikora Katalin

Őszi marketingbörze

A Közlekedési Marketing GT az idén is megrendezi az immár hagyományos őszi marketingbörzét — mégpedig minden eddiginél nagyobb és színesebb kínálattal.

A Közlekedési Minisztérium vállalataival együtt több mint 100 ipari és kereskedelmi vállalat, valamint szövetkezet kínálja a legkülönbözőbb termékeket. (A vállalatok közül a MAGEV a börzén nemcsak eladni, hanem — kedvezményesen — vásárolni is kíván.) A kínálatot jellemzi, hogy csupán gép- és gépjárműalkatrészekből 40 000 tétel áll rendelkezésre. Nagy választékkal szolgál a börze vaskohászati termékekből, építkezéshez szükséges anyagokból, hűváztechnikai cikkekből is. A kínálatot az idén is sok száz új és használt gép, felszerelés egészíti ki, egy részüket diafilmen is bemutatják. Külön érdekességet jelentenek a bécsi Adria Sport búvárfelszerelésekről és a dortmundi Maurer cég hídserkezet-

ről készült felvételei. A gépek bérleti lehetőségeiről a helyszínen adnak felvilágosítást. A börze a melléktermékek és hulladékok forgalmát is igyekszik előmozdítani.

Alberti Istvántól, a Közlekedési Marketing GT titkártól tudjuk, hogy a börzét ezúttal is a már jól bevált szakosított formában rendezik meg. A 6 cikkcsoport kínálatát számítógép rendezte sorba. Nincs szükség hosszas keresgélésre, ezt megelőzi a külön betűrendes, valamint cikkszám szerinti rendezés. A számítógépes rendszerrel szolgáló Volán Elektronika a börzén működő számítógépen mutatja be az általa kifejlesztett korszerű vállalkozási készletgazdálkodási rendszert.

A börzét most is a Metróklubban (Budapest VII., Dohány u., Síp u. sarok) bonyolítják le, mégpedig október 4. és október 6. között. A börze mindhárom napon 9-től 14 óráig tart nyitva.

Megbírságotl cégek az NSZK-ban

Az NSZK kartellhivatala a múlt héten 54 millió márká bírság megfizetésére kötelezte az ország 77 építőipari vállalatát — köztük az összes nagy építkezési konzernét —, valamint azok számos „felelős munkatársát”. További 10 kisebb építőipari cég ellen még nem zárult le a vizsgálat. A vád szerint a cégek megsértették az NSZK kartellelles, a versenyszabályok betartására vonatkozó törvényeit, amikor egymásközt meg egyeztek abban, hogy ki és milyen áron kapjon meg egy-egy megrendelést. A kedvezményezett cégek „kártérítést” fizettek a megrendelésért folyó versenyből kiszálló vetélytársaknak. A magán- és állami megrendelőknek okozott kárt 1 milliárd márkára becsülik.

Új nemzetközi kávéegyemzény

Hétfőtől életbe lépési és a célkitűzések szerint a következő hat év során stabil világgazdasági kávéárakat biztosít az exportörök és importörök számára az új nemzetközi kávéegyemzény. Az ötödik kávéegyemzény szerint a ká-

HORIZONT

vé szerződéses ára a következő évek során nem, vagy alig változik. Az eddigi négy kávéegyemzény az elmúlt húsz év során többé-kevésbé megővta a kávéüzletben érdekelteket a heves világgazdasági áringadozásoktól, az árak stabilak maradtak. Az 1977-es év volt kivétel: a brazilai fagy miatt a termelés erősen visszaesett, és a kávé ára fontonként (0,453 kg) három dollár fölé emelkedett. A kávé jelenlegi világgazdasági ára 1,26 dollár fontonként.

Légibusz helyett Boeing

Washingtonban határtalan újjongást, Nyugat-Európában mérhetetlen elkeseredést váltott ki a Japan Air Lines japán légitársaság döntése. A JAL elhatározta, hogy légitársaságát amerikai Boeing 767-es repülőgépekkel frissíti fel, noha korábban úgy tűnt: a nyugat-európai légibuszok felé kacsingat. A légitársaság szóvivője a döntés kapcsán hangoztatta: bár technológiai és egyéb szempontból sincs sok különbség a két

szóban forgó géptípus között, a JAL általános alkalmassági megfontolások alapján tette le a garast a Boeings mellett. Noha sietett hozzáfűzni, hogy senki nem gyakorolt politikai nyomást a társaságra, Tokióban nyílt titoknak számít: a külügyminisztérium a légibuszok, a külkereskedelmi és ipari minisztérium a 767-esek megvásárlását sugallta.

Energetikai kormánybizottság Vietnámban

Energetikai kormánybizottság alakult Vietnámban, hogy az ország gazdasági életét erősen bénító, akut energiahány okozta gondokat orvosolja. A bizottság elnökévé a minisztertanács Do Muoit, a miniszterelnök-helyettes, a VKP KB Politikai Bizottsága tagját nevezte ki. A bizottság feladata mindenekelőtt a különböző, energiaügyekkel foglalkozó testületek közötti koordináció, a párt politikája gyakorlati alkalmazásának a kidolgozása, az ágazatok energiaigényeinek rangsorolása, valamint az energiagazdálkodás hosszú távú céljainak, feladatainak a kimunkálása.

Faluvégi Lajos befejezte norvégiai tárgyalásait

Faluvégi Lajos, a Minisztertanács elnökhelyettese a norvég kormány meghívására 1983. szeptember 28.—október 3. között kormánydelegáció élén hivatalos látogatást tett Norvégiában. Tárgyalásokat folytatott A. Haugstvedt kereskedelmi és hajózási ügyi, J. P. Syse ipari, valamint F. T. Isaksen mezőgazdasági miniszterrel. Kölcsonösen tájékoztatták egymást a két ország gazdasági helyzetéről, törekvéseiről és megvizsgálták a kétoldalú gazdasági kapcsolatok bővítésének lehetőségeit. Megállapodtak, hogy rövid időn belül meg kell teremteni a feltételeit hosszú lejáratú kereskedelmi egyezmény megkötésének. Egyetértésre jutottak abban, hogy a két ország közötti gazdasági kapcsolatok fejlesztését elsősorban a kooperáció szolgálja, amelyhez jó alapot adhat a műszaki-tudományos együttműködés bővítése is.

Faluvégi Lajos találkozott T. Halvorsennel, a norvég szakszervezetek elnökével, valamint A. Langelanddal, a norvég exporttanács vezérigazgatójával.

A magyar kormánydelegáció tagjai, dr. Juhász Adám ipari államtitkár, Török István külkereskedelmi államtitkár és Kóvári László tervhivatali főosztályvezető megbeszéléseket folytattak a norvég ipar, kereskedelem, pénzügyi élet és a tervezés vezető képviselőivel, akikkel az együttműködés szélesítésének konkrét területeit tekintették át. Az üzletemberekkel folytatott megbeszélések során gyakorlati szempontból is körvonalazódtak és megerősödtek a kétoldalú gazdasági kapcsolatokat bővíteni kívánó

norvégiai tárgyalásait követően a delegáció ellátogatott Bergenbe, Norvégia legjelentősebb ipari, olajtermelési és hajózási központjába, ahol a magyar küldöttséget fogadta E. Eilertsen, a város polgármestere és találkozóra került sor a kétoldalú ipari együttműködésben érdekelt Stord Bertz, Norsildmel és Norsk Jernverk vállalatok vezetőivel. A találkozó során több, a kapcsolatokat bővítő javaslat körvonalazódott az energiaracionalizálás, a takarmányfehérje-ellátás és a kohászati együttműködés területén, amelyek megvalósítására az érdekelt magyar és norvég vállalatok tárgyalásokat kezdenek.

Faluvégi Lajost norvégiai látogatása során fogadta K. Willoch miniszterelnök, akivel áttekintették a nemzetközi politikai és gazdasági élet főbb területeit és eszmecsere folytattak a kétoldalú kapcsolatok fejlesztéséről. Megerősítették, hogy a jelenlegi feszült nemzetközi politikai és gazdasági helyzetben nagy jelentősége van a különböző társadalmi berendezkedésű országok közötti párbeszédnek, a gazdasági kapcsolatok erősítésének, ami ezáltal is hasznosnak és eredményesnek bizonyult mindkét fél számára.

A magyar küldöttség, norvégiai tárgyalásait befejezve, továbbutazott Svédországba, ahol a svéd kormány meghívására tesz hivatalos látogatást.

Losonczy Pál hazaérkezett

(Folytatás az 1. oldalról)

és IV. Henrik által építtetett híres reneszánsz kastélyt. Az Elnöki Tanács elnöke ezután a Fontainebleau-i erdő szélén fekvő Barbizonban, a „festők városában” tett látogatást, ahol a XIX. században híres tájképfestők éltek és dolgoztak, köztük Pál László is. Az elnök Barbizonban felkereste azt a házat, ahol Pál László élt, s amelyen ma is emléktábla jelzi, hogy itt dolgozott a nagy magyar festőművész.

Losonczy Pált a francia fővárosban hétfő délután fogadta Alain Poher, a szenátus elnöke, aki ebben a minőségében az ország második közjogi méltósága.

A szívélyes légkörű találkozon a kétoldalú kapcsolatok kérdéseit vitatták meg, és foglalkoztak az időszerű nemzetközi kérdésekkel is. A találkozon részt vett dr. Béniy József, a Magyar Népköztársaság párizsi nagykövete is. A találkozót követően Losonczy Pál, az Elnöki Tanács elnöke különösen hazaindult Budapestre.

Losonczy Pál, az Elnöki Tanács elnöke hétfőn hazaérkezett. Fogadására a Ferihegyi repülőtérre megjelent Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, Nagy János külügyi államtitkár, az Elnöki Tanács több tagja, valamint közéletünk több más vezető személyisége.

Gustáv Husák fogadta nagykövetünket

Gustáv Husák, a CSKP KB főtájkára, csehszlovák köztársasági elnök hétfőn fogadta Kovács Bélát, a Magyar Népköztársaság prágai nagykövetét. A találkozon a magyar—csehszlovák együttműködés néhány időszerű kérdését vitatták meg.

Megyei

képviselőcsoportok ülései

A megyei népi ellenőrzési bizottság munkájával, az ipari üzemek helyzetével, eredményeivel, feladataival foglalkozott tegnap Miskolcon tartott ülésén az országgyűlési képviselők Borsod megyei csoportja.

Ugyancsak tegnap a megyeszékhelyen ülést tartott az országgyűlési képviselők Veszprém megyei csoportja. Többek között a megyei népi ellenőrzési bizottság működésének tapasztalatait vitatták meg.

Mihail Gorbacsov látogatása hazánkban

(Folytatás az 1. oldalról)

október 3. között látogatást tett hazánkban. A látogatás során fogadta őt Kádár János, az MSZMP Központi Bizottságának első titkára. Megbeszélést folytatott vele Havasi Ferenc, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára. Látogatást tett a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen, a gyurói Egyetértés, a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezetben, a Bábolnai Mezőgazdasági Kombinatban, az Enyingi Állami Gazdaságban és az Ikarus székesfehérvári gyáregységében. Véleménycserét folytatott gazdaságpolitikai kérdésekről, a magyar—szovjet gazdasági együttműködés néhány kérdéséről, különös tekintettel a mezőgazdasági és élelmiszeripari kapcsolatok továbbfejlesztésére.

Mihail Gorbacsov hétfőn elutazott hazánkba. A Ferihegyi repülőtérre Havasi Ferenc búcsúztatta. Jelen volt Vlagyimir Bazovszkij, a Szovjetunió magyarországi nagykövete.

A SWAPO elnökének sajtóértekezlete

Szürös Máttyás fogadta Sam Nujomát

Szürös Máttyás, az MSZMP Központi Bizottságának titkára hétfőn fogadta Sam Nujomát, a Délnyugat-afrikai Népi Szervezet (SWAPO) elnökét, aki küldöttség élén tartózkodik hazánkban.

A szívélyes légkörű megbeszélésen véleményt cseréltek időszerű nemzetközi kérdésekről, különös tekintettel az afrikai kontinens déli térségének helyzetére.

Az MSZMP képviselője a magyar kommunisták szolidaritásáról biztosította a namíbiai népküldömet, amelyet törvényes képviselője, a SWAPO vezetésével folytat a nemzeti felszabadulási és a társadalmi haladásért.

Tudósítónktól.

Sam Nujoma, a SWAPO elnöke tegnap délután a Magyar Szolidaritási Bizottság által rendezett sajtóértekezleten találkozott magyar újságírókkal. Röviden vázolta a namíbiai nép 17 éve folyó fegyveres felszabadító harcát a megszálló Dél-afrikai Köztársaság ellen. A világon a legtöbb zsoldost ök alkalmazzák — mondta Nujoma —, s nemcsak a helyi lakosság, hanem a szomszédos frontállamok ellen is, amelyek támogatják Namibia népének SWAPO vezetői harcát.

Mindent, az ENSZ határozatai-

nak, köztük a Biztonsági Tanács 435. számú határozatának folyamatos megsértését nem folytathatják, ha nem állna mögöttük a nemzetközi töke, amelynek nem érdeke, hogy a Namibia földjében rejlő ásványi kincsek, köztük az urán, valamint a nép olcsó munkacereje kikerüljön ellenőrzésük alól.

Lapunk munkatársának kérdésére válaszolva Sam Nujoma elmondta: Pérez de Cuéllar ENSZ-főtájkárnak a közelmúltban a térségben tett körutazása és tárgyalássorozata az érintettekkel nem hozott eredményt. Ennek oka a Dél-Afrika által képviselt, de a Reagan-kormányzat által támasztott és támogatott előfeltétel, amely szerint attól tennék függővé a függetlenség megadását, az ezt megelőző tüszüntet, hogy Angolából kivonják-e az ott állomásozó kubai egységeket. Ez képtelenség, beavatkozás egy szuverén ország, Angola ügyeibe. Pretoria 1978 óta folyamatosan szabotálja a választásokat előíró határozatot — mondta Nujoma.

Végül kifejezte népe elszántságát, hogy a korszerű fegyverekkel felszerelt ellenség ellen tovább folytatják a harcot a győzelemig, a függetlenség, a szabadság kivívásáig.

KÖZÉLET—DIPLOMÁCIA

Magyar—jugoszláv bizottsági ülés

Belgrádban hétfőn megkezdődött a magyar—jugoszláv gazdasági együttműködési bizottság soros ülése. A magyar küldöttséget dr. Hetényi István pénzügyminiszter, a bizottság magyar tagozatának elnöke, a jugoszlávot pedig Nedeljko Mandics, a Szövetségi Végrehajtó Tanács (kormány) tagja, a jugoszláv tagozat elnöke vezeti.

Magyar—NSZK agrártudományi megbeszélések

Hétfőn elutazott hazánkba az NSZK Agrártudományi Egyesületének (DLG) delegációja. A küldöttség, amelyet Konrad Jacob, a DLG elnöke vezetett, a Magyar Agrártudományi Egyesület elnökségével közösen áttekintette az eddigi együttműködés tapasztalatait. A vendégek elismerően nyilatkoztak a műszaki-tudományos eredmények magyarországi hasznosításáról és felajánlották együttműködésüket az NSZK-ban már eredményesen alkalmazott mikroelektronikai berendezések közös felhasználására, elsősorban az üzemi folyamatok irányításában.

A felek kívánatosnak tartják fiatal szakemberek, egyetemi hallgatók cserélőlatogatásának megszervezését, a kölcsönös szakmai utak számának növelését, valamint csereüldöttes megvalósítását. A delegáció a négy napos látogatás során megtekintette a „Bábolnai napok '83” bemutatóit.

A küldöttséget fogadta Villányi Miklós mezőgazdasági és élelmiszerügyi államtitkár.

Hazánkba érkezett Jorge Kalle

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának meghívására hétfőn Budapestre érkezett Jorge Kalle, a Bolíviai Kommunista Párt Központi Bizottságának első titkára.

A bolíviai pártvezetőt a Ferihegyi repülőtérre Nagy Gábor, az MSZMP KB külügyi osztályának helyettes vezetője fogadta.

Genfben utazott a Vöröskereszt küldöttsége

A Magyar Vöröskereszt főtájkárának — Hantos Jánosnak — vezetésével küldöttség utazott hétfőn Genfben, a Vöröskereszt-társaságok ligája harmadik közgyűlésére. A tanácskozás egyik legfontosabb napirendi pontja a Vöröskereszt- és Vörös Félhold-társaságok második béke-világkonferenciájának az előkészítése. Az esemény várhatóan 1984 őszén kerül megrendezésre.

George Habbas elutazott hazánkba

George Habbas, a Népi Front Palesztina Felszabadításért nevezett szervezet vezetője és az általa vezetett delegáció, amely a Magyar Szolidaritási Bizottság meghívására tartózkodott Magyarországon, elutazott hazánkba. A delegáció vezetője korábban a Pataky István Művelődési Központban találkozott a hazánkban tanuló arab diákokkal. Tájékoztatta őket a közel-keleti helyzetről, a palesztin és a libanoni népküldömetről. A küldöttség búcsúztatásán jelen volt Harmati Sándor, a Magyar Szolidaritási Bizottság elnöke és Abdallah Hicazi, a Palesztin Felszabadítási Szervezet budapesti képviselőjének vezetője.

Új főügyész Fejér megyében

Dr. Szijártó Károly legfőbb ügyész hétfőn beiktatta tisztségébe a Fejér megyei új főügyészt: dr. Borza Jánost.

Az új főügyész 1944. július 22-én Tolna községben született. Jogi diplomájának megszerzése után 1968—1975-ig a Székesfehérvári Városi-Járásai Ügyészségen volt ügyész, majd az MSZMP Fejér megyei bizottságában vezető beosztásban dolgozott.

Dr. Mátty Pál, eddigi Fejér megyei főügyész több mint három évtizedes igazságügyi és ügyészségi szolgálat után nyugállományba vonult. Kiemelkedő munkája és közéleti tevékenysége elismeréséül — felmentése alkalmából — a Népköztársaság Elnöki Tanácsa kitüntette a Szocialista Magyarországról Erdemrenddel. A kitüntetést dr. Szijártó Károly legfőbb ügyész adta át a főügyészségen rendezett ünnepségen, ahol jelen volt Takács Imre, az MSZMP Fejér megyei bizottságának első titkára is.

Kitüntetések

Az Elnöki Tanács Fa Frigyesnek, a Szakszervezetek Országos Tanácsa politikai főmunkatársának a szakszervezeti mozgalomban végzett több évtizedes kiemelkedő munkája elismeréséül, nyugállományba vonulása alkalmából a Munka Erdemrend arany fokozatát adományozta. A kitüntetést Jakab Sándor, a SZOT főtájkárhelyettese hétfőn adta át.

Öz Ferencnek, a Magyar Vöröskereszt Békés megyei vezetője titkárának 60. születésnapja alkalmából az Elnöki Tanács a Munka Erdemrend arany fokozata kitüntetést adományozta. A kitüntetést Hantos János, a Vöröskereszt főtájkára adta át.

Parlamenti küldöttségünk Moszkvában

Az Apró Antalnak, az országgyűlés elnökének vezetésével a Szovjetunióban hivatalos baráti látogatáson tartózkodó magyar parlamenti küldöttség hétfőn Moszkva életével, a szovjet főváros dolgozóinak munkájával ismerkedett.

A delegáció ellátogatott a szovjet óraipar legrégebb, 1930-ban alapított üzemébe, az 1. számú Moszkvai Óragyárba.

Az üzem megtekintése után barátságai gyűlésen találkoztak az óragyár dolgozóival, akik kollektív tagjai a Szovjet—Magyar Barátság Társaságnak. A nagygyűlésen Apró Antal köszönetet mondott a gyár dolgozóinak a szívélyes, baráti fogadtatásért.

Beszédében Apró Antal kiért hazánk jelenlegi helyzetére is, megállapította, hogy fejlődésünk, akárcsak a Szovjetunióé, nem mentes a gondoktól és problé-

máktól. A világgazdaság súlyos problémái, s azok a korlátozó intézkedések, amelyeket az imperialista hatalmak, elsősorban az Egyesült Államok vezetői hoznak, sok nehézséget támasztanak a nemzetközi gazdasági életben, hátráltatják kapcsolatunkat, kereskedelmünket, a világpiacon való részvételünket.

Parlamenti küldöttségünk az 1. számú Óragyárból a Moszkvai Városi Tanácsba látogatott, ahol Vlagyimir Promiszlov tanácselnök tájékoztatta a delegáció tagjait a ma már 8,5 millió lakosú metropolis életéről.

A nap folyamán parlamenti képviselőink ellátogattak a szovjet baráti társaságok szövetségének székházába is, ahol találkoztak a szövetség és a Szovjet—Magyar Baráti Társaság vezetőinek tagjaival, valamint az SZMBT aktívájával.

Spanyol műszaki napok Budapesten

Spanyol műszaki napok kezdődtek Budapesten hétfőn, az Intercontinental Szállóban. A rendezvényt José Maria Ulrich y Rojas, Spanyolország budapesti nagykövete nyitotta meg, a megnyitón részt vett Török István

külkereskedelmi államtitkár. A nagykövet elmondta, hogy az egyhetes rendezvénysorozatban spanyol és magyar szakemberek megvitatták az energiatakarékoságban elért eredményeiket, és kicserélik tapasztalataikat.

Szocialista akadémiák képviselőinek tanácskozása

Ma nyílik meg a budapesti Gellért Szállóban a szocialista országok tudományos akadémiai képviselőinek tanácskozása. Az akadémiák főtájkárai az 1971-ben aláírt több oldalú együttműködésre vonatkozó egyezmény értelmében kétévtenként találkoznak más-más országban, hogy megbeszéljék a mind fontosabbá váló nemzetközi kapcsolatok kérdéseit. Az együttműködésben az európai szocialista országokon kívül részt vesznek Kuba, Mongólia, Vietnám és a Koreai NDK tudósainak képviselői is.

A nemzetközi kooperáció értelmében jelenleg 24 komplex té-

mán dolgoznak. A témák között szerepel többek között, a számítástechnika, a molekuláris biológia, a műszerfejlesztés, az energetika, vagy a társadalom szerkezetének vizsgálata, a népgazdasági tervezés és irányítás, az ideológiai harc. A munkában nemcsak az akadémiai intézetek kutatói, hanem más kutatóhelyek munkatársai is részt vesznek.

A ma kezdődő konferencián kilenc téma szerepel, közülük háromról magyar szakemberek tartanak előadást.

A magyar küldöttséget Pál László, az MTA főtájkára vezeti.

Ausztria gazdasága

Józan takarékoság

Csökkentik az államigazgatási kiadásokat

Viszonylag nagyobb megrázkódtatások nélkül sikerült átvészelnie nyugati szomszédunknak a világgazdasági válság legutóbbi hullámát, a körültekintő gazdaságpolitikai biztosította az ország talpon maradását. A világkereskedelemben kedvezőtlen irányzatai, valamint a legfontosabb partnerországok gazdaságának gyengélkedése arra készítette Ausztria kormányát, hogy a gazdaság „áramvonalasításával” alkalmazkodjék az új helyzethez.

Szeptember első felében fogadta el a kormány az 1984-es esztendő költségvetési irányelveit, amelyek nagyfokú takarékoságot irányoznak elő. Az erősen megszorító jellegű, Ausztria számára szokatlan költségvetés-javaslatról nyomban viták bontakoztak ki, s a jelek szerint ez a program még sokáig a közélet előterében marad. A jövő évi büdzsével kapcsolatos intézkedések meghozatalával a kormánynak az a célja, hogy hosszabb távra biztosítsa az osztrák gazdaság jövőjét.

Az első félévben a hazai össztermék 1,2 százalékkal volt magasabb, mint egy esztendővel korábban, az ipari termelés stagnált. A gazdasági tevékenység alakulásának egyik legfontosabb jellemzője az építőipar teljesítménye: 1983 első felében ez az ágazat 2,5 százalékos csökkenésről adott számot. Csökkentek az építőipari beruházások, s igen lanya ha volt az egyéb beruházási tevékenység is. A kivétel csak mérsékelt emelkedett, valamelyest mérséklődött az import, az idegenforgalmi bevételek elmaradtak a tavalyi év azonos időszakaétól. Az első hat hónap mérsékelt gazdasági tevékenysége tehát nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a kormány intézkedések során bevezetéséről határozott.

A költségvetés céljai

A számítások szerint Ausztria idei költségvetési deficitje 100 milliárd schillinggel, a bruttó nemzeti termék hat százalékával lesz egyenlő. Jövőre a hiányt a GDP öt százalékára akarják csökkenteni, ehhez viszont számottevő költségvetési bevételemelesre, illetve kiadások csökkentésére van szükség. Az új költségvetési előirányzat értelmében a büdzsé kiadásai jövőre 10 milliárd schillinggel csökkennek, bevételei viszont 17,5 milliárddal növekszenek.

A költségvetési hiány mérséklését jó néhány — népszerűtlen, de a cél érdekében elengedhetetlenül szükséges — intézkedéssel kívánják elérni. Az államkincstár számára jelentős többletbevétel hoz majd az értéknövekedési, az energia- és a luxusadó kulcsának az emelése. Ugyancsak növekedik a gépkocsiadó, valamint az autók biztosításának a díja. Drágábbak lesznek a postai és a vasúti tarifák, egyes szesz italoknak tovább emelik az adóját. A jövő év elejétől adót vetnek ki a kamattörlesztésekre is. (Itt érdemes megjegyezni, hogy 1983 első hét hónapjában a takarékbetét-állomány növekedési üteme csaknem 70 százalékkal volt kisebb, mint az előző év azonos időszakában.)

A költségvetési kiadások sok rovatában lesz csökkentés: mérséklük az államigazgatási kiadásokat, csökken a lakásépítési segély összege, megszűnik a tanfolyamok ingyenes juttatása, s lefaragnak a szülési segélyek összegéből. A nyugdíjasok és a nagycsaládok — az intézkedések kedvezőtlen hatásainak némi

ellensúlyozására — támogatásban részesülnek az államtól. A lakosságot érintő intézkedések azonban csak akkor hozhatják meg a kívánt eredményt, ha alapvető változások történnek a termelés ágazataiban. Az osztrák vállalatoknak növelniük kell hatékonyságukat, verseny- és exportképességüket, korszerűsíteniük kell termelési szerkezetüket. Ezek a feladatok csak központi segítséggel nem oldhatók meg, a kormány azonban — az ország lehetőségeihez képest — igyekszik közvetlen és közvetett támogatást nyújtani. Jelentős összegeket fordítanak jövőre az ipar korszerűsítésére, a kis- és középvüzetek segítésére. Kiemelt feladat a kutatások és az innováció támogatása. Az export növelését hivatott elősegíteni az exporthitelek kamatának félszázalékos, hat százalékra történő leszállítása.

Saját forrásból

A termelés korszerűsítésében azonban a legfontosabb erőfeszítéseket maguknak a vállalatoknak kell megtenniük saját anyagi forásaikkal. Nem számíthatnak már hosszú ideig központi anyagi segítségre az állami vállalatok sem. A tervek szerint az állami szektor — az ország kivételének 35 százalékát adja — idén és a következő két évben összesen 16,6 milliárd schillinges segítséget kap. Azok az állami vállalatok, amelyek több éve veszteségesek, csak rendkívül szigorú feltételek mellett juthatnak a költségvetési segítséghez. Három esztendő alatt fel kell számolniuk veszteségeiket, korszerűsíteni kell termelésüket, s jelentős változtatásokat kell megvalósítaniuk termelésük szerkezetében.

Mindaz előreláthatóan elbocsátásokkal jár együtt, de a szükséges „mütétet” még a munkanélküliség növekedése árán is végre kell hajtani — ha az állami ipar nemzetközi versenyképességét fenn akarja tartani. (A fejlett tőkés országok közül Ausztriát az egyik legalacsonyabb munkanélküliségi ráta, az aktív lakosságának mindössze 3,5–4 százaléka állástalan.)

Az állami vállalatok sorsának alakulása azért is kiemelten fontos gazdasági kérdés Ausztriában, mert több tízezer kis- és középvüzet sorsa függ a beszállításoktól. Az állami szektor az elmúlt 10 esztendő során csaknem 300 milliárd schilling értékű megrendelést adott a magáncégeknél, amelyek közül tavaly több ezren jutottak csödbe.

Nincs más út

A szigorú takarékosági intézkedésektől azt várják, hogy Ausztria gazdasága gyorsabban és erőteljesebben alkalmazkodjék majd a megváltozott világgazdasági helyzethez, követelményekhez. A gazdasági növekedés ugyan jövőre a számítások szerint valamivel alacsonyabb lesz az ideinél, de a csekély növekedés „erőseje” alatt a takarékosági intézkedések segítségével stabilizálható lesz a gazdaság, s mód nyílik a szerkezeti „kiigazítás” megvalósítására is.

Mindennek az ára rövid távon az lesz, hogy számítások szerint az infláció az idei 3,5-ről 5, a munkanélküliség pedig 5,5 százalékra emelkedik. Az osztrák kormány véleménye szerint e program nem tűrt további halasztást, hiszen csak ennek segítségével számíthat Ausztria gazdasága biztosabb és sikeresebb jövőre, még akkor is, ha átmenetileg a főbb gazdasági mutatók lényeges javulásával nem lehet számolni.

G. Gy. — Sz. P.

Fantázia-haszon

A Budapest kísérletei a jövőbelátással — A tervezők és a divatgyártás

Akinek van hozzá fantáziája, könnyen elképzelheti, milyen lesz a divat a jövő év tavaszán, nyarán. Az anyagmintákból fűzött, színes leporellók, amelyekben lapozgatunk, elárulják a legfontosabb titkokat: melyik lesz a kedvelt anyag és színárnyalat.

Nem a jószágban járunk, a csodálkozás azonban indokolt: nem megszokott, hogy egy magyar textilvállalat már most tudja — sőt gyártja is — a jövőre divatos szöveteket. Ez első hallásra úgy tűnhet, ugrás a mélybe, és a Budapest gyártmányfejlesztési és mintakészítő központja veszélyes mutatóvára készül. Nem a fantázia ragadott el. Fekete László igazgatóval valóban a jövő divatját nézegetjük. Nem titkolhatom meglepetésemet.

Hogy milyen a helyzet a textilfronton, azt mindenki tudja — mondja az igazgató. — A kereskedők és a vevők nyugaton és nálunk takarékoskodnak. Másik lényeges változás a piacon az, hogy a nyaraló előlépett valódi hétfégi házzá és azt jelenti, ami a neve. Itt az emberek szeretnének máshogy élni, mint otthon.

Ennyit a piaci helyzetjelentésről. A világ textilgyáraiban egyáltalán nem, de nálunk még újdonság, hogy a napjainkban észlelhető változásokhoz alakítják a termelést. A Budapest erre törekszik, amikor fejlesztéseivel nem a mai igényeket elégíti ki, hanem a holnapit. Kicsit költői a megfogalmazás, de mégis ez a lényege.

Szokatlan határidőkkel

Nem vakugrás a jövőbe — folytatja Fekete László —, mert a trendek, amellyel, hogy szezonálisak, mindig előrejelzők, jégveik megragadhatók és továbbfejleszhetők: nem villámcsapászerűen alakulnak a divatos színek, mintázatok. Nemcsak mi, a világon mindenki tudja már, mit viselünk majd 1984 tavaszán, őszén és 1985 telén, hiszen a világkiállítások előre tájékoztatnak. A mi feladatunk és érdekünk az, hogy mihamarabb megteremtjük a holnapi divat alapanyaggyártásának feltételeit. Ezért alapította meg vezérigazgatónk januárban a fejlesztési központot.

Az új szervezet a termékek életgörbéjének, a divatnak a fészálló ágában szeretné bekapcsolni a Budapestet, mint alapanyaggyártót, és a magyar kivitelező vállalatokat is. Ennek azonban ára van: nyilván nem olcsó és egyszerű, hogy a januárban kapott információ nyomán — a csomós, noppós lenhatású szövet lesz kelendő —, szeptemberben már nagyüzemi termelési körülmények között a fejlesztési központban kidolgozott anyag, amiből majd egész cikkszálatot akarnak tervezni és gyártani.

Nem lényegtelen, hogy importfontalat csak az előkísérletekhez használtunk fel, és ha az indiai hánccsanyag „befut” a piacon, az még importkiváltó is lehet.

Látom, épületük vadonatúj. És a szervezete?

A szellemi erők megvoltak. Nem kellett mást tenni, mint ezeket összehozni, mondhatnám úgy is, a mozaikot szétszedni és újból de másként összerakni. Itt a fejlesztési központban összesen 84-en dolgozunk: 30 formatervező iparművész, hat fejlesztő, tíz emberre a kémiai laborban van szükség, a többiek kivitelezik a kollekciókat.

Csak ami a piacnak kell

Mit tudott elérni rövid fennállása alatt a fejlesztési központ?

A szakaszosan folyamatos kollekciókibocsátás megszervezésével menet közben belekombinálhatjuk a gyártásba a divat előbb módosításait, a tónusok finomodását, a formák változását. Ruhaszövetet, lakástextiliát, darabárút is évente négyszer kollekciónalunk. Segítjük a kereskedők munkáját, ezért a reprezentatív, formatervezett leporelló. Ha tárgyalni megy az üzletkötő, minden fontos információt elvihet magával néhány oldalon — de a vállalat vezetői szinten megkapják az új termékek ismertetőjét. A megajánlásokhoz — a találáshoz — tartozik, hogy a szöveteket modellezzük, azokat manóknak viselik, a róluk készült színes fotók külön információt tartalmaznak.

A rajztermet sok más gyári tervező megirigyelhetné. Zöld növényei, szellősen elhelyezett munkaasztalok között sétálgatva, nem tűnik ábrándnak, amit itt követelményként megfogalmaztak: minden terméknek legyen önálló művészeti arculata — e fölött örködik a művészeti vezető, Ókrós Zsuzsa —, a tervezők azt tervezik, amit kell, ami a piacon eladható. Ezért dolgoznak stúdiókban — ha már megismerték a gyártási folyamatot.

Bozóki Bédáné műteremvezető felsorakoztatja a rajzokat. Mind-egyik csak úgy kaphat zöld utat a gyártáshoz, ha a műteremvezető, a kollekciófejlesztő főmérnök és a művészeti vezető elfogadta. A magas követelményeket kiegyenlíti a mérleg másik serpenyője:

Nálunk minden tervezőnek jár az alkotónap — mondja — Bozókiné —, és az is, hogy évente két hetet az országnak azon a táján tölthetnek el, ahol véleményük szerint a legtöbb impulzust kapják munkájukhoz. Természetesen ezt a vállalat fizeti. És „kötelező” múzeumba járni is...

A Budapest azt szeretné, ha az itteni stúdiók kiszélesednének,

és a ruházati ipar egészében megvalósulnának.

Itt az ideje, hogy beszéljünk az elképzelés ipari hátteréről. Nem a mintadarabok elkészítéséről, a vásári szériákról, hanem a nagy sorozatról. Hogyan segítik fejlesztéseiket a ruhagyárak, aiktól ez sokkal gyorsabb munkát kíván, nagyobb gondosságot, például a színeknek mindig ugyanolyan árnyalatúnak kell lenniük. Ez sok helyen nem könnyű...

Fölvettük a kapcsolatot a ruhagyárak fejlesztőivel, a Rékonnal, a salgótarjániakkal, de minden ruhagyártat megkeresünk. Azért is, hogy megtudjuk, ott mit rendelnek a külföldi vevők. Ez kontrollja elképzelésünknek.

Az együttműködésre több sikeres példa is szolgál: januárban született meg az ötlet a Budapest fejlesztési központjában, a „Capri” szövet — szeptemberben már gyártják. A BNV-n lehetett megcsodálni azt a konyhai berendezést, amelyen az asztalkendővel nemcsak a szalvétát, de a függöny is harmonizál; a gyermekszobát, ahol a tapéta, a padlóburkoló is az ágyneműhöz tervezett, és a Graboplasttal kialakított újszerű kapcsolatokat dícséri. Ezek a termékek már nyertek elismerést, díjakat, a nyugati kereskedők jövőt jósolnak nekik. És a hazai vevők? Velük mi lesz?

Név a szövetvegeken

Szeptemberben megnyitjuk nagykereskedelmi részlegünket, egy nagy textilanyagraktárat, ahonnan válogathatnak a ruhagyárak, hiszen ez a leggyorsabb visszajelzés: „húzza”-e a fejlesztésünket a magyar ipar? Lehet-e tömeges felhasználásra számítani, vagy csak exkluzív igényeket elégíthetünk ki? Hogy ne csak a kínálatunk legyen tervezett, hanem az együttműködés is, rendszeresen tartunk nyílt konzultációs napokat a vállalati gyárakkal. Ezeket a megjelölés nem kötelező, menet közben is bárki elmeget, ha dolga van — de ilyenre még nem volt példa.

Sikereseznek tűnik az első kísérlet. Mit terveznek a későbbiekben?

Például a thermo ruházókodást, az alacsonyabb hőmérsékletű lakásokban a réteges öltözködést, a melegítésű ágyneműt.

Fekete László búcsúzóul még elkápráztat: az ötletparádé neve: csik show. Csikos anyag variánsaiból készült minden, ami egy hétfégi háznál a háziasszonynak a szolgálatára lehet, a bevásárló szatyortól az asztalterítón át a kótyenyig mindenre gondolt a tervező Garzulyné, akinek neve ott olvasható a végek szélein.

„Szellemi gyermeke” ezzel megszünt anonimnak lenni, a fejlesztés pedig a titkok házában. A Budapest szélesre tárta a kapukat. Tessék, tessék, ruhagyárak!

Szikora Katalin

HORIZONT

Nyugat-Európa és a komputerforradalom

A nyugat-európai komputer-technológia fejlesztésének fokozása, valamint az Egyesült Államokkal és Japánnal való versenyképesség javítása volt a központi téma az EGK-tagállamok iparügyi minisztereinek Athénban tartott tanácskozásán.

Bérsökkentés a Fordnál

Nagyarányú bérsökkentésbe egyeztek bele a Ford amerikai autókonzern acélipari vállalatának dolgozói; a vezetőség az órábér 4,13 dolláros csökkentését erőszakolta ki, mert szerintük az aránytalanul magas bérekkel, dolgozó üzem csak így maradhat versenyképes a többi USA-beli gyártó között.

Valutaalap és Világbank:

Megkezdődött a közgyűlés

Ronald Reagan amerikai elnök kedden megnyitotta Washingtonban a Nemzetközi Valutaalap (IMF) és a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (Világbank) éves közgyűlését.

A világ 146 országát képviselő mintegy hátezer pénzügyminiszter, bankár és politikus előtt mondott beszédében Reagan megemlékezett, hogy az USA sikraszáll a két nemzetközi pénzügyi szervezet megfelelő anyagi támogatásáért, a világméretű gazdasági és pénzügyi gondok orvoslásáért. Az Egyesült Államok elkötelezettsége változatlan az IMF-nek ígért 8,4 milliárd dollár befizetése teljesítéséért — mondotta. Ismeretes, hogy Reagan elnök többszöri sürgetése ellenére a washingtoni törvényhozás mindaddig nem hagyta jóvá az IMF-nek ígért amerikai hozzájárulást.

A. W. Clausen, a Világbank elnöke a megnyitón elhangzott beszédében sürgette a Világbank és az IMF hitelforrásainak kibővítését. Fölszólította az Egyesült Államokat és a többi, a két szervezetet anyagilag támogató országot, hogy mielőbb fizesse be a Világbank leányvállalatának, a Nemzetközi Fejlesztési Társaságnak (IDA) ígért összegeket. Az IDA a legszegényebb fejlődő országoknak nyújt gyakorlatilag kamatmentes, hosszú lejáratú kölcsönöket.

Jacques de Larosière, az IMF vezérigazgatója beszédében a tőkés világgazdaságban tapasztalható megélénkülésről beszélt. Ezzel kapcsolatban arra figyelmeztette hallgatóságát, hogy a gazdasági élénkülés folyamata földrajzilag korlátozott.

Pozsgay Imre a Debreceni Körben

Kedden este Debrecenben az értelmiségieket tömörítő Debreceni Körben rendeztek vitát az új választójogi törvény tervezetéről. A fórumon Pozsgay Imre, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtájkára bevezető előadásában hangsúlyozta: az országos vitát rendkívüli aktivitás jellemzi; a szocialista viszonyaink mellett elkötelezett, felelős állampolgárok fogalmazzák meg észrevételeiket a tervezettel kapcsolatban. Jó előiskolája az országos vita az állampolgárok választási részvételének. Mint elmondotta, az eddigi tapasztalatok szerint a megnyilatkozók többsége az új kezdeményezések mellett foglalt állást.

Pedagógusok Szakszervezete Hatékonyabb érdekvédelem

A Pedagógusok Szakszervezete központi vezetőségének kétnapos ülése kezdődött kedden Budapesten az Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezete színházában. A tanácskozás első napján Vokszán József főtájkár számolt be a Pedagógusok Szakszervezete XI. kongresszusa óta végzett munkáról. Egyebek között szólt a pedagógusképzés és továbbképzés korszerűsítéséről, a kedvezőbb élet- és munkakörülményekért, valamint a hatékonyabb érdekvédelemért folytatott szakszervezeti munkáról.

A vitában felszólt Virizlay Gyula, a SZOT titkára is. Egyebek között elmondotta: a mai helyzet előbb kapcsolatot igényel a tagsággal. Saját sorsáról, gondjairól ma már nem lehet beszélni, véleménye nélkül dönteni. A tömegek bizalmáért a mindennapi munkában kell megküzdeni. A tanácskozás további részében a Pedagógusok Szakszervezete központi vezetőségének ülése állást foglalt a XI. kongresszus határozatainak végrehajtását segítő feladatokról.

Ma, a tanácskozás másnapján a Pedagógusok Szakszervezetének központi vezetősége megvitatta a közoktatás és a felsőoktatás fejlesztésére tett művelődési minisztériumi javaslatokat.

KGST-munkabizottsági ülés

A KGST-tagországok illetékes miniszterhelyetteseinek részvételével négynapos munkabizottsági megbeszélés kezdődött kedden a mikroprocesszor-technikai együttműködés aktuális feladatairól Dobogókőn. A tagországok a mikroprocesszor-technika fejlesztésére és széles körű népgazdasági alkalmazására együttműködési programot dolgoztak ki, és a program végrehajtására a KGST 36. ülészakán kormányzati egyezményt írtak alá.

A program keretében közel 60 alkalmazási területen indult fejlesztési munka mikroprocesszorok segítségével vezérelt gépek, berendezések, műszerek létrehozására. Hazánk e program keretében mintegy 30 vállalattal, kutatóintézetekkel vesz részt. Az együttműködési program koordinációs feladatainak ellátására miniszterhelyettesi szintű ideiglenes munkacsoportot hoztak létre, amely az OMF által megrendezésre kerülő mostani — harmadik — ülésén áttekinti az együttműködési program végrehajtásának kérdéseit és az együttműködés kiszélesítésének további lehetőségeit.

(X) A KÖNNYŪIPARI MŰSZAKI FŐISKOLA az 1984/85. tanév felvételi vizsgáira 1983. október 31-én előkészítő tanfolyamot indít a Budapesti lakó öregek részére. A foglalkozások hetenként két alkalommal, az esti órákban lesznek a felvételi vizsga tárgyaiból (matematika, fizika). A részvételi díj: 650 Ft. Bejelentkezési határidő: 1983. október 20. A jelentkezéshez szükséges nyomtatványok a főiskola portálján szerezhetők be (Budapest III., Doberdó út 6.).

Ülést tartott a Fogyasztók Országos Tanácsa

Javítani kell a szolgáltatások minőségét

A szolgáltató szervezetek már képesek eleget tenni a mennyiségi igényeknek, de a minőségi követelmények teljesítése még gyakran gondot okoz — állapította meg keddi ülésén a Fogyasztók Országos Tanácsa. Simán Miklós, a Szolgáltatási Kutató Intézet igazgatója elmondta, hogy a 70-es évek kezdetén elsősorban a mennyiségi hiány okozta a legtöbb nehézséget.

Az 1982-ben bevezetett új intézkedések, amelyek a szolgáltatási színvonal javítását tűzték ki célul, már eddig is számottevő eredményeket hoztak — állapította meg Simán Miklós, utalva arra, hogy a kisebb egységek, miként ez a gyakorlatban bizonyosodott, jobban és gyorsabban képesek eleget tenni a megrendelőknek.

Az előadó a hiányosságokról szólva elmondta: a szolgáltatók továbbra sem bővelkednek alkatrészekben. Ez arra világít rá, hogy a háttérpar, az infrastruktúra fejlődése nem mindenben tartott lépést a szervezeti változtatásokkal. A legkedvezőbb megoldás az lenne, ha közös vállalkozások, úgynevezett rendszer-gazdai szervezetek alakulnának, amelyek enyhítené az e téren mutatkozó feszültségeket — mondotta.

A vitában többen rámutattak, hogy az új szervezeti felállítás, bármennyire is szükséges lépések következménye, nem egészen váltotta be a hozzá fűzött, jogos reményeket. Vélekedésüket arra alapozták, hogy a szolgáltatásban dolgozók csak akkor lehetnek valóban önállóak, ha saját erőből megoldhatják az alkatrészek, az

egyéb szükséges kellek beszerzését. Manapság azonban e tétel továbbra sincs számottevő javulás, mondták, s egyúttal felhívták a figyelmet a korábbi nagyvállalatok és a kisebb egységek közötti nem mindig felhőtlen kapcsolatra.

Felvetődött: belátható időn belül meg kell találni a lehetőséget annak, hogy az azonos ágazathoz tartozó kisvállalkozások szakmai tevékenysége összhangban legyen, nemcsak egymással, de a lakossági érdekekkel is. A vitában sokan szóltak a fogyasztói érdekvédelemről, amely még nem mindig érvényesül kellőképpen. Gyakran előfordul, hogy a megrendelő úgy érzi: hiába az új szervezeti forma, ha régi a tartalom, s továbbra sem csökkennek a panaszok.

Kadosa Pál-émlékest a Zeneakadémián

Kadosa Pál zeneszerző, pedagógus és zongoraművész születésének 80. évfordulója alkalmából emlékestet rendezett tegnap az Országos Filharmónia a Zeneakadémián.

Kadosa Pál kétszeres Kossuth-díjas és Erkel-díjas kiváló művész a Zeneművészeti Főiskolán Kodály Zoltán és Székely Arnold tanítványa volt. 1927-től 1943-ig a Fodor-zeneiskola tanáraként dolgozott, és megalapította a modern magyar muzsikások csoportját, amely hamarosan beolvadt az Új Magyar Zene Egyesületbe. 1944-ben a Goldmark Zeneiskolában, majd a Zeneművészeti Főiskolán tanított, itt több a zongoratanács vezetője lett. Tevékenykedett a Magyar Zeneművészek Szövetségének elnökségi tagjaként, egy ideig ügyvezető elnökneként, illetve a Szerzői Jogvédő Hivatal elnökéneként.

Mint zongoraművész 1923-ban lépett először a nyilvánosság elé. Tíz esztendővel később rendezte meg önálló szerzői estjét. Számos hangversenyen játszott saját műveit, s vitte sikerre hazai és külföldi kortársainak alkotásait. Játékát erőteljes, telt hangzás, lüktető ritmika jellemezte — gyakran hasonlították Bartók Béla előadói stílusához.

Az idén elhunyt mester írt színpadi műveket, kísérőzenét, hangszeres muzsikát és vokális műveket.

A születésnapja alkalmából rendezett emlékest VI. szimfóniáját, II. hegedűversenyét, valamint vonóségyesversenyét mutatták be, Kovács Dénes, az Új Budapest-vonóségyes és a Budapesti Filharmóniai Társaság közreműködésével. Az előadást Erdélyi Miklós vezényelte.

KOSZORÚZÁS

Gyáros László újságíró, a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő egyénisége születésének 75. évfordulója alkalmából szeptember 30-án, pénteken 10 órakor koszorúzási ünnepséget rendeznek a Mező Imre úti temető munkásmozgalmi pantheonjában.

HALÁLOZÁS

RIEMER SANDOR, a Szocialista Hazáért Erdemrend kitüntetettje, a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetségének tagja, aki 1933-tól volt a párt tagja, életének 77. évében elhunyt. Temetése szeptember 30-án, 14 órakor lesz a Győr-nádorvárosi köztemetőben — közli az MSZMP Győr városi bizottsága.

A KÉK fény nyomán

Elfogták a műszertolvajt

A Kék fény legutóbbi adásában a rendőrség a lakosság segítségét kérte a Ganz Villamosági Művekből eltűnt — mintegy 660 ezer forint értékű — műszerek ügyében megindított nyomozáshoz. A lakosság bejelentései alapján a II. kerületi kapitányságon őrizetbe vették a vállalat egyik dolgozóját, Bálint József 25 éves villanyszerelő, budapesti lakost, aki alaposan gyanúsítható a műszerek eltulajdonításával.

Az ügyben a rendőrség folytatja a nyomozást.

Nyári őszi idő

A ma estig várható időjárás: a gyengén párás reggelt napos, száraz, késő nyárian meleg nappal követi. Az északias szél kissé megélel. A hőmérséklet csúcserké 20, 25 fok között alakul.

A Duna vízjárása tegnap Budapestnél 162 centiméter volt.

(X) Főt nagyközségben 1983. október 1-én (szombaton) országos állat- és kisközeljáró lesz.

SZÉP MAGYAR SIKEREK

születtek a IX. (damaszki) nemzetközi sajtófóto pályázaton, amelyre 37 ország és Nyugat-Berlin 459 sajtófótoja összesen 2114 felvétellel nevezett be. Bronzérmet nyert a fotósorozat kategóriájában és ezüstérmét a portré kategóriában Pólya Zoltán (MTI), a Sportfotók kategóriában ezüstérmét, az Ember és munka kategóriában bronzérmét szerzett Bánkuti András, aki ezenkívül elnyerte a nemzetközi újságíró szervezet A sajtófóto nemzetközi mestere címét is. Benkó Imre (MTI) elnyerte a szervezet különdíját.

Gyújtogató tűzoltó

Valentim Dias 24 éves portugál tűzoltó valami látványos cselekedettel akarta kiérdemelni szerelme csodáját. Ezért felgyújtotta az északi országúti Cortegosa városának kendergyárát; az üzem földig égett.

Első rendőrségi vallomásaiban tett azzal indokolta, hogy életében „elsőször érkezett elsőként” a helyszínre. Azonnal hozzálátott a lángok oltásához, s mindezt látta és — szerinte — csodálta szíve választotta. A leány ugyanis az üzem dolgozója.

A szakértők szerint Diasnak ez a „forró szerelem” sokba fog kerülni. A kár — első becslések szerint — megközelíti a negyvmillió dollár értéket.

A gyújtogató tűzoltó már a rács mögött tudta meg, hogy kedvese a történetek után látni sem akarja többé.

AZ IPARI MINISZTERIUM

megbízásából a PRODUKTORG, a SYSTEM és a STRUKTURA szervezési vállalatok kedden szakmai tanácskozást kezdtek az építők budapesti színházában. A résztvevő több mint 200 szakember — gyártó-, alkalmazó- és felhasználó vállalatok képviselői — a programozható asztali számítógépek és a személyi számítógépek elterjedéséről cserélik ki tapasztalataikat.

HALÁLOS BALESET. Csongrád megyében, Kistelek külterületén Horváth János 44 éves egyéniileg gazdálkodó, öpusztaszeri lakos személygépkocsijával elütötte a kerékpárján közlekedő Becsei István 64 éves alkalmi munkás, öpusztaszeri lakost, aki a helyszínen meghalt. Horváth a személygépkocsit figyelmen kívül vevette, a kerékpár pedig nem volt kivilágítva.

Hol tartanak a kiutalásokkal?

Autók és sorszámok

Trabant Limousin	Budapest	1 106	Skoda 120 L	Budapest	13 796
Hycomat	Budapest	1 065	Skoda 120 GLS	Debrecen	6 568
Trabant Hycomat	Budapest	71	Lada 1200	Győr	9 891
Combi	Budapest	16 704	Lada 1300 S	Budapest	304
Trabant Limousin	Debrecen	13 621	Lada 1500	Budapest	24 506
	Győr	18 123	Lada Combi	Debrecen	15 671
Trabant Combi	Budapest	7 458	Moszkvics	Győr	8 464
	Győr	3 612	Polski Fiat 126 P	Budapest	10 267
Wartburg Limousin	Budapest	9 975	Dacia	Debrecen	6 822
	Győr	5 867	Zasztava	Győr	2 692
Wartburg de Lux	Budapest	14 084		Budapest	9 435
	Győr	7 898		Debrecen	6 172
Wartburg de Lux	Budapest	3 065		Győr	2 315
Wartburg Tourist	Budapest	5 520		Budapest	4 725
	Győr	1 751		Debrecen	2 735
Skoda 105 S	Budapest	7 014		Budapest	12 226
	Debrecen	5 352		Budapest	16 587
	Győr	5 832		Győr	5 100

Japán autóipar

Együtt az ellenfelekkel

Japán gépkocsipara ismét újdonsággal lepte meg a világot. A meglepetést most nem egy újabb modell piaci sikere okozza — ez egyébként már nem is kelt különösebb feltűnést —, hanem a *stratégia*váltás. Megelégedve a fejlett tőkés országok állandó támogatását a japán autódömping ellen, a szigetország gépkocsipara megkezdte a „beépülést” versenytársai termelő tevékenységébe.

Gyors alkalmazkodás

Az elmúlt tíz év során nem volt még olyan iparág, amelyet annyi támadás ért volna külföldön, mint a japán autóipar. Még a dekonjunkúra idején is évről évre több autót exportáltak a japán gyártók külföldre. A kivitel sikereket elsősorban a megváltozott igényekhez való gyors alkalmazkodásnak, a kedvező áraknak és a takarékos autóknek köszönhető az iparág. A dinamikus növekvő export láttán a versenytársak sorra emeltek panaszt a kormányoknál, s nem is sikertelenül. Az Egyesült Államoknak sikerült rábírnia Japánt az „önkéntes exportkorlátozásra”, amelynek értelmében három esztendőn keresztül az USA-ba irányuló japán autókivitel nem haladhatja meg az évi 1,7 millió darabot. Nyugat-Európában mennyiségi korlátokat állítottak a japán autóadattal szemben, az egyes országok vagy számszerűen, vagy pedig százalékban határozták meg a bevihető japán kocsik mennyiségét, illetve arányát.

A konkurrenciának persze volt és van is mit féltenie. Míg 1973-ban a szigetország autóexportja kétfélmillió darab volt, 1981-ben a kivitel már elérte a hatmilliót. Időközben Japán átvette a világ autóiparában a vezető szerepet az Egyesült Államoktól, s ma — évi tízmillióval termeléssel — Japán a világ első számú autógyártója. Az idén a fejlett tőkés országokban ugyan már mutatkoznak a fellendülés első jelei, élénkül az autópiac is, az amerikai és a nyugat-európai gépkocsigyártók termelése és forgalma ütemesen növekszik. Japán autóipara azonban továbbra is „fekete bárány”.

A nagy japán autógyártók már több éve érzik, hogy körülöttük egyre jobban „szorul a hurok”, a külföldi értékesítés mind több mesterséges és lélektani akadályba ütközik. Ezért elhatározták — mint már korábban oly sokszor, most is kitérő időérzékkel —, hogy új módszerekkel igyekeznek megtartani piaci pozícióikat.

Az új stratégia két fontos elemet tartalmaz. Először: a megújuló támadásoknak elejét lehet venni azzal, hogy a japán autógyártók éppen az őket leghevesebben támadó országok piacán összeszerelő üzemeket létesítenek, sőt szövetségre lépnek a helyi gyártókkal. Másodszor: a meglevő „megdolgozott” piacok mellé új kiviteli célpontokat kell felvenni a marketinglistára: Dél-Amerikát és Ázsiát.

A külföldi összeszerelő üzemek létesítése, a vegyes vállalatok alapítása és a versenytársak részvényei egy részének felvásárlása több előnnyel jár. Mindenekelőtt csillapulnak a támadások, hiszen a külföldi beruházások a fogadó országban új munkaalakalmakat teremtenek, ráadásul csökken a közvetlen kivitel is. Japán számára viszont igencsak előnyös a külföldi gyártás, hiszen így az

autóknak nem kell átlépniük a vámhatárokat, s mint belföldi termékek „vámmentességet” élveznek, ezzel is javítva a versenyképességet. A konkurrenca is szívesen veszi az együttműködést, mert a közös modellek révén növekszik saját versenyképessége.

Nyugat-Európában az elmúlt hónapokban az új stratégia jegyében több fontos „japán” eseményre került sor. A dél-olaszországi Avelinóban megkezdődött a Nissan és az Alfa Romeo közös fejlesztésű kiskocsijának a gyártása. Jövőre itt 60 ezer Arna névre keresztelt autót állítanak elő. A gyár a két cég közös tulajdonában, tökereszesedésük egyenlő arányú. Nagy-Britanniában nem kis feltűnést keltett, hogy a Toyota mintegy hárommillió dollárért megvásárolta a Lotus sportkocsigyár részvényeinek a 17 százalékát. Hamarosan megkezdődik az Isuzu kocsik gyártása ugyancsak Nagy-Britanniában, ahol egyébként a British Leyland és a Honda 1985-ben szándékozik piacra dobni közös tervezésű és készítésű személyautóját. (A japán autógyártóknak egyébként Nyugat-Európában komolyan kell számolniuk a jövőben a Peugeot 205-ös, a Renault 11-es, a VW-Golf és az Austin Maestro típusok konkurrenciájával.)

A japán autógyártók igen élénk tevékenységet fejtenek ki az amerikai piacon is az új stratégia jegyében. A Toyota és a General Motors 300 millió dolláros alapítókéval vegyes vállalatot alapított, amely 1984 végétől évi 200 ezer kisautót gyárt majd amerikai földön. A Nissan teherautógyártat épít az USA-ban, a Honda pedig Accord-exportja egy részének „kiváltására” összeszerelő üzemet létesít.

Új piacok

Ami az új piacokat illeti: Latin-Amerikába is megindult a japán exportozón, bár ennek gátat szab a térség országainak megrendült gazdasági helyzete. A Toyo Kogyo a Forddal együtt autógyártat szándékozik építeni Mexikóban, ahol egyébként a Nissan éppen most bővíti meglevő gyártókapacitását. A kedvezőtlen latin-amerikai gazdasági helyzet miatt a japán gyártalaptási tervek késedelmet szenvednek, a szigetország azonban ezt az „úrt” addig is agresszív exportpolitikával igyekszik kitérteni. A jelen igazi piacának a jelek szerint Ázsia bizonyul.

A Nissan licenyszerződést kötött a legnagyobb tajvani autógyárral, a Yue Loong Motorszal, amelynek hamarosan részvénytulajdonosa lesz. A Toyo Kogyo viszont megvásárolta a dél-koreai Kia cég részvényeinek nyolc százalékát. Ez a vállalat licenc alapján Mazdákat gyárt. A Mitsubishi Motors ugyancsak dél-koreai cég részvényeket vett, mégpedig annak a vállalatnak a részvényeit, amely Mitsubishiket gyárt. Hasonló ügylet jött létre a közelmúltban egy malaysiai autógyárral is.

Az igazi nagy „fogásnak” azonban a japán autóipar számára Kína kínálkozik: a Honda egyezményt írt alá kínai partnerével évi 200 ezer autót gyártó üzem felállításáról, ahol a próbagyártás már meg is kezdődött! A többi japán autógyártó is abban reménykedik, hogy belátható időn belül megvetheti lábát a kínai piacon.

G. Gy. — Sz. P.

Sopiana-sors

Felvé a nyereség bevallásától — A kisvállalat hátrányai és előnyei

Már majdnem minden adat elhangzott. A termelési érték, a jövedelmezőségi mutató, a bérszínvonal és még ki tudja hány számot idézett kapásból az igazgató. Csak egyről nem beszélt. A nyereségről. S miközben a beszélgetés továbbkíslik, a sikerek háttéréről esik szó, ott marad a gyanú. Hátha tudatosan hallgatta el az igazgató? Hátha a sok látványos számhalmaz semmivé foszlik, ha még ezt az egyet hozzátesszi? Bár ez is nehezen képzelhető el, a felsoroltak egy sikeres vállalat portréját rajzolják ki. Akkor?

A pécsi Sopiana Gépgyár jó két és fél éve lett önálló. Az akkori cikkünkben Vicencz Ottó, az új igazgató főleg a gondokról, a gazdálkodás kérdőjeleiről beszélt. „Ha az idén elmaradnánk a tavalyi bevételtől, nyereségtől, az anyagi veszteségen kívül erkölcsi kár is érné a vállalatot. Ezért igyekszünk a legszükségesebb szerkezeti változásokat gyorsan végrehajtani, a kapacitást szerződésekkel lekötni. Egelőre azonban úgy néz ki: több rendelést vállalhatnánk...”

Átlagon felül

A helyzet azóta lényegesen megváltozott. Az igazgató magabiztos, az eredmények őt igazolták. 1980-ban, a bázisévben 266 millió forint volt a termelési értékük, az idén eléri a 370 milliót. Ez éves szinten 13 százalékos fejlesztésnek felel meg, amire az elmúlt időszakban kevés gépipari vállalat volt képes. A jövedelmezőségi mutató 7,5 százalékról 13-ra emelkedett, közben pedig a létszám 15 százalékkal csökkent. A jövő évre már most több mint 400 milliót rendelésük van. Úgy tűnik, sikerült olyan termékeket találniuk, amelyekre van kereslet itthon. A csomagológépek gyártása lett a fő feladat, három újonnan vásárolt licenccel „alátámasztva”.

Akkor tehát minden a legnagyobb rendben van. De mennyi a cég nyeresége? Az igazgató lendülete hirtelen megtörik, mintha kellemetlen pontot érintettem volna.

— Ezt tényleg nem akartam elmondani — vallja be. — De nem azért, mert szégyellnünk kellene. Ellenkezőleg. Attól félek, hogy ha leírja, sokan felkapják a fejüket, szabálytalanságot, csalást sejtene, és már nyakunkon az ellenőrzés. Pedig teljesen szabályosan képezzük árainkat. Az elmúlt majdnem három évünk azzal telt el, hogy átalakítottuk termékszerkezetünket. Főleg nagyobb nyereségtartalmú berendezéseket gyártunk. Szerencsére volt választási lehetőségünk. Azután termékeink 80 százaléka, ha közvetetten is, de exportra megy. Itt nagyobbak a lehetőségek az árban.

És Vicencz Ottó hosszasan magyarázkodik. Több oldalról bizonyítja, legális a nyereségük. A

végén, nagy nehezen, a számot is kiböki: az idén 60 millió forint körül lesz. S ha valakinek kétségei lennének arról, hogy ez sok, vagy kevés, még egy adalék: egy másik pécsi vállalat 800 millió termelési érték mellett 43 millió nyereséget tud produkálni. Szóval, a Sopiana átlagon felül nyereséges. Az igazgató ezt félt kimondani, tudván, feltűnést kelt sok, mostanában éppen csak vegetáló cég körében. A feltűnés nem feltétlenül kedvez a munkának. Már pedig a pécsi gyárnak még legalább tíz évig kiemelkedő eredményeket kell produkálnia. Ennyi időt kaptak az Egyesült Izzótól örökölt 172 millió forintnyi hitel visszafizetéséhez. Elég egyévi kihagyás, és bekövetkezhet a baj.

A türelem haszna

Az eredmények felsorolásának itt hirtelen vége szakad. Lenne még mivel dicsekedni, de a baj felidézése más gondokat is a felszínre dob. A Sopiana a 750 fős létszámmal a kicsik közé tartozik, s ennek megfelelően sok tekintetben kiszolgáltatottabb a nagyoknál, vagy éppen a nagyoknál. Ha egy nagy cég fizetéseket tartom — s ma ez meglehetősen gyakori —, akkor magával sodorhatja a kisebb partnereit is. A Sopiana milliókban mér a már elszállított, de még ki nem fizetett termékek értékét. Hogy miért nem perel, miért nem kötbérez? A Pécsért megfogalmazott válasz így hangzik: attól még nem lesz pénzük, am a kapcsolat megromolhat. Ahol jó volt idáig az üzleti viszony, ott a nehézségeket megértőbben kezelik.

— A vezetők azzal is a vállalat érdekeit védik — mondta Vicencz Ottó —, ha nem rohannak azonnal a bíróságra jogos követeléseiket érvényesíteni. Nekünk például 200 millió forintot üzletünk van az egyik anyagi gondokkal küszködő céggel. Egyetlen megoldás: várunk. Igaz, hogy a működéshez nekünk kell rövid lejáratú hiteleket felvenni, de a jövő érdekében így kell tenni. Sokkal nagyobb gondnak tartom ennél, hogy nem tudunk vagont szerezni gépeink elszállításához. Már legalább két hete próbálkozunk — hiába. Tizenötmillió forintnyi gép áll az udvaron becsomagolva, szállításra várva. Ráadásul, hogy határidőre kész lényünk, túllóráztattunk is. Most azután gyakran a fejemhez vágják: ezért kár volt haftani... De hát nem tudhattam, hogy ez lesz a vége. Az első felévben jól gazdálkodtunk a készletekkel, a meghatározott szint alatt voltunk. Most azután meghúzhatjuk magunkat. De nem akarok panaszkodni: az irányítókat végül is nem érdekli, miért ugrik meg a készletünk. A végeredmény számít. Én ezt elfogadom, hiszen megvárakozkodik mindig lehet. De azért mégis...

De nemcsak ezek a becsomagolt gépek állnak a vállalatnál. A műhelyekben itt is, ott is feltűnik egy-egy magára hagyott masina. Mintha már készek lennének, ám erre a műszaki igazgatóhelyettes, Herbst Ferenc csak legyint:

— A festékipari berendezésekhez négy pneumatikus alkatrész hiányzik, darabjuk 12 ezer forint. Az itt rostokoló érték 6 millió forint...

Az igazgató kiegészítése: — Ezt például fél éve nem tudjuk behozni. Néha az az érzésem, hogy a külkereskedelmi vállalatok ilyen piti tétellel nem foglalkoznak. Ugyanannyit kell könyvelniük, mintha milliós tételről lenne szó. A fékmotoros hajtóművet gyártják itthon, mégsem kapható. Kétfélmillió forintos gép áll emiatt befejezetlenül. Ha egy láncszemre van szükségünk, már el sem megyünk a boltba. Legyártjuk. Így csinálja mindenki. S akkor még azt kutatjuk, hogy miért termelünk drágán? Rákényszerülünk, hogy mindennel foglalkozzunk. Ahelyett, hogy egy cég nagy mennyiségben legyártaná, mindenki maga bajlódik vele. Véleményem szerint túl meger az árképzés, a háttérpári munkákat nagyon gátolja. Pedig, ha Nyugaton prosperálhat egy alkatrészgyártó üzem, nálunk miért nem?

Eddig sikerült...

Tény, hogy a Sopianának — akárcsak a többi vállalatnak — az eddiginél kiszámíthatatlanabb körülmények között kell nagy eredményt produkálni. A pécsi gyárnak eddig sikerült. Nagy tervek vannak, s a kisvállalkozásokkal valamennyire a munkaerőgondok mérsekkelhetők. Am ezzel együtt nem lesz könnyű.

— Minden problémán átsegít — vélekedik Vicencz-Ottó —, ha van elég munka. Nekünk ezzel szerencsénk van. A sok megrendéssel ezután is teljesítjük nyereségtervünket. Ha csak valami nagyon lényeges változás nem lesz a szabályozókban. De akkor a hitelvisszafizetés feltételei is irrealissá válnának, úgyhogy ezzel nem számolunk.

Számolnak viszont azzal, hogy a nagyobb teljesítmény nem kényezhető el csupán szervezéssel, a norma állandó szigorításával — a feltételeket előzetesen kell megteremtetni. S itt jut nagy szerep a vállalat műszaki gárdájának. A felismerés már megszületett, ám csupán egyetlen vállalat keveset tehet azért, hogy a műszaki értelmiség visszaszerezze a termelésben őt megillető szerepet, az anyagi megbecsülést.

— Ez tehát egy sikeres vállalat portréja. S hogy gondolja nem sokban különböznek a kevésbé jól gazdálkodókéitól, az nem feltétlenül az ő számlájukra frandó.

Kocsi Ilona

HORIZONT

Nőtt a lengyel légi forgalom

A lengyel légitársaság, a LOT nemzetközi utasforgalmának mintegy 70 százalékos növekedéséről számol be a PAP lengyel hírügynökség jelentése. Az idén augusztusig a LOT külföldi járatait több mint 481 ezer utas vette igénybe. A társaságnak jelenleg Európa csaknem mind egyik fővárosával van menetrendszerű kapcsolata.

Svéd cukorimport

Svédország növeli cukorimportját, hogy ezzel is segítsen a cukorexportáló fejlődő országokon — közölte Mats Hellström svéd külkereskedelmi miniszter. Svédország cukorforgasztaának jelenleg 95 százalékát hazai terméssel fedezi, a behozatalt azonban fokozatosan 10—15 százalékra emelik.

KGST-bankbeszámoló

Hitelek magyar vállalatoknak

A KGST-országok Nemzetközi Beruházási Bankjának múlt évi tevékenységéről számol be a Vnyenyajva Torgovlja című folyóirat legújabb számában A. Belicsenko, a bank igazgatójának elnöke. Megállapítja, hogy a bank továbbra is a tagállamok gazdasági növekedésének elősegítését tekinti legfőbb feladatának. Tevékenysége elősegíti a nemzetközi szocialista hitel szerepének növelését, a transzferábilis rubel alkalmazási területének kiszélesítését.

Cikkében A. Belicsenko kitér a Bank és Magyarország kapcsolataira is. A Nemzetközi Beruházási Bank a KGST-országok hosszú távú közlekedésfejlesztési célprogramjával összhangban 1982-ben újabb hitelt adott a Magyar Államvasutaknak. Ezeket az eszközöket a Budapest—

Pécs vasútvonal villamosítására használják fel.

Nemcsak Magyarország, hanem a többi KGST-állam szempontjából is igen hasznosak azok a hitelek, amelyek felhasználásával az Ikarus gyár bővíteni tudja nemzetközileg is versenyképes autóbuszainak gyártását. Másik példája a nemzetközileg előnyös együttműködés segítségével a Ganz-MÁVAG-nak nyújtott hitel. Az üzem résztvevője annak a sokoldalú gyártásszakosítási és kooperációs megállapodásnak, amelynek keretében a KGST-tagországok atomerőművi berendezéseket gyártanak. A Nemzetközi Beruházási Banktól kapott hitelt felhasználva a Ganz-MÁVAG növelheti termelését és a KGST más tagországaiba irányuló szállításait

Több pénz az NSZK airbusaira

Az NSZK kormánya felemelte a nyugat-európai együttműködésben készülő A-300 és A-310 repülőgépek gyártásához adott kormánygarancia összegét — jelentette be kedden a nyugatnémet kormány. Tavaly márciusban a kormánygarancia összegét 4,1 milliárd márkában állapították meg, ezt most 400 millió márká-

val növelték. Az immár 4,5 milliárd márkás hitelgarancia 860 darab A-300 és A-310 típusú repülőgép gyártását teszi lehetővé. A kormány ezenkívül további 238 millió márkás visszatérítendő támogatást vállal a légitársaságok technológiai fejlesztésében.

Az atomerőművek biztonságos üzemeltetése

Más kárán tanul az okos

Nagy port vert fel 1979-ben az USA Three Mile Island-i nukleáris erőművében bekövetkezett üzemzavar, amely ugyan jelentéktelen anyagi kárral járt, ám a nukleáris energia híveinek szolgáltatóként nagyon fontos érvel. A baleset bebizonyította, hogy az atomerőművek biztonsági berendezései még teljesen váratlan helyzetekben is üzembiztosan működnek, hiszen egészségkárosodás egyáltalán nem történt és a környezetszennyezés is jelentéktelen volt. Am az üzemzavar felhívta a figyelmet a bonyolult irányító rendszerekben az emberi tényező fontosságára, és alapvetően megváltoztatta az atomerőművi vezénylők tervezési koncepcióit. Előtérbe kerültek az információ feldolgozásának azon korlátai, amelyet az ember — mint a komplex irányító rendszer része — jelent. Az elmúlt négy évben a világon mindenhol intenzív kutatás indult olyan számítógépes rendszerek és információkezelési eljárások fejlesztésére, amelyek segítik az atomerőművek kezelőszemélyzetét a normális üzemi és üzemzavari helyzetekben egyaránt. *Balatonaligán a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség szakértői e héten éppen erről a témáról tanácskoztak.*

Az atomerőművek üzemeltetése rendkívül bonyolult feladatot — mondja *Bürger Gáborné*, a tanácskozás tudományos titkára. — A műszerek rengeteg adatot észlelnek és közölnek, a kezelőszemélyzetnek állandóan igen sok folyamatot kell figyelemmel követni. Munkájuk sokkal összetettebb, mint a többi erőműben dolgozó kollégáiké, mert nekik egy teljes hőerőmű üzeme mellett még a nukleáris folyamatokat is folyton ellenőrizniük kell.

Egyre több számítógép

— *Ugy tudom, az irányítóközpontokban egyre nagyobb szerephez jutnak a számítógépek...* — Valóban, az adatokat a gépek rendezzék, rangsorolják, s továbbítják a kezelőszemélyzethez. Am döntenie mégis az embernek kell. Igaz, munkáját ismét csak megkönnyítik a számítógépek.

— A Központi Fizikai Kutató Intézet kutatóreaktora mellett olyan számítógép működik — veszi át a szót *Végh Endre* tudományos osztályvezető —, amely képes a reaktor automatikus üzemeltetésére. Ilyen berendezést azonban egy energiatermelő nukleáris erőmű mellé nagyon nehéz építeni. Hiszen az erőmű esetében sokkal több adat áramlik a géphez, mint egy kutatóreaktor mellett.

— Paks számára eddig kidolgoztunk egy üzemzavar-elemző programot — mondja *Bürger Gáborné*. — Ez a program alkalmas az üzemzavari jelenségek elemzésére alapján az üzemzavar kiváltó okának meghatározására. A tanácskozáson egyébként erről is tartunk előadást.

A kutatók elmondták: az üzemzavarok elemzésére szolgáló rendszert is a kísérleti reaktor mellett dolgozták ki. Elméleti megfontolásból és különféle szimulációs kísérletekből kiindulva, feltérképezték, hogy egy-egy paraméter — jellemző adat — megváltozását milyen tényezők okozhatják, s ha a paraméter már

megváltozott, akkor annak milyen további következményei lehetnek. A hőmérséklet emelkedésének például több oka lehet. A programrendszer az üzemzavar jelzéseit összehasonlítja egy úgynevezett üzemzavarelemző könyvtárban tárolt információval, és a lehetséges esetek összehasonlítása alapján választja ki az adott zavar valószínű okait. A végső döntést azonban mindig az ember mondja ki.

— Pakson jelenleg a könyvtár összeállításán tartanak a kollégák. Az általunk kifejlesztett rendszert töltik meg tartalommal, megfigyelve a rendkívül bonyolult erőművi rendszer technológiai összefüggéseit — mondja *Bürger Gáborné*.

Az emberi tényező

— A számítógépes rendszerek azonban nemesak üzemzavar esetén segítenek a kezelőszemélyzetnek, hanem az optimális működés megszervezésében is — folytatja *Végh Endre*. — Jelenleg olyan rendszert fejlesztünk, amely folyamatosan jelzi, hogy a reaktorban egyenesen „égnek-e” az üzemanyagelemek. Ez rendkívül fontos, hiszen ha az üzemanyag egy része kiég, akkor a reaktorban le kell állnia fűtőelemcsere, még akkor is, ha az elemek jó része még nem szorul cserére.

— *A tanácskozás egyik témakörének a címe: Human Engineering — „embermérnökség”, ha ilyen szó magyarul egyáltalán létezik. Mit takar ez a kifejezés?*

— Talán a technika emberi tényezőjének fordíthatnánk, amelynek szerepe, mint már említettük, a nukleáris energetikában a szokásosnál nagyobb. Visszatérve a Three Mile Islandon bekövetkezett üzemzavarra, a vizsgálatok szerint az üzemzavart helytelen emberi beavatkozás is súlyosította.

— *Mit segíthet itt a számítógép, hiszen önök is mondták, hogy a gép nem dönt az ember helyett, csak a döntéshoz szükséges információkat szolgáltatja?*

— Eppen a megfelelő információ megfelelő időben való szolgáltatásával segíthet. A kezelőszemélyzet által elsajátított és a munka során szüntelenül felhasználandó ismeretek valóságos könyvtárt tesznek ki, amelyeket tevékenységük során gyorsan és hibátlanul alkalmazniuk kell. Képzett helyzetben feltétlenül segítséget adhat a kezelőszemélyzetnek, ha van egy számítógép, amelyben az információk megtalálhatók és bármikor előhívhatók. Ez olyan támasz a kezelőszemélyzetnek, amely minimálisra csökkenti az emberi hibák lehetőségét. Az operátor például hangosan közli, milyen jelenséget észlelt, s a beszélő számítógép azonnal recitálni kezdi az adott helyzetben elvégzendő feladatokat.

— Nemrégben Finnországban járt kollégáink egyébként a Three Mile Islandon lejtásodott üzemzavar — *pozitív felhasználásáról* számoltak be — mondja *Bürger Gáborné*. — A finn nukleáris kutatóközpontban az operátorok számára szimulálták az üzemzavar körülményeit, s a kezelőszemélyzet gyakorolhatta, hogy ilyen esetekben mit kell tennie.

Zádor Erika

Épületfenntartási kollokvium

Épületfenntartási kollokvium kezdődött szerdán Budapesten. A tanácskozáson — amelyet a Gépipari Tudományos Egyesület és az Építőipari Tudományos Egyesület — és más szervekkel közösen rendez — mintegy háromszáz hazai és külföldi szakember a legkorszerűbb épületfenntartási technológiákat, gépészeti megoldásokat tekintti át.

Petrovai László építésügyi és városfejlesztési miniszterhelyettes megnyitja beszédében emlékeztetett rá, hogy az ország épületvagyonának megóvása, felújítása és korszerűsítése a hatodik öt éves

terv kezdete óta az építőipar megkülönböztetett jelentőségű feladata. Olyan műszaki-technológiai megoldásokra van szükség, amelyek segítségével az épületfenntartás maximálisan iparosítható, az előre gyártott elemek, eljárások száma, a gépesítettség fokozható.

Különösen sürgető feladat a többlakásos épületek felújítása, amelyeknél az épületfenntartással egy időben a szükséges korszerűsítést — például a komfort fokozatának növelését — is meg kell oldani.

Mi történt 1849. október 6-án?

A megtorlás napja

EZERNYOLCSZÁZNEGYVENNYOLC október 6-án egy második forradalom tört ki Bécsben. Az udvar Olmützbe menekült, a fegyveres ellenforradalmi szervezkedés szálait kézben tartó *Latour* osztrák hadügyminiszter lámpavasra került. A magyarországi teljes vereség elől Bécs felé menekülő *Jellasics* a város falain kívül rekedt. Két nappal korábban még — mit sem tudva a honvédsereg pákozdi diadaláról, sőt, Pest-Buda hódoltságát bevezetett ténynek remélve — formailag is törvénytört császári manifesztumok oszlatták fel a magyar országgyűlést, nyilvánították törvénytelennek a magyar kormányt, és *Jellasicsot* nevezték ki Magyarország diktátorává. Az első ellenforradalmi támadás Pákozdnál bekövetkezett kudarcra, illetve a bécsi nép forradalma egy-két nap leforgása alatt romba döntötte a gondosan felépített, összehangolt katonai-politikai ellenforradalmi szervezkedést.

Az udvar, az ellenforradalmi körök valóságosan is, lélektanilag is ekkor kerültek a legmélyebb pontra 1848—49-es eseménysorozatában. Nemcsak a „rebellis” magyarok mutattak erőt és egységet, hanem a császársávos is elpártolt császártól, s a Habsburg-birodalom örökös tartományainak népképviselői, a birodalmi gyűlés, a magyarokkal kötendő szövetség mellett foglalt állást. Az ellenforradalom katonai-szervezési központja *Latour* halálával hosszú időre megbunt.

ELTELT EGY ÉV, 1849. október 6-án diadalát követően bosszút állt a győztes abszolutizmus. Egy-két nap telt csak el azóta, hogy *Komárom* hatalmas erődtényének átadásával teljessé vált Magyarország hódoltsága. A már kész hadbíróági ítéleteket ekkor hagyta jóvá sietve a teljhatalmú diktátor, *Haynau* tábornok. A kivégzések napját szándékosan tűzte ki október hatodikára, ezzel is felrejtette lennéne leve, hogy nem „igazságos” szolgált, hanem bosszút áll. E napon állt a kivégzőosztag élén *Pesten*, az Újépület nevű, akkor börtönként működő kaszárnya egyik udvarán az ország első, még 1848. október 2-án (1.) uralkodója által szabályszerűen felmentett, parlamentnek felelős miniszterelnöke, *Batthyány Lajos* gróf. (Ítélete kötél általi halálra szült, utolsó éjjelén azonban a híveise által becsépéztett törrel öngyilkossági céllal borzalmas sebeket ejtett nyakán. Az agyonlövétést elrendelő parancsnok szentimentalizmusa így is *Haynau* megrovását váltotta ki.) Aradon ugyanebben az időpontban négy honvédtábornok gyólyá által, kilencen bitón szenvedtek halált.

A megtorlás még a szabadságharc végérvényes leverése előtt megkezdődött, s a halálos ítélettel végződő perek 1850-ig folytatódtak. Az október 6-i kivégzések képezték a terror tetőfokát.

Világmeletti megdöbbenést váltott ki ez az esemény nemcsak a kivégzések tömegessége miatt, hanem azért is, mert az ekkor végrehajtott halálos ítéletek a megtorlás politikai céljairól is árulkodtak.

HAYNAUNAK ugyanis nemcsak azért adtak teljhatalmat, mert ismerték szadista, vérengző természetét, hanem azért is, mert a tábornok nagy hideg észszel, célszerűen tudta irányítani a megtorlás gépezetét. 1849. augusztus 31-én kiadott utasítása megszabta a perbelógási sorrendet. Uralkodója instrukcióit is módosítva élt teljhatalmával. *Parancsa* szerint először „a felkelő hadsereg minden tábornoka ellen” kell megindítani az eljárást, „még akkor is, ha nem voltak azelőtt a cs. kir. hadsereg tisztjei”. Ezután kerülhetnek sorra a kormány vezetői, a képviselők és a kormánybiztosok. A harmadik kategóriát a császári hadseregből a magyar hadseregbe bármilyen körülmények között átkerült magyar tisztet alkotják, végül negyedikként mindazok a tisztiek, hivatalnokok, lelkészek, akik „különösen kiemelkedő és veszélyes tevékenységet fejtettek ki”. A kör tehát egyre bővül, az utolsó csoportba minden valamelyes szerepet vállaló személyiség bekerülhet. A szándék kétségtelen: *Haynau* a forradalom és a szabadságharc katonái, majd politikai éljárójának teljes megsemmisítésére törekedett. A hadbírósnak el kellett tekinteni „minden haszontalan és időrabló formáságot”. *Haynau*, illetve megbízói: *Ferenc József* császár, aki „véres kezét egy nép arcába törülte bele” (*Illyes* és *Schwarzenberg* herceg, miniszterelnök, „a halavány vámpír” (*Széchenyi*) eljüket teljességgel nem érthették el: bosszújuk elől, aki csak tehetett, az emigrációba menekült, a kezükre kerültek közül pedig a később elítéltek életét — ha nem is mindegyikükét — a nemzetközi felháborodás mentette meg.

AZ ABSZOLUTIZMUS GYÖZELMÉT a valóságban realizáló *cári hadvezérek, s maga Miklós cár általános amnesztiát javasolt*. Bécs ezt csak *Görgey Artúr* esteiben nem merde megtagadni. „Előbb kicsit akasztgatunk” — mondta cinikusan a miniszterelnök.

A honvédsereg tábornokai csaknem mindnyájan korábban a császári armádiában szolgáltak, a világsíri fegyverletétel és az azt követő napok alkalmával fogságba került és halálra ítélt tizenkét tábornok és egy sergvezénylő ezredes (*Lázár Vilmos*) kivétel nélkül tiszti ranggal rendelkezett 1848 előtt. Ezért lehettek „felségértök”, bárhogyan is vélekedtek és nyilatkoztak a hadbírósnak előtt a politikáról, konkrétan a függetlenségi Nyilatkozatról.

Védekezésükben joggal hivatkozhattak viszont a magyar alkotmányra tett esküjükre. Ahogyan a perirat érveitüket visz-

szadta: „alkotmányra tett esküjük értelmében azt hitték, hogy meg kell védeniük az alkotmányt”. Az abszolutista hatalom logikája szerint ugyanis — amelyet a vádlottaktól is számonkértek — az alkotmányosság addig érvényes, ameddig azt az uralkodó nem vonja vissza. Még a hadbírósnak akták is — amelyeket sok más dokumentummal együtt nemrégiben adott ki *Az aradi vértanúk* című kétkötetes munkában *Katona Tamás* — elárulják, hogy nem holmi katonai függelék miatt akartak példát statuálni. A perirat súlyosbító körülményként állapítja meg: „a vádlottakat, mint a lázadó hadsereg főnökeit, különleges felelősség terheli, hiszen csak az ő munkásságuk és erejük következtében érte el a magyar hadsereg azt az ellenálló képességét és felépítést, amelynek következtében a lázadás elnyomására minden erőt meg kellett feszíteni”. Valóban: az október 6-án kivégzettek egy ország erejét, szabadságvágyát tudták kibontakoztatni.

AZÉRT KELETT MEGHALNIUK, hogy ez ne ismétlődhesék meg. Életükben, pályájuk utolsó hónapjaiban a feladat ropant terhe alatt is küszködve, olykor hibázva szervezték a sereget, vezették a hadjáratokat. Nem voltak mind kiváló hadvezérek, egymásra sem tekintettek mindig megbecsüléssel. De teljesítették kötelességüket, legjobb tudásuk szerint. Volt közöttük, aki főként hazafiságból, volt, aki leginkább szabadságszeretettel vezérelve, más talán csak a szolgálat követelményei folytán, az alkotmányra tett eskü következtében vállalta a katonaságot és a tábornoki karba emelkedve a seregvezénylő, tet vagy hadigazgató. Cselekedetüket, az alkotmányos Magyarország felé való pályájukat annyira magától értetődőnek, a győztes számára is megokolhatóknak tartották, hogy még esélyként is állig-állig számolták a halálos ítélettel.

Az ítélet kihirdetése utáni még hátralevő néhány órában értették meg igazán, mi is történt velük, tehát azt is, hogy mi is történt velük az előző hónapokban. Hogy nem mártírok ők, nem ártatlan áldozatok, hanem azért halálszántak, mert *nagyon voltak*, mert *hősök voltak*. Tudták: azért halnak meg, amit vallottak, vállaltak és tettek.

1848 előtt hadnagyolt az ezredesi rangig álltak szolgálatban. Nemzetiségét tekintve volt közöttük német, szerb, osztrák, magyar, horvát.

Születését nézve gróf, parasztkatona, hivatalnok, birtokos.

Rangjukról és vagyonuktól az ítélet, ruháktól a hóhér fosztotta meg őket. Teljesen elkerültek a sírgödörbe. Malán hallotta, hogy így történt, a *Tragédia* sírjelenetét író *Madách*: „levetvén mindazt, mi földi, egy éltető eszmévé magasult”.

Gergely András

ÚJ SZOLGÁLTATÁS!

FELVÁSÁRLÁSI AKCIÓ!

1983. szeptember 19-től

KÉSZPENZERT

vásároljuk meg

használt,

forgalomképes

— SPORTESZKÜZEIT,

— SPORTRUHÁZATÁT,

— HORGÁSZ-

FELSZERELÉSEIT

a Használtcikk Szövetkezet

Bp. VII., Majakovszkij u. 9.

szám alatti felvevőhelyén



Kőrösi Csoma Sándor-ünnepségek

(Folytatás az 1. oldalról)

vézeteknek nemzetudatunk alakításában betöltött szerepét, és különös figyelmet fordít a Kőrösi Csoma Sándor nevével fémjelzett keleti eredetű adat kérdésére. A konferencia nyitónapján *Kőrösi Csoma és Tibet* címmel művészeti kiállítás nyílik a Hopp Ferenc Múzeumban.

A konferencia zárónapján az általános iskolai országos emlékvérseny ünnepélyes eredményhirdetése. Április 14-én egy magyar küldöttség a konferencia nevében a romániai Csomakörösön, a tudós utazó szülőfalujában a főterem levő szobránál koszorút helyez el.

A következő héten delegáció utazik Indiába, Kőrösi Csoma „második hazájába”, ahol közös ünnepségek lesznek. Ennek keretében a bizottság részt vesz az

Új-Dehben rendezendő emlékülésen, emléktáblát helyez el abban a kolostorban, ahol Csoma a tibetisztika alapjait rakta le, és megkoszorúzza sírlelkét Dardzsilingben. Az MTA több emléktáblát helyez el Kőrösi Csoma vándorútjának állomásain.

Jövő év szeptemberében Csoma de Körös elnevezéssel hatnapos nemzetközi tudományos kongresszust tartanak Visegrádon. A záróütemény hirdetik ünnepélyesen a középiskolai országos tanulmányi versenynek és a szocialista brigádok művelődési vetélkedőjének az eredményét. Ugyanakkor avatják a Kőrösi Csoma-emlékparkot a Várban. *Julianus barát* szobra előtt, a városfalon kívül fekvő területre szén, ahol *Szervátiusz Tibornak* Kőrösi Csoma életútját jelképező emlékközpontját állítják fel.

Reprivatizálás az NSZK-ban

Kiárusításra várva

A nyugatnémet pénzügyminiszter a közelmúltban bejelentette, hogy a kormány tervet dolgoz ki *egy-egy állami vállalatok kiárusítására* a magántőkének, illetve az állami tulajdonjog csökkentésére, néhány érdekeltiségbe tartozó cég körében. A terv részleteit csak a jövő év tavaszán hozzák nyilvánosságra, de nagyjából már ma ismert, mely vállalatok kerülhetnek szóba a reprivatizálási akció során.

A kormány több tényező együttes hatására határozta el magát szerepének csökkentésére a gazdasági életben. Mindenekelőtt mentőövet kíván dobni a reprivatizálással a szorult helyzetben levő állami, vagy állami érdekeltiségű vállalatok egy részének. Másfelől viszont *így akarja csökkenteni a költségvetés növekvő hiányát, hiszen a veszteséges állami cégek életben tartása nem kevés kiadást jelent az államkassza számára.*

Angliában is

A statisztikák tanúsága szerint a nyugatnémet kormány 169 vállalatban van közvetlen tőkeérdekeltisége, ezek leányvállalatainak száma megközelíti a 830-at. A tehát csaknem ezer állami érdekeltiségű gazdasági egység félmillió dolgozót foglalkoztat, összesített évi forgalma eléri a 110 milliárd márkát. Ezekben a cégekben az állam tőkeérdekeltisége 10 milliárd márkára rúg. Jól jellemzi az állami, vagy állami érdekeltiségű vállalatok pénzügyi helyzetét, hogy 1969. és 1979. között 4,6 milliárd márka támogatást kaptak, az államkincstár számára viszont ugyanebben az időszakban csak 1,6 milliárd profitot hoztak. Az 1984. évre szóló költségvetés több mint 700 millió márkás támogatást helyez kilátásba ezen cégek számára.

Bár a kiárusítás mértéke meg nem ismert, az NSZK pénzügyminisztere utalt rá, hogy a kormány várható bevételei nem fogják elérni a brit mértéket. Ismeretes, hogy a szigetországban is nagyszabású reprivatizálási program vette kezdetét. A Thatcher-kormány mintegy 7,5 milliárd font bevételre számít az elkövetkező esztendőkből az állami vállalatok részleges magánkézbe adásától. Az NSZK-ban ekkora összegről azért sem lehet beszélni, mert az állami tulajdon jóval *alacsonyabb, mint Nagy-Britanniában.*

A kiszivárgtatott értesülések szerint a nyugatnémet kormány először a nyereséges állami érdekeltiségű vállalatokat adja el, illetve ezekben csökkentett részvényeladások révén tulajdonjogát. A későbbiekben kerül majd sor a veszteséges halmozó cégek eladására. Ez a sorrend természetesen nem véletlen: a kormány, jó "üzletember" lévén először a profitot hozó vállalatokat ajánlja fel csaletekként, kedvesnálnak a magántőkének.

A tervek szerint először a Lufthansa kerülne magánkézbe. A 30 ezer főt foglalkoztató légitársaságban az állam részesedése

csaknem 75 százalékos. Nyolcmilliárd márkás forgalom mellett a Lufthansának tavaly 6,8 milliós profitot sikerült elérnie, ami azért is figyelemreméltó, mert a légitársaságokra világszerte hosszabb ideje nehéz idők járnak.

Ugyancsak kapós „falatnak” ígérkezik a magántőke számára az NSZK legnagyobb ipari konserne, a VEB. Az 50 milliárd márkás évi forgalmat lebonyolító vállalatbirodalom 80 ezer főt foglalkoztat, az állam több mint 50 százalékkal részesedik a részvények tulajdonából. A VEB fontos helyet foglal el a nyugatnémet szén- és vegyiparban, a villamosenergia-előállításban, a kőolajfeldolgozásban, valamint az üvegyártásban.

Jelképes kalapács alá kerül a 100 százalékos állami tulajdonban levő Salzgitter is. Az acélipari és nehézipari gyártási profillal rendelkező cég évek óta veszteséget halmoz, az idei üzleti évet várhatóan 603 millió márkás deficitel zárja majd.

Nem kerül el a kiárusítás sorsát a néhány esztendővel ezelőtt még nagy nyereséget hozó Volkswagen sem. A VW-ben az állam 20 százalékos tulajdonnal rendelkezik, a cég 240 ezer főt foglalkoztat, évi forgalma meglehetősen tekintélyes, meghaladja a 37 milliárd márkát.

A nyugatnémet állam a fenti, jól ismert cégeken kívül még számos termelő vállalatban, bankban rendelkezik tulajdonjoggal. Részvényrészesedése van még repülőterekben, szállítmányozási vállalatokban, kikötőkben, utazási irodákban és a közúti ágazatokban. Ma még nem ismeretes, hogy a gazdasági élet nem termelő ágazataiban is csökkenteni kívánja-e a kormány tulajdonosi jelenlétét, de valószínű, hogy bizonyos reprivatizálásra itt is sor kerül.

Körbeszimatolás

A reprivatizálási hullámról szóló bonni bejelentés nem érte készületlenül a nyugatnémet üzleti köröket, hiszen az utóbbi időben a kormány már többször jelet adta cselekvési hajlandóságának a szubvenciók felszámolására, illetve csökkentésére. Az is nyilvánvaló, hogy az állami tulajdon egy részének magánkézbe adása nem fogja megoldani a költségvetés égető gondjait, de valamelyest hozzájárulhat a pénzügyi feszültség mérsékléséhez. A bonni vezetés azt várja a magántőktől, hogy valamelyest sikerül majd rendbe tennie a veszteséges állami vállalatok gazdálkodását, s ennek eredményeként *is elérhetőbb közelségbe kerülhet a várva várt gazdasági fellendülés.* A program teljes ismertetéséig hátralevő, mintegy fél esztendő megfelelő időt biztosít a magántőke számára a kiárusítandó cégek „körbeszimatolására” nem utolsósorban a gazdaságossági számítások elvégzésére.

G. Gy.—Sz. P.

Szovjet tervjelentés

Kedvező tendencia

A Szovjetunió ipara az év első kilenc hónapjában egy százalékkal teljesítette túl az értékesített végeredményekre vonatkozó időarányos tervet. Valamennyi ágazati és köztársasági irányítás alá tartozó vállalat teljesítette a termelés volumenével kapcsolatos előirányzatokat. Ez azt jelenti, hogy volumenében a tavalyi év hasonló időszakához képest a szovjet ipar 4,1 százalékkal termelt többet az idén.

A munka termelékenységére szeptember végéig 3,5 százalékkal emelkedett, s a termelés növekedésének 88 százaléka származik a munkatermelékenység növekedéséből. Kedvező jel, hogy az ipar egészét tekintve a munka ter-

melékenységének növekedése meghaladta az átlagfizetések növekedését.

Felhívja a jelentés a figyelmet arra is, hogy számos minisztérium — köztük a kohászati, szénbányászati, vegyipari, kőolajfeldolgozó ipari, nehéz- és közlekedési gépgyártó — nem tették meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az irányításuk alá tartozó vállalatok teljesítsék szerződéses kötelezettségeiket.

Kedvező képet mutatnak az állattenyésztés eddigi eredményeit tükröző adatok. A hústermelés hat, a tejtermelés nyolc, míg a tojástermelés öt százalékkal volt magasabb az előző év hasonló időszakánál.

Meddig fejhető?

Egyedülálló siker, de... — Az árak a „víztermelést” ösztönzik (I.)

Baj van a tejtermelés jövedelmezőségével, s érdekeltég híján tartani lehet tőle, hogy világvizonylatban is egyedülálló magyarországi fejlődése megtorpan. Dr. Bozó Sándor, az Allattenyésztési és Takarmányozási Kutatóközpont tudományos osztályvezetője hosszú ideje foglalkozik a tejtermeléssel. Tapasztalatai bőséges tárházából merítve fogalmazta meg azokat a következtetéseit, amelyeket mai és holnapi számunkban közlünk.

A ma már nyugodtan történelmi jelentőségűnek nevezhető 1972-es szarvasmarha-tenyésztési kormányprogram hatására az elmúlt 10 évben mintegy 70 százalékkal nőtt az egy tehénre jutó tejtermelés és ez példa nélkül áll a világban. 1982-ben az az országos átlag 4000 liter körül alakult, az állami gazdaságok 5000 literet meghaladó átlagtermelése pedig különösen tiszteletet érdemlő. Ha ez volna az országos átlag, Magyarország besorolna a világ tíz legnagyobb tehenenkénti tejtermelést felmutató országa közé.

Aligha vitatható, hogy ebben döntő szerepe volt a tejelő típusú fajta, elsősorban a holsteinfri meghonosításának és a magyartarkával való keresztezésének. Nagy volt a jelentősége a jól ösztönző tejprémium rendszernek is, amely a tejnövekményt erőteljesen honorálva éveken keresztül jó közgazdasági pozíciót teremtett az egész tejtermelésnek.

Ráfizetnek

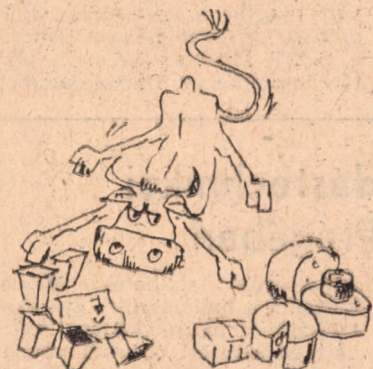
Maguk mögött hagytuk a néhány év meg kínzó ellátási gondokat. Rohamosan javult a tejtermékek kínálata, s ez a fogyasztásban is jótékonyan érvetett hatását, sőt, a korábbi hiánygazdálkodókból exportőrre váltunk. Külön figyelmet érdemel a vaj és a sajt kivitelének gyors növekedése. Mindkét termék exportja rendkívül gazdaságos és az export növelésének — úgy tetszik — egyetlen gátja, hogy a lehetőségekhez képest kevés a rendelkezésre álló alapanyag. E tény használaton kívül helyezi azt a régóta meggyökeresedett szemléletet, miszerint Magyarország tejtermelésének nem lehet reális esélye gazdaságos kivitelre.

Eredményeink a nemzetközi szakmai közvélemény egyöntetű elismerését váltották ki — igazolva, hogy *tenyésztő munkánkban alapvetően jó úton járunk.* Nagy hibát követnénk el azonban, ha sikereink fényében nem vennénk észre olyan tendenciákat, amelyek a további fejlődés akadályai lehetnek.

Különböző tanácskozáson egyre gyakrabban vetődik fel, — ugyanez olvasható a szakajtóban is —, hogy *baj van a tejtermelés jövedelmezőségével.* Ma már számos üzemben ráfizetésessé vált az ágazat. Bármennyire ellentmondásosnak tetszik, sok igen magas színvonalon termelő gazdaság is ebbe a helyzetbe került. Miután — éppen nagy termelésük miatt — ezekben az üzemekben már nem érvényesül a tejnövekmény prémium nyereség-növelő hatása. Az állapotokra jellemző, hogy az országos átlagot több, mint 1000 literrel meghaladó, 5020 literes tehenenkénti átlagtermelést produkáló állami gazdaságok összességében ugyan még 8 százalékos nyereséget értek el (szemben a 10 évvel korábbi kormányprogramban előirányzott 14—15 százalékkal), egynegyedülnél azonban a ma-

gas hozamok ellenére is veszteségesé vált a tejtermelés.

A további fejlődésnek egyértelmű gátja, hogy a szarvasmarha-tenyésztésben a beruházásokhoz, illetve a műszaki fejlesztéshez adott támogatások csökkennek, illetve megszűnnek. 1970-ig 70 százalék, 1971—75. között 50 százalék, 1976—1980. között 40 százalék, 1981-től pedig már csak 30 százalék az állami támogatás mértéke. Idén az ugyancsak csökkenő tendenciájú gépbeszer-



zési támogatás is teljesen megszűnt. Ez idő alatt az építési anyagok, illetve szerkezetek ára mintegy 90 százalékkal nőtt.

Lassan térül meg

A gazdaságok és a felelős szakemberek, a kutatók, igen sokat tettek a romló beruházási, fejlesztési lehetőségek kivedésére. Számos egyszerű, sallangmentes, költségkímélő megoldást fejlesztettek ki, amelyeknek eredményeként a korábbi 80—100 ezer forintos tehénférőhely-költséget 50 ezer forint körülire csökkentették. Az építési költségek és a géparak folyamatos emelkedése következtében azonban ma már újra 60—70 ezer forint egy-egy tehénférőhely költsége.

A kialakult modern és költség-takarékos technológiai technológiákban aligha lehet számottevő egyszerűsítéseket végrehajtani, és ezúton beruházási költségeket tovább csökkenteni. Ehhez jön még az egész népgazdaságot jellemző, kényszerű, kemény hitelpolitika és pénzügyi helyzet. Nem csodálható tehát, hogy az üzemek többnyire a szarvasmarha-tenyésztés minimális fejlesztésére is képtelenek.

Pedig a szarvasmarha-tenyésztésnek égetően szüksége volna a fejlesztésre. Tehénállományunknak elenyésző hányada — 15 százaléka — termel korszerű, kötetlen tartású, fejőházzal ellátott telepeken. Az állomány egyharmada olyan férőhelyeken áll, amelyek teljesen elavultak, és a legminimálisabb technikai, munkatermelékenységi igényeknek sem felelnek meg. Ezeknek tartós üzemeltetése hovatovább tarthatatlan.

A közismerten nehéz anyagi helyzet ellenére sem szabad szem elől tévesztetni két dolgot. Az egyik: a szarvasmarha az egész mezőgazdaságban meghatározó, mással nem helyettesíthető ágazat, amelynek termelési értéke

körülbelül a kukoricáéval egyenlő. A másik, hogy a szarvasmarha lassan szaporodó állatfaj, ezért a befektetett tőkét csak lassan téríti vissza. Ezt szerte a világon felismerték, és szinte nincs fejlett ország, ahol az ágazat folyamatos fejlődését különböző támogatások nélkül meg tudnánk oldani.

Több pénz kellene a fejlesztésére, és olyan szabályozás, amely megfelelő jövedelmezőséget eredményez. Ez persze, számos ágazattal kapcsolatban is elmondható. Azon lehet vitázni, hogy a népgazdaság mai teherbíró képessége mellett melyik ágazatot és milyen mértékben célszerű preferálni. Az viszont vitathatatlan, hogy a *kifizetett termelői árak arányosan tükröznie kell az áru — jelen esetben a tej — tényleges értékét, követnie kell annak minőségi változását.* Ez sajnos jelenleg a tejnél távolról sincs így. A tényleges piaci értékeket nem tükröző árrendszer, dezinformálja a valós igényeket illetően a tenyésztőt, és helytelen irányba terelheti a tenyésztőmunkát, aminek további súlyos, zsebbevágó következményei lehetnek.

Literszemlelet

A korábbi tejellátási gondokra visszavezethetően a tejtermelésben még mindig a régen túlhaladott „literszemlelet” uralkodik. A tejösszetétel másodlagos. Ez nyilvánul meg az ár- és a prémiumrendszerben, a tejtermelés üzemi, statisztikai értékelésében, amely mind a tejmenyiség alapján minősít — gyakorlatilag figyelmen kívül hagyva a tej összetételét. Másképpen fogalmazva: az értékelésben a víz szerepe az alapvető, míg a táplálkozási szempontból értékes részek (tejszír, fehérje, tejcukor stb.) csak kisebb, vagy semmilyen szerepet sem játszanak. Az ok: a közfelfogás a tejet homogén anyagnak tartja, holott a feldolgozóipar és a fogyasztó a nyers tej összetételéhez képest más-más arányban igényli az egyes alkotórészeket. Hogy a tej léfgöztartásos alkotórészei (zsír, fehérje, cukor, víz) közül melyik, mikor felesleges, az a fogyasztás szerkezetétől függ. Kétségtelen, hogy *mind a táplálkozási, mind a piaci szempontból a tejszír és a tejszírfehérje a legértékesebb.* A legértékesebb pedig a víz, amelynek csak a folyadéktej forgalmazásánál van szerepe. Kérdés: a *felvásárlási árrendszer mért nem honorálja a magasabb zsír- és fehérjetartalmú?*

A megtermelt tej zsírtartalma országos átlagban csak 3,67 százalék. A feldolgozás és a fogyasztás szempontjából a kívánatos már most is 4,21 százalék lenne, ha figyelembe vesszük, hogy a fogyasztás trendje nálunk is a nagyobb zsír- és fehérjetartalmú készítmények, mint a sajt és túrófeleségek, valamint a vaj, a tejszín, a fagylalt irányába tolik el. S e közben egyre nagyobb a tejben megtermelt víz- és tejcukorfőlösleg. Amennyiben a kívánatos 4,21 százalékos zsírtartalmú tejet termelték volna az üzemek, ez önmagában csupán a tejipar szállítási és feldolgozási költségeit 15 százalékkal csökkentette volna. Ennek értéke 142 millió forint.

Dr. Bozó Sándor (Folytatjuk)

Légköri veszélyek

Amerikai tudósok ismét figyelmeztettek arra a veszélyre, amelyet a föld légkörében növekvő mértékben felhalmozódó széndioxid idéz elő. Amint az Amerikai Környezetvédelmi Hivatal (EPA) közölte, az ásványi eredetű tüzelőanyagok — szén, kőolaj, földgáz — elégetése miatt egyre több széndioxid kerül földünk légkörébe. A széndioxid beengedi a napsugarakat, megakadályozza azonban a hőkisugárzást a világ-

HORIZONT

úrbe. A tudósok által régóta megfigyelt, úgynevezett üvegházhatás következményeként földünk légköre melegszik. rint olyan drasztikus intézkedéseket, mint az ásványi eredetű tüzelőanyagok felhasználásának azonnali betiltása, mindössze 15 évvel lassíthatnák ezt a folyamatot.

Új Zsigull

Már kipróbálás alatt áll a Zsigull új típusa — amelynek gyári jelzése egyelőre VAZ—2108—S. Hamarosan megkezdődnek a gyártás előkészületei — erről, s az autó próbaútjáról számolt be a Trud című szovjet lap. Az új Zsigull az eddigi típusoktól mindenekelőtt háromajtós, áramvonalas formája, elsőkerék-meghajtása és típusához változatlan, de szinte teljes egészében felújított motorja különbözteti meg.

Gáspár Sándor hazaérkezett az SZVSZ-iroda üléséről

Damaszkuszban vasárnap rendkívüli ülést tartott az SZVSZ irodája. A szíriai dolgozók és szakszervezetek képviselőinek részvételével rendezett ülésen **Gáspár Sándor**, a Szakszervezeti Világszövetség elnöke fejezte ki a világszövetséghez tartozó szervezetek szolidaritását Szíria népével, dolgozóival.

Beszédében Gáspár Sándor a következőket mondta: „A munkásszolidaritás hagyományaihoz híven az SZVSZ mindenkor azok oldalán volt, van és lesz, akik a békéért, a szabadságért, a függetlenségért, a társadalmi haladásért, az élet- és munkakörülmények javításáért harcolnak. Ebben a szellemben ült össze az SZVSZ irodájának jelenlegi rendkívüli ülésszaka, hogy kifejezze szolidaritását a Szíriai Arab Köztársaság minden dolgozójával, egész népével. Ez a szolidaritás különlegesen fontos a mai feszült helyzetben, amikor az imperialisták és közel-keleti szövetségeik egyre nyitabban fenyegetik Szíriát, politikai, gazdasági és ka-

tonai nyomást gyakorolnak rá, hogy aláássák az ország ellenállását és érvényesítsék hatalmi és terjeszkedési törekvéseiket.

A világ minden táján tanúi vagyunk azon imperialista törekvéseknek, mesterkedéseknek, hogy beavatkoznak más népek belügyeibe, aláássák az országok függetlenségét és, hogy meggátolják a társadalmi haladást. E törekvések élén ma az Amerikai Egyesült Államok szélsőséges, reakciós köréi állnak.

A beszédet követően minden földrész képviselője kifejezte mély szolidaritását az arab népek, a szíriai nép harcával és követelte a közel-keleti helyzet igazságos rendezését. **Ibrahim Zakaria**, az SZVSZ főtitkára a nagygyűlésen ismertette az irodaülés állásfoglalását és határozatát a szíriai néppel vállalt szolidaritásról.

Az SZVSZ irodája ülésén részt vett magyar szakszervezeti küldöttség, amelyet Gáspár Sándor, a SZOT főtitkára vezetett, hétfőn hazaérkezett Damaszkuszból.

Magyar híradástechnikai kiállítás Prágában

A magyar híradástechnikai berendezések élenjáró színvonalát bemutató kiállítás nyílt hétfőn Prágában. Az Elektropimex Külkereskedelmi Vállalat a Budapesti Elektroakusztikai Gyar termékeinek árubemutatóját rendezte meg a csehszlovák főváros központjában levő U Hybernu kiállításarnokban.

A nemcsak a szakma érdeklődésére számított, hanem a nagyközönség kíváncsiságát is felkeltő áruminták között elsősorban stúdióberendezések — keverőasztalok, bemondópultok — valamint professzionális és fogyasztási elektroakusztikai rendszerek, mikrofonok, erősítők,

hangszórók találhatók. Megtekinthető a hallássérült gyerekek tanításához jó eredménnyel használt és keresett oktatási hangrendszer, valamint a beszédhibák gyógyítására szolgáló és a KGST-országokban egyedül a BEAG által gyártott hangkésleltető berendezés is.

A mostani kiállítás kereskedelmi szempontból éppen azt célozza, hogy a magyar kínálatot bemutatva feltárja a csehszlovák piac további igényeit, a kínálatot exportlehetőségeket, s egyúttal megvizsgálják a műszaki és fejlesztési együttműködés lehetőségeit a Tesla-gyár képviselőivel.

Ankét a gépipari innovációról

Az információ értéke

Tudósítónktól.

Az innováció a gazdaság egyik neuralgikus pontja. Mert ugyan egyre több intézmény alakult támogatására, finanszírozására, még mindig igen lassú, több évig eltart egy termék kialakítása, majd piaci bevezetése.

Tegnap a Gépipari Tudományos Egyesület Ipargazdasági Központi Szakosztálya egész napos ankétot szentelt e témának, illetve az innováció és az exportbővítés egyik fontos feltételének, az információnak. Úgy tűnik ugyanis, hogy ez a sikeres innovációs és külpiaci tevékenység alfája-omégája. Am nem mindegy, milyen információkat szereznek be a magyar szakemberek. Amíg például egy szingapúri cég nyugodtan lekoppinthat egy piacon éppen hogy megjelent terméket, a magyar vállalatoknak ez reménytelen vállalkozás volna. Mire elkezdnek gyártani, addigra a termék már régén el-

avulna. Szingapúrban mindehhez csupán pár hét szükséges...

Ebből következik, hogy a magyar szakembereknek főleg kutatóintézetektől, egyetemi kutatóhelyektől, vagy éppen nagy konszernek laboratóriumaitól szükséges adatokat, leírásokat szerezniük. Ehhez azonban az is kell, hogy ez a kapcsolat kölcsönös legyen, azaz a magyar mérnökök, kutatók is tudjanak valamit az információkért felkínálni. „Adok-kapok” alapon ugyanis valódi eredményekhez, újdonságokhoz lehet jutni.

Ahhoz azonban, hogy egy ilyen aktív kapcsolat kialakulhasson, mindenekelőtt a hazai adatbázist kell kiépíteni, rendszerezni. Jelenleg rengeteg információ áll rendelkezésre — rengeteg helyen, több nyelven. Tehát ha egy kutató komolyan akar foglalkozni egy témával, minden jthon feltehető munkát szeretne át tanulmányozni, ahhoz több nyelv ismerete szükséges.

Kutató-fejlesztő társaság

A melléktermékek hasznosításáért

Értékes ipari melléktermékek széles körű mezőgazdasági hasznosítására hozott létre kutató-fejlesztő társaságot a Debreceni Agrártudományi Egyetem karcagi kutató intézete, a Magnezitipari Művek és a Bábolnai Iparserű Kukuricatermesztési Vállalat. A társaság célkitűzése, hogy továbbfejlesztve a karcagi kutató intézetben nyolc éve folyó kutatások eddigi eredményeit, megalkossa a magnezitipari mellék- és úgynevezett ikertermékek hatékony mezőgazdasági felhasználását.

A Magnezitipari Művek tisztavarkonyi kísérleti üzemében a szintetikus magnezitgyártás során jelentős mennyiségű magnéziumot is tartalmazó jó minőségű meszezőanyag képződik. A karcagi intézetben 1975-ben kezdődtek el az anyag hasznosíthatóságát megalapozó agrokémiai talajtani kutatások. A kutatások eddigi eredményei bebizonyították, hogy ez a magnezitipari melléktermék a savanyú, magnéziumhiányos földeknek kiváló hatású talajjavító anyagként használható.

Dijkiosztás

Az Édes anyanyelvünk országos versenye

Vasárnap került sor az *Édes anyanyelvünk országos verseny* döntőjének ünnepségére **Kazinczy Ferencnek**, a nagy magyar nyelvűjtőnek egykori pátriájában, az általa Széphalomnak elnevezett településen. A nyelvművelési verseny jelentőségét **Dankóné Drotár Katalin**, a KISZ Borsod megyei bizottságának titkára méltatta, míg a zsűri elnöke, **Deme László** egyetemi tanár a mozgalom történetéről számolt be.

A döntő résztvevői megkoszorúzták **Kazinczy Ferencnek** a széphalmi Tuszkulánum parkjában levő síremlékét. Az egykori Kazinczy-lakóház helyén álló emlékműzeumnél **Kazsiméricki Ferenc** sátorlajuhelyi tanácselnök adta át a város emléklapját a legjobbaknak: 15 gimnáziumi, illetőleg szakmunkásképző intézeti tanulóknak, illetve a két legjobb felkészítő tanárnak.

Huszonöt éves az MTA

Régészeti Intézete

A Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete alapításának 25. évfordulója alkalmából tudományos ülésszak kezdődött hétfőn az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán.

A háromnapos rendezvényorozatot **Bökönyi Sándor**, az MTA Régészeti Intézetének igazgatója nyitotta meg.

Az ülésszak első napján az *őskorból* és az *okorból* kezdett a *népvándorlás* korából, a *honfoglaláskorból* és a *középkorból* származó régészeti leletekről, illetve az adott kor művészettörténeti, kronológiai és más tudományos kérdéseiről tartanak előadásokat a témakörök neves hazai kutatói, **Szerdán** a régészeti topográfia néhány elméleti és gyakorlati tanulságáról, illetve az interdiszciplináris kutatások eredményeiről értekeznek a szakemberek.

Aprómagvak exportra

A Bükk déli lejtőin termelt aprómagvakkal, a Tibolddaróc és Bükkábrány határában aratott mustárral és a taktaközi olajlenél megkezdődött a Borsodban termelt aprómagvak exportja. A Vetőmagtermelő Vállalat a szerződéssel termelt aprómagvakból a korábbi éveknel többet — 1200 tonnát meghaladó mennyiséget — küld a külföldi megrendelőknél. Az idén először exportálják az olajtök magját. A bekeksi tsz-ból tíz tonna uborkamagot, valamint kétszáz tonna bokorbab-vetőmagot szállítanak a hívós éghajlatú északi országokba.

Pályázat

Közművelődési táborkok

A Hazafias Népfront budapesti bizottságának művelődéspolitikai munkacsoportja hétfői ülésén pályázati felhívást fogalmazott meg, amelyben arra szólítja fel a vállalatokat, intézményeket, üzemeiket, hogy járuljanak hozzá nyári közművelődési táborkok szervezéséhez.

Amint azt a tanácskozáson elmondták: a fővárosi népfrontmozgalom — közösen a Fővárosi Tanáccsal és a szakszervezetek budapesti tanácsával — már hosszabb ideje úgy is támogatja a hátrányos helyzetű fiatalokat, hogy részükre, a művelődésbeli egyenlőtlenségek mérséklése céljából, évről évre táborkokat szervez. Az anyagi lehetőségek azonban megleghezősen korlátozottak, s így alaposan meg kell gondolni, kiknek juttatnak a pénzből. Hogy a rendelkezésre álló összeg jó helyre kerüljön, a HNF művelődéspolitikai bizottsága előzetesen bekéri a nyári táborkok vázlatos programját. Ebben a lendő táborkozók felsorolják elképzeléseiket, körvonalazzák nevelési céljaikat, s azokat az eszközöket, módszereket, amelyekkel mindent megvalósítani szándékoznak. A pályázatok beküldési határideje november 25. Ezután eldöntik, hogy kiknek a pályázatát fogadják el, kik kezdenek hozzá a részletes program kidolgozásához. Ez 1984. március 1-ig kell elkészíteni.

KÖZÉLET - DIPLOMACIA

Elutazott az indonéz képviselőház küldöttsége

Vasárnap elutazott Budapestről az indonéz képviselőház küldöttsége, amely a magyar országgyűlés meghívására hivatalos látogatáson tartózkodott hazánkban. A **Hardjantho Sumodisastro**, az indonéz képviselőház alelnöke vezette delegáció a két ország együttműködéséről, a parlamenti kapcsolatok továbbfejlesztéséről tárgyalt.

A delegáció ellátogatott Borsod megyébe is, ahol **Ladányi József** országgyűlési képviselő, a megyei tanács elnöke fogadta a vendégeket, és tájékoztatta őket a megye helyzetéről, a fejlesztési elképzelésekről. A küldöttség látogatást tett Leninvárosban, a Tiszai Vegyi Kombinátban és a borsodsziraki Bartók Béla mezőgazdasági Termelőszövetkezetben.

A küldöttség elutazásakor a Ferihegyi repülőtéren megjelent **Péter János**, az országgyűlés alelnöke. Jelen volt **Budi Hartantyo**, az Indonéz Köztársaság budapesti nagykövete.

Méhes Lajos hazaérkezett Lengyelországból

Méhes Lajos ipari miniszter vasárnap Lengyelországba utazott. Varsóban tárgyalásokat folytatott **Edward Lukosz** kohászati és gépipari miniszterrel az autóbusszgyártási együttműködésre vonatkozó egyezmény megkötéséről. A kormányegyezmény aláírása után **Méhes Lajos** hétfőn este hazaérkezett.

Köpeczi Béla Párizsba érkezett

Jack Lang francia kulturális miniszter meghívására, **Köpeczi Béla** művelődési miniszter vezetésével hétfőn magyar küldöttség érkezett Párizsba. A delegáció a magyar-francia kulturális és oktatási együttműködés időszerű kérdéseiről tanácskozik a vendéglátókkal.

Magyar-új-zélandi kereskedelmi vegyes bizottsági ülés kezdődött Budapesten

Magyar-új-zélandi kereskedelmi vegyes bizottsági ülés kez-

dődött hétfőn Budapesten. A tárgyalásokra Magyarországra érkezett **E. A. Woodfield**, új-zélandi kereskedelmi és iparügyi miniszterhelyettes. A vegyes bizottsági tárgyalásokkal párhuzamosan új-zélandi üzletemberek delegációja látogatott hétfőn a Magyar Kereskedelmi Kamarába.

Magyar közgazdászok és társadalomtudósok Kinában

Hétfőn **Nyers Rezsőnek**, az MTA Közgazdaságtudományi Intézete tudományos tanácsadójának vezetésével magyar közgazdászokból és társadalomtudósokból álló küldöttség érkezett Pekingbe, **Liao Csi-lin**ek, a kínai állami reformbizottság alelnökének, valamint **Liu Kuo-kuangnak**, a társadalomtudományi akadémia alelnökének a meghívására. A magyar küldöttség kínai szakemberek magyarországi látogatását viszonyozza.

KISZ-küldöttség utazott Párizsba

A Francia Kommunista Ifjúsági Mozgalom meghívására **Fejtő György** első titkár vezetésével hétfőn Párizsba utazott a KISZ központi bizottságának küldöttsége. A két ifjúsági szervezet vezetői kölcsönösen tájékoztatták egymást a szervezeteik előtt álló feladokról, az ifjúság helyzetéről, és eszmecserét folytatnak a nemzetközi ifjúsági mozgalom időszerű kérdéseiről. A KISZ delegációja ellátogatott a francia Ifjúsági Sport- és Szabadidő Minisztériumba, és találkozik több ifjúsági szervezet képviselőivel is.

Kitüntetés

Az Elnöki Tanács **Sebestyén József** veszprémi püspöki helynöknek, a Somogy megyei katolikus papi békebizottság elnökének az állam és a katolikus egyház közötti jó viszony munkálásában, valamint a papi békemozgalomban kifejtett eredményes tevékenysége elismerésül, 80. születésnapja alkalmából a Munka Erdemrend arany fokozatát adományozta. A kitüntetést **Miklós Imre** államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke hétfőn adta át. Jelen volt **dr. Szendi József** veszprémi megyés püspök.

A közművelődés helyzete a vízügyi vállalatoknál

A közelmúltban tartott ülésén az Országos Közművelődési Tanács elnöksége megvitatta, *hogyan hajtsák végre a közművelődési törvényt a vízügyi dolgozók körében*. Mint arról az Országos Vízügyi Hivatal elnöke előterjesztésében beszámolt, a VI. ötéves terv időszakára az ágazat fő oktatásfejlesztési célkitűzése a fizikai dolgozók szakmunkássá képzése. Ezt azonban bizonyos mértékig hátráltatja az a tény, hogy a mintegy 85 ezer vízügyi dolgozó 13 százalékának még nincs meg az általános iskolai végzettsége.

A 30 ezer kötetes vízügyi szakönyvtárát évente 4-5 ezren keresik fel és — kivált ahol közművelődési előadót foglalkoztatnak — nő a munkahelyi művelő-

désben résztvevők száma is. A településektől távoli ideiglenes szállásokon elhelyezett dolgozóknak mozgókönyvtárakat alakítottak ki, míg a nagyobb munkásszálásokon lakók újabb könyvtárakat és klubhelyiségeket vehetnek igénybe. Mindennek ellenére az *ingázók művelődése csak lassú javulást mutat*. E tekintetben a vállalatok és községek jobb együttműködésére volna szükség.

Az OKT elnökségének állásfoglalása javasolta az egyes rétegek igényeire épülő művelődési formák — szakkörök, amatőr művészeti csoportok, olvasótáborok — fokozottabb támogatását, valamint a külső munkahelyeken dolgozók körében az olvasóvá nevelés erősítését.

Cegléden, Vácott

Rendelés URH-rádiótelefonon

Az év végétől Cegléden is URH-rádiótelefonon rendelik meg az árut a Duna Elelmiszer és Vegyiáru Kereskedelmi Vállalathoz tartozó élelmiszerboltok és ABC-áruházak; a gyorsabb áruellátás érdekében kezdett monori kísérlet után döntöttek így a vállalat vezetői. Az URH-kapcsolatot a körzeti raktárban levő diszpečser és a boltok megrendeléseit felvevő — gépkocsival közlekedő — üzletszerző tartja. A korábbi levelben vagy telefonon feladott árurendeléssel ellentétben a rádiótelefonos módszer előnye, hogy pillanatok alatt kiderül, ha a raktárban nincs vagy ellenkezőleg, frissen érkezett va-

lamely áru. Így a raktár sem tárol az indokoltnál nagyobb készletet és gyorsan, ha kell, azonnal szállít a boltokba. Az URH-adóvevő állomást Cegléden még az idén, Vácott pedig jövőre építik meg.

A Duna Elelmiszer és Vegyiáru Kereskedelmi Vállalat — amelynek Pest, Nógrád és Komárom megye ellátása a feladata — nagyszabású számítástechnikai fejlesztésbe kezdett. Ennek lényege, hogy a körzeti raktárházakban úgynevezett munkahelyi számítógépeket szerelnek fel, amelyek napi összeköttetésben lesznek a budapesti központban levő számítógéppel.